

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

II/2022
14. ročník

ROZHOVOR
s Vladimírem
Jirouskem
a Robertem
Němcem

ČLÁNKY

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY
Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

Mgr. Jan Mlynarčík
prezident Exekutorské komory ČR

Společenská odpovědnost a profesní čest soudních exekutorů

Měl jsem tu čest se ve čtvrtek 5. května 2022 zúčastnit prvního novodobého Sjezdu českých právníků na půdě Univerzity Karlovy v Praze. Tématem tohoto obnoveného setkání se stala profesní a společenská odpovědnost nás právníků. Sjezd představoval jedinečnou příležitost k setkání zástupců právnických profesí, od soudců přes advokáty, notáře, státní zástupce, podnikové právníky, akademiky a samozřejmě také soudní exekutory. Prostřednictvím jejich referátů jsme se mohli vzájemně dozvědět o aktuálních výzvách či problémech, jimž jednotlivé stavy v současnosti čelí. To vše s ohledem na zajištění odpovědnosti a nezávislosti výkonu našich právnických povolání. Bylo zajímavé sledovat různé pohledy na to, jak vyjma kárné odpovědnosti zajistit i další aspekty odpovědnosti právníků. Stranou pozornosti přitom nezůstala ani otázka profesní, či chcete-li, stavovské cti.

Obsah jednotlivých referátů, následující odborná diskuse i téma Sjezdu českých právníků samotné mě přimělo k reflexi a k zamyšlení nad odpovědností a stavovskou ctí soudních exekutorů. Prvotním impulsem se stal 42. sněm soudních exekutorů, který se konal 12. dubna 2022 u příležitosti oslav 20. výročí exekutorské profese. I když byl tento sněm nakonec usnášeníschopný, provázely jeho konání nepříjemné, ale bohužel opakující se obtíže. Účast původně přislíbila s dostatečnou rezervou nadpoloviční většina soudních exekutorů. Na sněm se ale dostavilo mnohem menší množství účastníků. Nakonec jsme museli shánět další členy stavu a přesvědčit je k účasti. Přestože se nám to nakonec podařilo, museli jsme vzhledem k nerozvázným odchodům a příchodům účastníků sněmu ustavičně kontrolovat usnášeníschopnost sněmu a chvílemi dokonce vyčkávat, až se někteří vrátí, abychom mohli dále pokračovat v práci. Smutné je, že to nebylo poprvé. Loňský 40. sněm soudních exekutorů dokonce nebyl usnášeníschopný vůbec a Komora musela vynaložit další nemalé prostředky na uspořádání náhradního.

Uvědomuji si, že všichni máme hodně práce. Celý den strávený na sněmu v našich časových rozvrzích bude chybět. Jenže účast na sněmu by měla být pro každého soudního exekutora samozřejmou součástí výkonu jeho profese. Měl by ji brát jako povinnost, součást své profesní odpovědnosti. Jsme nejmladší právníkou profesí v České republice. Máme tu výhodu, že si můžeme určovat naše vlastní pravidla. Proto by nám mělo být ctí, že se můžeme sejít na našem sněmu a prodiskutovat věci týkající se nás všech, určovat nové směry, hlasovat o záležitostech celého stavu. Prostřednictvím společného postupu, aktivního zájmu o dění kolem nás (včetně exekucí) a formulování našich společných idejí můžeme české společnosti ukázat, že jsme právníký stav na

úrovni. Že zvládneme svou samosprávu a že nám bez jakékoli pochyby díky naší profesionalitě a odbornosti patří rovnocenné místo mezi ostatními právníckými profesemi. Díky jednotě a příkladné správě svých věcí můžeme – jako soudní exekutoři – ukázat, že nám skutečně jde o společensky odpovědný výkon práva a spravedlnosti.

Není-li argument o společenské a profesní odpovědnosti dostačující, musím také připomenout, že nikdo z nás není ve stavu sám. Neusnášeníschopný sněm není jenom promeškaná příležitost rozhodovat o věcech, které se nás týkají, nejsou to jenom zbytečně vynaložené peníze. S organizací každého sněmu má prezidium Komory společně se sekretariátem obrovské množství práce – zajišťují se prostory a občerstvení, zařizuje se program, připravují podklady, rozesílají pozvánky. Jedná se o desítky hodin práce několika lidí, které v případě nekonání sněmu přijdou vniveč. Stejně jako čas a peníze všech exekutorů, kteří na sněm v dobré víře, ale zbytečně, jedou. Mrzí mě, že pro zodpovědné členy stavu to představuje promarněný čas a finance. Sám jsem si dobře vědom množství práce a zodpovědnosti za výkon exekuční činnosti, která na každém z nás spočívá.

Být soudním exekutorem neznámá pouze vykonávat exekuční činnost a vést exekutorský úřad. S úřadem exekutora se naopak pojí velké množství společenské a profesní odpovědnosti. Nejlépe ji můžeme projevit tím, že se zúčastníme toho nezákladnějšího shromáždění stavu. Nikoho nelze nutit, aby byl členem některého z výkonných orgánů Komory, avšak účast na sněmu je nedílnou součástí toho být soudním exekutorem. A pokud už se sněmu nemohu zúčastnit, je prostě jen lidsky slušné a ohleduplné se předem omluvit. Jak se v rámci stavu chováme jeden k druhému, zásadně ovlivňuje i to, jak nás vnímá společnost. V případě nedostatečného zájmu ze strany exekutorů není nutné plýtvat časem, energií a financemi. Sněm můžeme zrušit předem a zajistit vhodnější termín. O stescích na téma, co se na sněmu schválilo, od lidí, kteří se jej nezúčastnili, už raději ani nehovořím. Dovolím si pouze podotknout, že nutně potřebujeme novelizovat některé stavovské předpisy. Jejich schválení čeká (někde i roky) zaparkované na dostatečně usnášeníschopný sněm...

Komora vybudovala pro soudní exekutory zcela unikátní Portál dražeb určený výhradně exekutorům a sloužící jak k uveřejňování dokumentů vyžadovaných exekučním řádem, tak k samotné realizaci online dražeb. Jeho vývoj trval více než dva roky a neustále probíhá, protože chceme zohlednit především vaše požadavky. O tomto portálu však nepřemýšlím pouze jako o nástroji k provádění dražeb, ale také jako o určitém symbolu jednoty a profesní odpovědnosti soudních exekutorů. Kde jinde bychom mohli tak snadno veřejně demonstrovat, že stojíme při sobě a že máme zájem na odpovědném vymáhání práva než na Portálu dražeb provozovaném Exekutorskou komorou. Čím více exekutorů bude dražit na tomto transparentním portálu, tím menší bude stín pochybností veřejnosti, který se nad naším stavem neustále vznáší. Chování každého z nás ovlivňuje postoj celé společnosti vůči našemu stavu. Chyba jednoho z nás, je chybou všech. Před tím nemůžeme zavírat oči.

Bez ohledu na výše uvedené chci říci, že jsem hrdý na to, že jsem soudní exekutor. Chci svou práci dělat a chci ji dělat správně a dobře. Věřím, že stejně tak to cítíte i vy – soudní exekutoři. Abychom mohli vykonávat své úřady řádně, potřebujeme funkční stavovskou organizaci. A ta nemůže být paralyzovaná nezájmem členů o správu svých věcí. K tomu, doufám, nikdy nedojde. Závěrem děkuji vám všem, kteří svou profesi vykonáváte rádi, se ctí a hrdostí a záleží vám na dobré pověsti soudních exekutorů.

OBSAH

	7	Soudní exekutor jako nezávislý a zodpovědný vymáhací orgán moderní společnosti Mgr. Jan Mlynářčík
ROZHOVOR	11	Rozhovor s bývalým předsedou ČAK JUDr. Vladimírem Jirouskem a stávajícím předsedou ČAK JUDr. Robertem Němcem, LL.M.
ROZHOVOR	15	Rozhovor s Mathieu Chardonem, huissier de justice, Francie Akce typu milostivé léto ve Francii neznají
ČLÁNKY	17	Uspokojení pohledávky zajištěného věřitele po rozhodnutí o splnění oddlužení JUDr. Roman Chaloupka
	22	Digitální aktiva ... „fantomový dlužník“ Prof. dr. J. H. M. Sjeff van Erp Překlad Mgr. Ing. Antonín Toman
ČLÁNEK / DISKUSE	23	Nejvyšší soud vs. (ne)vykonatelné notářské zápisy – 2 : 1 JUDr. Ondřej Drachovský
ČLÁNEK / REAKCE	28	Vyjádření k článku JUDr. Michaela Zváry, Ph.D., LL.M. JUDr. Eva Dlouhá
JUDIKATURA	35	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila JUDr. Lenka Pekařová
	37	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	50	Stalo se ... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
ZPRÁVY Z KOMORY	52	Čestné prezidentství in memoriam pro dr. Plášila
	53	Eva Rajlichová – tisková mluvčí Exekutorské komory ČR
	54	Z jednání prezidia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal
	56	Z jednání 42. sněmu soudních exekutorů Mgr. Petr Prokop Ustohal

ABSTRAKTY

JUDr. Roman Chaloupka

Uspokojení pohledávky zajištěného věřitele
po rozhodnutí o splnění oddlužení

Cílem tohoto příspěvku je analýza problematiky uspokojení pohledávky zajištěného věřitele po rozhodnutí o splnění oddlužení v insolvenčním řízení. Využití právní možnosti zajištěného věřitele domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky z předmětu zajištění je v praxi spíše ojedinělé, neboť většina držitelů pohledávek akcentuje rychlé a efektivní zpeněžení zástavy za účelem získání likvidity v co nejkratší době. Příspěvek řeší i další možnosti řešení dané problematiky.

Prof. dr. J. H. M. Sjeff van Erp

Digitální aktiva ... „fantomový dlužník“

Autor je emeritní profesor občanského práva a evropského práva soukromého na univerzitě v Maastrichtu (Nizozemsko), bývalý místopředseda European Law Institute, člen výkonného výboru Mezinárodního sdružení právních věd (IALS, AISJ)

Tento článek je překladem článku Digital Assets ... The „phantom debtor“, který byl publikován ve sborníku „Cyberjustice, new opportunities for the judicial officer“.

Klíčová slova (ENG): digital assets, cryptoassets, digital enforcement, Global Code of Digital Enforcement, blockchain, cryptocurrencies, Non Fungible Tokens, phantom debtor, smart contracts

Se souhlasem autora přeložil:

Mgr. Ing. Antonín Toman

vedoucí právního oddělení Exekutorské komory ČR

JUDr. Ondřej Drachovský

Nejvyšší soud vs. (ne)vykonatelné notářské
zápisy – 2 : 1

V nedávné době vydal Nejvyšší soud řadu rozhodnutí, jež se dotýkala notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Hlavním cílem tohoto článku je především podrobně analyzovat jedno z těchto rozhodnutí, které se konkrétně zabývá notářským zápisem, v němž povinná osoba svolila k vykonatelnosti své povinnosti spočívající ve vyklizení určitých nemovitých věcí. Článek poukazuje ještě na další dvě rozhodnutí k tomuto tématu, která též stručně hodnotí.

SOUDNÍ EXEKUTOR JAKO NEZÁVISLÝ A ZODPOVĚDNÝ VYMÁHACÍ ORGÁN MODERNÍ SPOLEČNOSTI

Mgr. Jan Mlynarčík
prezident Exekutorské komory ČR

Příspěvek přednesený na Sjezdu českých právníků

Vážený pane předsedo, vážení hosté, kolegové, dámy a pánové,

v našich profesních organizacích právníkého stavu jsme sepsali referáty a koreferáty na stanovené téma, vesměs proto, že je nám ctí zúčastnit se Sjezdu českých právníků. Vážím si toho, že zde mohu promluvit jako zvolený zástupce Exekutorské komory České republiky.

Nejjednodušší by bylo odkázat na plný text mého referátu a opustit řečnické stanovisko, protože – nikterak překvapivě – bojujeme s časem. Na svůj text tedy odkazuji, avšak minuty, které jsou mi zde vyhrazeny, přece jen využiji – řekněme – k několika poznámkám k mému referátu.

Formulace ústředního tématu sjezdu přirozeně vede k tomu, že se budu věnovat především soudním exekutorům a jejich profesní a společenské odpovědnosti. Se vznikem naší profese před 21 lety je spojen koncepční a mimořádně závažný zlom v dějinách českého státu a právního řádu. Výkon rozhodnutí veřejné moci byl u nás dlouhou dobu svěřen výhradně soudům, respektive soudcům a soudním úředníkům. Za ideálních právních a společenských podmínek to může být téměř dokonalé řešení. Ideální právní a společenské podmínky však, jak známo, neexistují. Akademik Knapp kdysi trefně poznamenal, že právo nelze pozorovat izolovaně, a to ani staticky, ani dynamicky, neboť by to bylo asi podobné počínání, jako kdyby ten, kdo pozoruje mikroskopem, zapomněl, že je ještě nějaký svět vně mikroskopu.

Soudní aparát věnující se výkonu rozhodnutí postrádá hmatatelnou motivaci vymáhat exekuční tituly rychle, efektivně a především důkladně. Jsouce odměňováni tabulkovými platy, jejichž výši de facto neovlivňuje jejich

výkonnost, nemají úředníci důvod svůj styl práce jakkoliv významněji vyvíjet a vylepšovat. Příliš mnoho prostoru k zefektivnění vymáhacího procesu jim ostatně neposkytuje ani rigidní právní úprava z počátku 60. let minulého století. Z těchto a mnoha dalších důvodů rozhodl se tedy před více než dvěma desítkami let stát přistoupit k razantní změně. Inspirace se nabízela jak v dějinách, tak v praktických zkušenostech celé Evropy.

Moderní právní stát je založen na vládě práva. Její fundamentální součástí je jeho vymahatelnost. Právo, které není vymahatelné, jako by neexistovalo. Představuje prázdnu schránku, možná plnou vzletných slov a ideálů, ale bez jakéhokoliv pozitivního dopadu na společnost a způsob jejího fungování. V lidské společnosti bohužel nefunguje Senecův ideál formulovaný v zákon dobrodiní, že jeden má hned zapomenout, co dal, a druhý nemá nikdy zapomenout, že něco dostal. Ideály je zkrátka občas třeba povzbudit k životu nějakými institucionálními a regulatorními garancemi. To se celkem zdařilo přijetím exekučního řádu, tedy systému vymáhání práva založeného na soudních exekutorech, coby vykonavatelích soudní moci.

Na tomto vysoce učeném fóru nemá smyslu opakovat věci známé. Chci proto pouze konstatovat, že protagonisté nejmladší právnícké profese v novodobém českém státě za relativně krátkou dobu stihli zformovat fungující a efektivní systém vymáhání práva založený na respektu k právům všech zúčastněných osob. Mluvíme-li zde o systémových otázkách a o profesní odpovědnosti, řekl bych, že je téměř všechno na dobré cestě. Odborná úroveň soudních exekutorů je nezpochybnitelná a jsou mezi námi takové osobnosti, které si profesními parametry nezadají se špičkami jiných právníckých oborů.

Složitější to je se společenskou stránkou věci. Kořeny nutno hledat v tom, že zákonodárce vymezil i druhé postavení soudního exekutora. Učinil z něj jakousi hybridní osobu, která na jedné straně působí v nezávislém postavení prodloužené ruky justiční, na straně druhé je podnikatelem nesoucím podnikatelské riziko a zavázaným tvořit zisk. Odkud má však plynout zisk soudnímu exekutorovi vykonávajícímu veřejnou moc, který přitom není placen státem? Čím jsou soudní exekutoři motivováni k účinnému provádění exekucí? Zákonodárce přistoupil k řešení, podle něhož se odměna soudního exekutora odvíjí od jeho efektivity, její výše je odvislá od objemu vymožených peněžitých prostředků, případně splnění „úkolů“ v podobě úspěšného provedení exekuce.

Přímá zainteresovanost na výsledku exekuce je obecně dobrá motivace. Ukázalo se, že exekuční orgán je schopen v mnoha oblastech fungovat samostatně bez ingrence státu či soudu, a přitom efektivním, zákonným a nezávislým způsobem provádět výkon exekučních titulů. To lze doložit čísly, jimiž tu ale šermovat nebudu. Jsou to statisíce exekucí každoročně ukončených po celých

dvacet let. Přitom je pro stát administruje a na své náklady provádí bez nadsázky hrstka soudních exekutorů – ke dni, kdy jsme připravovali referát, bylo jich celkem 157. Kdybych chtěl použít poněkud patetického vyjádření, řekl bych, že skutečná vymahatelnost práva přišla ruku v ruce se zavedením soudních exekutorů. Z tohoto hlediska se cítíme silně a dobře.

Aktuální právní podmínky pro výkon exekuční činnosti v České republice jsou ovšem – eufemisticky řečeno – komplikované.

Ústavní soud před patnácti lety vyslovil, že „exekučním řádem přenesl stát část výkonu své moci – specificky moci soudní, již je třeba rozumět soudní řízení počínaje nalézacím až po řízení vykonávací, na soudní exekutory. Jimi sice jsou fyzické osoby, však tato skutečnost má význam toliko právně technický či organizačně institucionální. Z hlediska funkcionálního vykonávají tyto osoby státní moc.“ S tím ovšem nutně přichází i jejich zákonná odpovědnost. V případě soudních exekutorů vychází z několika základních premis formulovaných taktéž exekučním řádem. Podle nich vykonává exekutor exekuční činnost nezávisle a při jejím výkonu je vázaný jen Ústavou České republiky, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkon rozhodnutí a exekučním řízení.

Nezávislost je tedy zákonem garantována. Přirozeně u této profese není tak široká jako u soudců. To je v pořádku. Problematictější je, že se postupně dále zužuje. Od roku 2013 byla rozšířena vázanost soudního exekutora nad rámec rozhodovací činnosti soudů. Exekutor je nyní vázán dokonce i pokynem soudu, aby exekuční návrh odmítl, zamítl nebo exekuční řízení zastavil, nejsou-li splněny všechny zákonné předpoklady pro vedení exekuce. Míra nezávislosti soudního exekutora při provádění exekuční činnosti je tak do značné míry odvislá nejen od právních předpisů, ale také od osoby konkrétního soudce a jeho pokynů v konkrétní exekuční věci. Tím jsou záruky procesní nezávislosti poněkud zeslabeny. Přitom se toto téma v exekučním řádu skloňuje na více místech. Podle zákona je exekutor povinen vykonávat svědomitě své povolání a při jeho výkonu a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost exekutorského povolání nebo ohrozit důvěru v nezávislý, nestranný a spravedlivý výkon exekuční činnosti. Zákon klade vysoké požadavky na osobu exekutora, neboť ten vystupuje v postavení úřední osoby. To je v naprostém pořádku a hodno plného respektu. My k tomu také s respektem přistupujeme, takže například sama Exekutorská komora definovala požadavek na psychologicko-diagnostické vyšetření uchazeče o exekutorský úřad nad rámec veškerých zákonných povinností.

Specifickou roli ve vztahu k nezávislosti soudního exekutora – a zde narážíme na onu podnikatelskou stránku jeho

postavení – však hraje fakt, že soudní exekutor vykonává svou činnost za úplatu. Výkon veřejné moci je samozřejmě spojen s náklady. Soudní exekutor je hradí z vymožených prostředků, exekutorovi je hradí povinný a v některých případech oprávněný. Komentářová literatura i judikatura považuje právo soudního exekutora na úplatu za jednu ze záruk jeho nezávislosti a nestrannosti. Tato úplata, coby záruka nezávislosti, se však dostává do jistého paradoxního střetu s platy soudců. Odměna soudního exekutora je hrazena z prostředků některého z účastníků řízení a exekutora si vybírá na základě volného uvážení oprávněný. Na straně druhé pak stojí soudce, jehož nezávislost zabezpečuje stát odpovídajícím platem bez ohledu na dosahované výsledky a jehož osobu si účastníci zvolit nemohou. Nezávislost je tedy v obou případech paradoxně, ale logicky v souladu s Ústavou a Listinou základních práv a svobod, zajišťována opačnými způsoby. Zvolené řešení však ve spojení s deklarovanou nezávislostí soudního exekutora může v očích veřejnosti vyvolávat některé otázky či pochybnosti. A zde jsme u oné společenské odpovědnosti.

Ve vztahu k zajištění nezávislosti a nestrannosti soudního exekutora prostřednictvím práva na úplatu však vystává ještě jeden, pro členy stavu exekutorského palčivý problém. Exekuční tarif byl vytvořen před více než dvaceti lety. Od roku 2001 se ceny za zboží i služby zvýšily řádově o desítky procent. Exekuční tarif tuto realitu ovšem nikterak nereflexuje. Stát ani jednou nepřistoupil k jeho zvýšení, naopak došlo několikrát paradoxně k jeho snížení. Jasně deklarujeme, že za situace, kdy stát opakovaně přidává exekutorům další a další povinnosti a neuváženými novelami dále komplikuje exekuční proces, není aktuálně nastavená výše nákladů exekuce trvale udržitelná a roli garance nezávislosti a nestrannosti postupně ztrácí. Někteří soudní exekutoři se již ostatně z ekonomických důvodů rozhodli ukončit svou činnost a vzdát se exekutorských úřadů, mnozí další o podobných krocích uvažují. Imperativ nezávislosti soudního exekutora, který má být zajišťován prostřednictvím exekučního tarifu, nebude naplňován, nebude-li odměna za exekuční činnost spravedlivá a nebude-li dosahovat takových hodnot, aby skutečně zaručovala nezávislé postavení.

Společenské diskuse se ve vztahu k odpovědnosti soudních exekutorů často celkem neprávem zužují pouze na problematiku jejich kárné odpovědnosti. Nebudu o ní hovořit podrobněji, opět odkazuji na úplný text referátu. Musím však podotknout, že soudní exekutoři jsou nejkontrolovanější právnickou profesí. Otázkou je, zda to zákonodárce s rozsahem kontrolní činnosti již poněkud nepřehnal. Vzhledem k jisté nejasnosti této věci se snadno může stát (a stává se), že dohledové orgány dospějí k různému hodnocení šetřeného jednání. Zatímco jeden by třeba podával kárnou žalobu, druhý skutek posoudí jako právně nezávadný. To je další rána naší

nezávislosti – právní nejistota, kdy ani sami soudní exekutoři nemohou někdy vědět, zda je jejich jednání z hlediska kárné odpovědnosti v pořádku, či nikoliv.

Činnost a profese soudních exekutorů se netěší mezi laickou veřejností příliš velké oblibě. Jistě k tomuto společenskému nahlížení přispěly i excesy několika soudních exekutorů. Většina z těchto problémů ale nepravěnila z potenciálně závadného úmyslu exekutora, nýbrž měly prapůvod v chaotické právní úpravě, kterou horko těžko sestavovala do funkčního celku judikatura a praxe. Ostatně samotný exekuční řád doznal za pouhou dvacetiletou dobu své existence pěti desítek novelizací, což rozhodně právní jistotě a požadavku na předvídatelnost práva nepřispívá. Ukazuje to i legislativní exekuční strom, který jsme představili jako názornou pomůcku veřejnosti. A přece jen zde uvedu nějaká čísla, jen pro ilustraci: V roce 2019 probíhalo asi 4,5 mil. exekucí. Podnět k výkonu dohledu nad činností soudního exekutora byl podán pouze v 2 788 případech (což činí cca 0,06 % případů) a pouze 56 z nich bylo důvodných. Za uvedený rok byly podány toliko tři kárné žaloby, z nichž pouze v jediném případě byl soudní exekutor uznán vinným, a to za nesprávný výklad a aplikaci daňových předpisů. Nikdo nemůže objektivně říci, že selháváme. Naopak.

Navzdory tomu jsme svědky neustálých mediálních útoků na soudní exekutory. Koreferát k mému referátu měl zde přednést zakladatel Stálé konference českého práva JUDr. Karel Havlíček. Z časových důvodů jsme se rozhodli, že některé jeho myšlenky zahrnu do svého vystoupení. Připomenu ale z koreferátu jednu pasáž: Zdálo by se, že každý, kdo netrpí slepotou, musí pochopit význam vstupu exekutorské profese na českou právní scénu jako systémového zlomu v řešení otázky skutečné vymahatelnosti práva. Přesto je ovšem společenské poznání na hony vzdáleno realitě. Jako by se tu zhmotnily všemožné výtky, které by bylo lze adresovat tvůrcům teorie odrazu – Démokritem či Aristotelem počínaje. Důvodová zpráva k exekučnímu řádu sice hned v úvodu praví, že „institut soudního exekutora je založen na principu, že jakákoliv činnost exekutora začíná tam, kde končí činnost soudu v nalézacím řízení“, v obecném společenském narativu však je soudní exekutor často líčen jako svévolný subjekt, který zkrátka zabírá peníze a majetkové hodnoty, aniž by hleděl napravo nalevo. Základní příčiny vzniku tohoto temného obrazu soudních exekutorů jsou celkem zřejmé.

Předně (historicky) jeví se vykonavatel exekučního titulu vždy pro postiženého jako onen bezprostřední „posel špatných zpráv“ mnohem více než sama rozhodující autorita. Za druhé: Patří k účinným trikům (jakékoliv) demokracie používat k získávání voličských hlasů apel na restriktce vůči neoblíbeným skupinám – soudní exekutoři nikdy všeobecně oblíbeni nebudou, zejména u dlužníků rozhodně nikoliv, takže spojí-li se proklamace o nelehkém

postavení dlužníka s určitým atakem vůči tomu, kdo dluh vymáhá, je politický úspěch zaručen. Za třetí: Postavení soudního exekutora v českém právním systému není jednoduše vysvětlitelné, neboť se tu neoddělitelně prolínají dvě polohy: exekutor jako „prodloužená ruka soudu“ a exekutor jako podnikatel. V tom asi skutečně je klíč k pochopení problému.

Pro exekutory z uvedeného vyplývají dva důležité závěry – sebereflexe a trpělivost. V rámci sebereflexe je na každém ze soudních exekutorů, aby skutečně dbal vysoké morálky a vysokých právních a etických standardů. Přístup veřejnosti se nicméně nezmění ze dne na den, a proto je důležitá i trpělivost. Všem je třeba trpělivě naslouchat, vše je třeba trpělivě vysvětlovat. Zároveň musíme směřovat k plné profesní, organizační a společenské emancipaci v rámci právního stavu i celé společnosti. V uvědomění si tohoto aspektu se skrývá odpovědnost, procesní nezávislost a sebevědomí soudního exekutora.

Povahu vzájemné odpovědnosti právnických profesí vystihl předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Karel Šimka, když řekl: „Naše role často znamenají, že se spolu střetáváme. Jako aktéři sporů či jako vyjednávači. Ale ve skutečnosti máme společného mnohem více než to, co nás dělí. Být příslušníky právnických profesí znamená příslušet k určité společenské vrstvě. Nikdo z nás, ať už je to soudce, státní zástupce, advokát, notář či soudní exekutor, nejsme párioové. Naopak, jsme reprezentanty a pilíři řádu. Noblesa, jak známo, zavazuje. Pokud chceme – a myslím, že bychom měli chtít – být reprezentanty řádu, musíme mít jedni ke druhým patřičnou míru meziprofesní solidarity.“

Vzájemná komunikace je podmínkou sine qua non pro nastavení jakékoliv úrovně vzájemné odpovědnosti uvnitř právního stavu. Nesmíme – nikdo z nás – rezignovat na plný, odborně zdatný výkon své profese, což nás v procesním smyslu často staví do střetů. To je v pořádku, taková je role právníků. Avšak za všech okolností musíme jednat mezi sebou se vzájemnou úctou a respektem, který si druhá strana, taktéž zástupce právníké

profese, zaslouží. Právní etika by měla být předmětem studia na právnických fakultách jako povinný předmět.

Existují některé jevy, jež poněkud nahlodávají právní jistoty a všeobecně aplikovatelné fundamentální instituty právní teorie a jež se práce soudních exekutorů přímo týkají.

Nezřídkou jsme svědky právních názorů soudů, které zcela rozbořily institut právní moci a nezměnitelnosti rozhodnutí (například příkazů k úhradě nákladů exekuce) tak, že změnily již pravomocné rozhodnutí exekutora. Existují mnohá rozhodnutí soudů, která zastavila pravomocně zastavené nebo jinak skončené exekuce a stanovila nová práva a povinnosti soudnímu exekutorovi i účastníkům řízení. To je jen příklad problémů exekučního procesu, které s sebou přináší nedostatečný respekt mezi-profesní komunikace.

Tyto a další problémy nás vedly k formulaci Deklarace za moderní exekuce a k požadavku komplexní změny a modernizace celého exekučního (a potažmo i insolvenčního) procesu. Exekuční řád v současném stavu nelze označit za transparentní. Vzhledem k často chaotickým přechodným ustanovením některých novel nebo různým okamžikům účinnosti vybraných ustanovení v rámci jednoho zákona si účastníci řízení nemohou být jisti ani tím, jaká právní úprava je aplikovatelná na jejich věc a jak budou soudní exekutoři v jejich případě moci postupovat. Práva již nemohou náležet bdělým, protože v soudobém procesu se komplexně vyznaží jen skuteční odborníci specializující se na exekuční vymáhání. Současný stav je nejen dlouhodobě neudržitelný, ale zároveň právně a ústavně nepřijatelný. S ohledem na to tvrdíme, že zákonodárce musí co nejdříve zahájit práci na novém, moderním a jednoduchém exekučním řádu. Jsme připraveni v tom pomoci, a to právě v zájmu posílení garancí nezávislého a plně profesionálně i eticky hodnotného a odpovědného výkonu naší profese.

Vážené dámy a pánové, chtěl bych vám poděkovat, že jste mne sledovali a věnovali mi pozornost až do této chvíle.

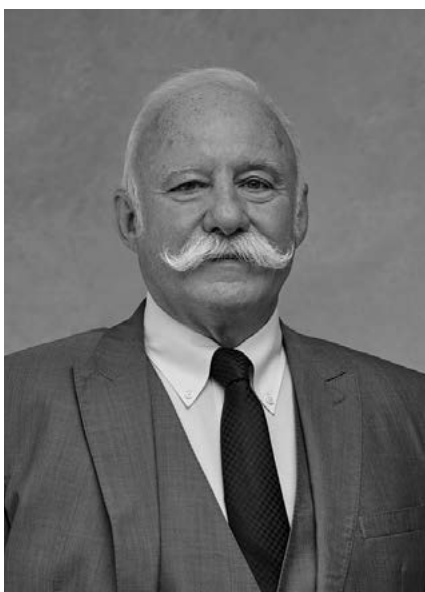
ROZHOVOR PRO KOMORNÍ LISTY

s bývalým předsedou ČAK
JUDr. Vladimírem Jirouskem
a stávajícím předsedou ČAK
JUDr. Robertem Němcem, LL.M.

Dne 27. května 2022 na slavnostním večeru celojustiční soutěže Právník roku 2020/2021 vstoupil do Právnické síně slávy advokát a bývalý dlouholetý předseda České advokátní komory JUDr. Vladimír Jirousek.

Do Právnické síně slávy JUDr. Vladimíra Jirouska uvádí předseda České advokátní komory JUDr. Robert Němec, LL.M.

JUDr. Vladimír Jirousek
bývalý předseda ČAK

JUDr. Vladimír Jirousek, bývalý předseda ČAK

Co považujete za svůj největší úspěch za dobu v čele ČAK?

Úspěšnou obranu nezávislosti samosprávy, tzn. nezávislosti výkonu veřejné správy na úseku advokacie. O to víc, že prioritní význam tohoto úkolu, jehož naplňování je základem nezávislého výkonu advokátní činnosti každého člena stavu, si mnohdy neuvědomují ani samotní advokáti. V té souvislosti zdůrazňuji, že upřednostňování servisní činnosti před veřejnou správou je velmi rychlou cestou do pekel.

Stavovské organizace mají mj. notáři, advokáti i soudní exekutoři. V čem vidíte jejich smysl?

Odpověď v podstatě vyplývá z již řečeného. Pouze stavovská samospráva zahrnující jak výkon oné tzv. zbytkové státní správy, tak kontrolní a kárné kompetence, je základem zmíněné a tolik potřebné nezávislosti. A pro advokacii to při minimální provázanosti se státní správou platí dvojnásob.

Jak byste jednoduše popsal vztahy mezi jednotlivými právníckými profesemi v Česku – konkurence, řevnivost, spolupráce, nebo jinak?

Na podobnou otázku jsem nedávno odpověděl v tom smyslu, že zásadní změna politického systému podmínila v devadesátých letech nutné nastolování a nastolení nových vnitřních struktur jednotlivých profesních stavů, přitom primární řešení téměř výhradně vnitřních organizačních a jiných vztahů logicky vedlo k jejich zapouzdření. To se nepochybně negativně projevilo a svým způsobem dodnes projevuje v nedostatečném chápání poslání toho kterého stavu, jeho specifickém významu pro naplňování principů právního státu, v součtu pak dochází ke zbytečným střetům mezi stavy, a to povětšinou v mediálním a obecně veřejném prostoru.

Je podle vás profese soudních exekutorů v Česku společensky doceněná?

Není a obávám se, že při agresivním politicko-populistickém náhledu na proces vykonatelnosti soudních rozhodnutí to v dohledné době ani nelze očekávat. Vybavuje se mi trefné vymezení geneze souvisejících vztahů formulované kolegou a dlouholetým členem představenstva ČAK Radimem Miketou: „*Za našich babiček byla hanba si půjčovat. Za našich rodičů byla hanba půjčky nevracet. Dnes je hanba dluhy vymáhat.*“

Exekutoři stejně jako ostatní právníci v ČR často naráží na chatrnou legislativu. Myslíte, že při tvorbě zákonů převažuje politika nad odborností?

Obávám se, že právě při normotvorbě týkající se exekucí a exekutorů tomu tak často je. O to důležitější je stále

a odborné sledování legislativních procesů a ze strany samosprávy vybudování funkčního systému umožňujícího relevantní konzultace jak mezi profesními stavy, tak se zástupci státní správy, členy LRV, členy jednotlivých výborů Poslanecké sněmovny, respektive s jednotlivými zákonodárci. Samozřejmě vše na bázi odbornosti a při zajištění odpovídající transparentnosti. A myslím, že v tomto směru byla advokacie docela úspěšná. Připomínám, že ČAK disponuje kromě velmi efektivního odboru vnější a vnitřní legislativy též řadou specializovaných poradních orgánů (odborných sekcí), v nichž pracují špičkoví odborníci pro ten který obor práva.

Jste jedním z „otců“ obnoveného Sjezdu českých právníků. Jak jste spokojen s jeho prvním ročníkem?

Jsem více než spokojen. Sjezd prokázal, že je tou dlouho hledanou tribunou pro řešení právní problematiky za

aktivní účasti všech právnických profesí, tj. jednotlivých stavů, zástupců akademické obce i zástupců dotčené státní správy. Je jasné, že Sjezd, jenž se konal po téměř devadesátileté proluce, byl v první řadě restartem, který s pochopitelnou skromností vymezil toliko jedno, nikoliv však nevýznamné, téma. Jak referáty a koreferáty, jež v písemné formě s předstihem obdrželi všichni účastníci Sjezdu, tak následná diskuse, mnohdy emotivní, ale odborná, prokázaly, že jednoznačné vymezení poslání jednotlivých stavů a institucionálních pojištěk jejich nezávislosti je pro vzájemný respekt mezi profesemi zcela zásadní. Odezněla též řada úvah ohledně potřebné nové legislativy, to vše za účasti prakticky všech vrcholových představitelů justice v tom nejširším slova smyslu. A mimo jiné, právě tvorba legislativních koncepcí by měla být hlavním úkolem budoucích sjezdů, které, jak pevně doufám, budou následovat.

JUDr. Robert Němec, LL.M.,
předseda ČAK

JUDr. Robert Němec, LL.M., současný předseda ČAK

Jak by měla advokátům v jejich profesním růstu pomáhat ČAK jako jejich stavovská organizace?

Komora, jakožto samosprávný regulátor, by v první řadě měla advokátům pomáhat tím, že bude zajišťovat náležitou regulaci a zasazovat se o případné legislativní úpravy, které advokátům umožní svobodný a nezávislý výkon advokacie. Měla by také usilovat o odstraňování některých překážek vstupu do profese, zejména pokud jde o ty kandidáty, kterým brání nějaký hendikep nebo péče o děti nebo o jiné rodinné příslušníky ve výkonu právní praxe na plný úvazek. Komora by také měla advokátům pomáhat v jejich profesním růstu a udržování vysoké odbornosti, a to jak v rámci vzdělávání advokátních koncipientů, tak v rámci programu celoživotního vzdělávání advokátů.

Nad rámec toho může Komora účinně pomáhat advokátům vytvářet i další příznivé podmínky pro výkon profese – například zajistit výhodnější podmínky povinného profesního pojištění, případně sjednat další výhodnější služby pro příslušníky profese, jako jsou třeba některá IT řešení apod. Aktuálně se nyní například snažíme vyjednat advokátům výhodnější přístup ke službě identifikace klienta s využitím Bank ID.

Jak by měl spolupracovat advokátský stav se soudními exekutory?

Jak se významně ukázalo na Sjezdu českých právníků, existuje něco jako jeden právnícký stav, do kterého patří nejen advokáti, ale také soudci, notáři, státní zástupci, podnikoví právníci a pochopitelně i exekutoři. Každá profese má přitom v justičním systému svoji nezastupitelnou roli. Přestože se právnícké profese v mnohém liší, máme společný zájem na tom, aby základní principy, na nichž naše profese fungují, byly dodržovány, zejména ze strany státní správy. Myslím si, že společně s exekutory bychom se měli snažit zejména o to, aby v naší společnosti fungovalo právo a aby právo bylo vymahatelné. A to rozhodně bez profese exekutora nepůjde, musí zůstat součástí justičního systému, chceme-li, aby fungoval.

Kde by podle vás měla být ČAK až skončí vaše vedení?

Představoval bych si a zároveň i přál, aby po mém odchodu z postu předsedy Komora vlastně žádnou výraznou změnu nezaznamenala, aby zaznamenala pouze pozitivní evoluční vývoj ve smyslu modernizace. Byl bych rád, aby veškeré její vnitřní procesy fungovaly řádně a aby byly uživatelsky přátelské pro členy advokátní komory. Vedení ČAK však nejsem jenom já, ale celé představenstvo a jeho členové, kteří se podílejí na agendách jednotlivých odborů, a dále členové dalších volených orgánů, jejichž činnost je na představenstvu nezávislá. Takže snad mohu s důvěrou předjímat, že Komora pojedje v zásadě stejným směrem, kterým jede dnes, jen bude modernější, efektivnější a uživatelsky přátelská vůči svým členům, bude mít dobře zvládnuté vnitřní procesy a zdigitalizovanou agendu. Ale zároveň bych si přál, aby zůstala jednotná a silná navenek, aby budovala dobrou pověst advokacie a silné postavení v rámci celého justičního systému.

Jaké významné inovace vnímáte v právních službách, co se týče využití moderních technologií?

Pokud jde o využívání moderních technologií v právu, tak zatím jsme ve fázi, kdy moderní technologie výrazně pomáhají zefektivňovat poskytování právních služeb. Umíme propojit automaticky vytvářené dokumenty s veřejnými rejstříky, umíme do značné míry automatizovat jednotlivé procesy. Ale stále zůstáváme ve fázi automatizace procesů, které bych označil za spíše administrativní. Podstatou právní služby je však určitá přidaná hodnota, kterou celému procesu dává nezastupitelná osobnost právníka. Zatím na štěstí nejsme ve fázi, kdy by tzv. umělá inteligence nahrazovala právníky, a myslím, že bychom na to ani neměli nějak extrémně spěchat. Právo je disciplína, která vyžaduje a vždycky bude vyžadovat velký prvek

lidského uvážení, empatie, prostě není to činnost, která se dá jednoduše naprogramovat.

Pomohl by podle vás při řešení vícečetných exekucí větší tlak na oddlužení, které by administrovali přímo soudní exekutoři?

Celá řada vícečetných exekucí v podstatě představuje úpadečnou situaci dlužníka, a takový dlužník by dle mého soudu měl být řešen v rámci insolvenčního řízení, kde se pohledávky uspokojují poměrným způsobem. Problémem exekuce je, že se pohledávky neuspokojují poměrně, ale podle pořadí zahájení exekuce. Exekuce, které jsou druhé a další v pořadí, pak působí jako neúspěšné a je tlak na jejich zastavení, což nedává smysl. Takže za mě ano, určitá část dlužníků by měla být řešena v režimu úpadečného práva, ale neumím posoudit, jestli by takovou agendu měli dělat exekutoři, nebo by měla být řešena v rámci insolvenčního řízení. Problém je, že cestou poměrně velkorysého oddlužení se řeší některé sociální problémy z minulosti, což však může mít poměrně negativní dopady na zodpovědné chování dlužníků do budoucna. Podle mého názoru v právu by především měla platit povinnost dostát svým závazkům. Je třeba si uvědomit, že oddlužení v podstatě znamená odpuštění podstatné části dluhu. V ekonomice však platí, že každý odpuštěný dluh někdo zaplatí. Pokud dluhy odpustí stát, zaplatí je na konci dne daňoví poplatníci. Pokud je odpustí banky, zaplatí to jejich poctiví klienti, kteří své dluhy řádně splácí. Příliš velkorysý systém oddlužení může vést některé lidi k tomu, že se budou chovat nezodpovědně, nebo dokonce nepoctivě.

Sjezd českých právníků – byla to pro vás užitečná událost? Mají si jednotlivé právnícké stavy navzájem co říci?

Sjezd českých právníků potvrdil, že zástupci všech právníckých stavů, ač stojí často na opačných stranách barikády, spolu musí mluvit a diskutovat o všech tématech. To ostatně ukázali, když vzájemně celý konferenční den diskutovali o odpovědnosti nejenom profesní, ale i společenské, o institucionálních pojistkách jejich nezávislosti a dalších aktuálních tématech. První obnovený Sjezd jen potvrdil potřebu vzájemné komunikace a spolupráce mezi právníckými profesemi, což lze hodnotit jako nadmíru přínosné pro celý právnícký stav i veřejnost obecně. Podle mě právě společným postojem vzniklým na základě vzájemné komunikace mohou právníci všech profesí ovlivnit věci k lepšímu a dovoluji si tvrdit, že celodenní diskuse nenechala nikoho na pochybách, že taková setkávání jsou nezbytnou součástí výkonu našich povolání i poslání.

Rozhovor vedla
redakce Bulletinu advokacie / Advokátního deníku

AKCE TYPU MILOSTIVÉ LÉTO VE FRANCII NEZNAJÍ

rozhovor s Mathieu
Chardonem
huissier de justice, Francie

Mathieu Chardon
huissier de justice (soudní exekutor)

Mathieu Chardon působí ve Francii jako huissier de justice (soudní exekutor) od roku 1993. Má malou kancelář v Montfort l'Amaury poblíž Versailles (Francie). V UIHJ se začal angažovat v roce 1999. Postupně zastával různé funkce, včetně prvního viceprezidenta. V současné době je generálním tajemníkem UIHJ. Do Prahy zavítal na pozvání EK ČR na oslavy 20. výročí vzniku exekutorské profese v Česku, které se konaly letos v dubnu.

Dlouhodobým cílem UIHJ je zajistit soudním exekutorům další pravomoci a oprávnění a angažovat se v dalších činnostech mimo samotné vymáhání – jak to funguje ve Francii?

Během mezinárodního kongresu UIHJ ve Washingtonu v USA v roce 2006 vznikla myšlenka shromažďovat informace o všech aktivitách, kterými se exekutoři ve světě zabývají. Tento projekt je známý jako „Multidisciplinární“ program UIHJ. Většina činností uvedených v tomto projektu je dnes zahrnuta do směrnic CEPEJ o vymáhání ze dne 17. prosince 2009. Ve Francii musí být nové činnosti zahrnuty do statutu profese soudních exekutorů. V minulých letech tak do našeho statutu přibylo několik dalších aktivit, jako například:

- Předběžná opatření po zahájení dědického řízení za podmínek stanovených občanským soudním řádem.
- Soudní exekutoři mohou být a běžně jsou pověřováni funkcí likvidátora v některých soudních řízeních o likvidaci nebo jako asistenti soudců v rámci systému úředního vymáhání.

Na počátku roku 2022 byla ve Francii zavedena nová profese „soudního komisaře“; mohl byste ji prosím krátce představit?

Tato nová profese „commissaire de justice“ (komisař pro spravedlnost) je propojením mezi „huissier de justice“ (soudní exekutor) a „commissaire-priseur“ (profesionál pověřený prováděním dražeb). Nová profese jako taková vznikne 1. července 2022. Činnosti, které bude vykonávat, jsou velmi podobné těm původním.

Jak dlouho profese soudního úředníka ve Francii existuje, jak je obecně vnímána veřejností?

Historie profese soudního exekutora ve Francii sahá do středověku, prošla už i francouzskou revolucí. Až do nedávné reformy podléhala nařízení ze dne 2. listopadu 1945. Soudní exekutor ve Francii je plně vyškolený právník, který nese vysokou míru odpovědnosti za všechny své úkony a je proto obecně dobře uznáván.

Česká exekutorská komora v poslední době hodně bojuje s politiky, kteří vymýšlí mimořádné prodlužnické akce. Například milostivé léto (odpuštění příslušenství dluhu u veřejnoprávních věřitelů – dlužník zaplatil jen jistinu, exekutor dostal 750 Kč jako jednorázovou úhradu). Měli jste něco podobného ve Francii, bylo by to možné?

Ve Francii se takové akce nekonají. Existuje samozřejmě mnoho asociací, včetně sdružení spotřebitelů, jež mají na starosti ochranu práv zranitelných osob. Občas se stane, že média odvysílají zprávu o provedení exekuce, kde nastal nějaký problém, ale je to velmi vzácné. Ve Francii existuje zvláštní soudce zvaný „juge de l'exécution“ (soudce pro oblast vymáhání rozhodnutí), který se zabývá všemi záležitostmi souvisejícími s exekucemi. Je-li to potřeba, dlužník se proto obrací na tohoto soudce.

Ptala se Eva Rajlichová, překlad Tereza Lungová

USPOKOJENÍ POHLEDÁVKY ZAJIŠTĚNÉHO VĚŘITELE PO ROZHODNUTÍ O SPLNĚNÍ ODDLUŽENÍ

JUDr. Roman Chaloupka

soudní exekutor

Exekutorský úřad Mělník

Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni

1. Úvod

Ze své praxe je mi známo, že **cílem** většiny účastníků insolvenčního řízení, kteří v tomto právním normami upraveném procesu vystupují v pozici dlužníků (u kterých příslušný krajský soud zjistil úpadek a povolil řešení předmětného úpadku oddlužením), je **beneficium** spočívající v **osvobození dlužníků od úhrady** v insolvenčním řízení **dosud neuspokojených pohledávek** (respektive jejich dosud neuspokojených částí). Dlužno dodat, že takovéto osvobození se nevztahuje na pohledávky vzniknuvší až po rozhodnutí o úpadku daného dlužníka.¹

Z logiky věci většina věřitelů dlužníků nese pravomocné usnesení, kterým insolvenční soud osvobodí dlužníky od placení závazků (zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, pohledávek věřitelů, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli či mohli učinit; to vše dále jen jako „**osvobození**“, značně nelibě, neboť tímto rozhodnutím orgánu veřejné moci se jejich právní postavení vůči dlužníkům ve vztahu k dosud neuhrazené pohledávce (respektive k její nezaplacené části) podstatně zhorší, jak ostatně bude blíže specifikováno dále, a věřitelé již zpravidla vůči dlužníkům pohledávku ze stejného právního titulu (ze kterého byla přihlášena do insolvenčního řízení) nadále neuplatňují.

K výše uvedenému je však třeba doplnit, že zmiňované „dobrodiní“ zákonodárce nedopadá do majetkové sféry

¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 414 odst. 1.

všech věřitelů en bloc. Privilegovanou kategorií věřitelů tvoří ti, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty.² Právě právními možnostmi uspokojení zajištěných pohledávek těchto věřitelů, a to i přes úspěšné oddlužení, se v následujícím článku budu zabývat. S ohledem na literu zákona³ se však v tomto pojednání zaměřím pouze na případy, kdy v rámci insolvenčního řízení **nebyl zpeněžen majetek sloužící k zajištění předmětné pohledávky**, a to pouze v rámci takových řízení, ve kterých bylo povoleno oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.⁴

Pro úplnost zbývá dodat, že v tomto článku je vycházeno z právní úpravy účinné ke dni vydání tohoto článku, pokud nebude v následujících řádcích výslovně uvedeno jinak.

2. Účinky osvobození dlužníka vůči věřitelům

Právní účinky v úvodu zmiňovaného osvobození jsou v ustálené soudní rozhodovací praxi interpretovány následovně: „*pohledávka v neuhrazeném rozsahu nezanikla, leč věřitel ji nemůže úspěšně vymáhat; v soudním či jiném řízení již nelze takovou pohledávku věřiteli přiznat (pohledávka má povahu naturální obligace – srov. obdobně režim promlčených pohledávek ve smyslu § 100 odst. 1 věty třetí obč. zák. a režim pohledávek ze sázek a her ve smyslu § 845 odst. 1 obč. zák.)*“.⁵ Pokud by se věřitel i přes účinné osvobození dlužníka od úhrady dosud neuspokojených pohledávek přesto rozhodl pohledávku uplatňovat v exekučním řízení (za předpokladu její vykonatelnosti), pak dle právě citovaného judikátu bude na takovou pohledávku nahlíženo jako na dluh, který již byl promlčen. Jinými slovy, přiznané osvobození nezpůsobuje zánik pohledávky jako takové, jak se dlužníci v praxi velice

často mylně domnívají, neboť z dluhů se stanou tzv. naturální obligace. Pro věřitele to však mnohdy znamená jediné – a to, že neuspokojené pohledávky (respektive příslušné části pohledávek, které dosud zůstaly neuhrzeny) již nikdy ze strany dlužníků zaplacený nebudou.

Předpokladem účinného osvobození dlužníků od placení předmětných pohledávek je soudní rozhodnutí o splnění oddlužení (respektive výrok soudu o tom, že insolvenční soud bere na vědomí splnění oddlužení⁶) a současně skutečnost, že dlužník splnil řádně a včas veškeré své povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení: „*Dospěje-li soud k závěru, že podmínky pro přiznání osvobození jsou dány, osvobození dlužníkovi přizná. Děje se tak výrokem, v němž soud konstatuje, že dlužníka osvobozuje od placení dosud neuhrazených pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém zůstaly po provedeném oddlužení neuspokojeny.*“⁷ Jinými slovy, výrok usnesení o osvobození dlužníka je akcesorický k výroku o splnění oddlužení: „*Rozhodnutí o osvobození proto nemůže nabýt účinnosti dříve než rozhodnutí o splnění oddlužení.*“⁸

Jak tomu v tuzemském právním prostředí velice často bývá, z výše uvedeného samozřejmě existují výjimky. Bližšímu vymezení na tomto místě ponechávám stranou pohledávky, které jsou taxativně vypočteny v ustanovení § 416 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále **insolvenční zákon** nebo **IZ**); ... u těchto pohledávek platí výlučka z účinků osvobození dlužníka od placení dluhů bez ohledu na to, zda je příslušní věřitelé přihlásili do insolvenčního řízení či nikoliv.⁹

Jak již se ze samotného nadpisu předkládaného článku podává, další specifický případ tvoří tzv. zajištěné pohledávky, neboť i přes účinné osvobození zůstává zajištěnému věřiteli, **pouze za podmínky, že v insolvenčním řízení nebyl zpeněžen předmět zajištění**, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětného majetku.¹⁰ Ostatně, důvod, proč byla právě parafrázovaná právní norma zakotvena do insolvenčního zákona, je shrnut v důvodové zprávě k jedné

² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 2 písm. g).

³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 414 odst. 14.

⁴ Respektive „pouze“ plněním splátkového kalendáře za předpokladu, že rozhodnutí o úpadku dlužníka bylo vydáno přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správčích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 413 odst. 1.

⁷ ERBSOVÁ, H. § 414 [Osvobození dlužníka od placení pohledávek]. In: MORAVEC, T., KOTOUCOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1660.

⁸ Rozhodnutí o osvobození proto nemůže nabýt účinnosti dříve než rozhodnutí o splnění oddlužení.

SPRINZ, P., CHYTIL, P. § 414 [Osvobození dlužníka od placení pohledávek]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T., ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., ZOUBEK, H. a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 27.

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 29 Cdo 2153/2018.

¹⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 414 odst. 4.

z jeho mnoha novelizací následovně: „Není-li zpeněžení zajištění v zájmu zajištěného věřitele (v daném místě a čase pro něj může být i ekonomicky nevýhodné), není třeba mu je vnucovat; odklad zpeněžení, se kterým souhlasí zajištěný věřitel, současně zmírní důsledky úpadku pro dlužníka, aniž by zajištěný věřitel přišel (po osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek) o možnost uspokojení pohledávky ze zajištění.“¹¹

Lze tedy uzavřít, že ve vztahu k některým zajištěným pohledávkám nemá osvobození účinky, které byly citovány v úvodu této kapitoly. A právě možností zajištěného věřitele, jak dosáhnout i přes osvobození dlužníka od úhrady dluhů, uspokojení své pohledávky, se budu zabývat v následujících kapitolách.

3. Právní úprava uspokojení pohledávky zajištěného věřitele po splnění oddlužení

Jak již bylo uvedeno výše, základním předpokladem pro to, aby zajištěnému věřiteli zůstalo podle insolvenčního zákona zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení majetku dlužníka, je skutečnost, že předmětný majetek nebyl v insolvenčním řízení zpeněžen.

V praxi si lze výše předestřenou problematiku ilustrovat na následujícím příkladu. Zajištěný věřitel přihlásí do insolvenčního řízení svoji pohledávku, která je zajištěna zástavním právem váznoucím na nemovitých věcech ve vlastnictví dlužníka; takovýto majetek je pak obligatorně součástí majetkové podstaty dlužníka.¹² V průběhu insolvenčního řízení však nedojde ke zpeněžení tohoto majetku z důvodů, o kterých bude ještě blíže pojednáno, a dlužník je díky své aktivitě a plnění povinností dle insolvenčního zákona pravomocně osvobozen od úhrady dosud neuspokojených pohledávek. Výsledek tedy bude takový, že dlužník bude nadále v katastru nemovitostí evidován jako vlastník dotčených nemovitých věcí, na kterých stále vázne zástavní právo zřízené ve prospěch zajištěného věřitele.

V případě právě uvedeném tak insolvenční soud v rámci odůvodnění usnesení, ve kterém mimo jiné vezme na vědomí splnění oddlužení a osvobodí dlužníka od placení pohledávek, zpravidla cituje ustanovení § 414 odst. 4 IZ: „Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, **jestliže nedošlo ke zpeněžení majetku**

sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení.“ K tomuto komentářová literatura uvádí, že pro postup podle právě citovaného ustanovení IZ je nezbytně nutné, aby předmětná pohledávka zajištěného věřitele byla v insolvenčním řízení zjištěna, a to jako pohledávka zajištěná k majetku dlužníka.¹³ V tomto případě by se dotčeného práva zřejmě nemohl dovolat takový věřitel, který svoji pohledávku do insolvenčního řízení v zákonné lhůtě nepřihlásil, a to ať již z jakéhokoliv důvodu; to však nemění nic na tom, že po úspěšném oddlužení bude na nemovité věci ve vlastnictví dlužníka váznout i nadále zástavní právo věřitele.

Je třeba mít na paměti, že výše citovaná právní norma IZ nabyla účinnosti spolu s jednou z mnoha novelizací insolvenčního zákona, a to dne 1. 6. 2019, a podle přechodného ustanovení dotčeného zákona¹⁴ se v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti dotčené novely, **postupuje podle insolvenčního zákona ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.** Jinými slovy, v současnosti insolvenční soudy obligatorně ve stanovených případech postupují podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019.

Ve vztahu k právě předestřené problematice nelze nezmínit, že insolvenční zákon do 31. 5. 2019 obsahoval odlišné znění ustanovení § 414 odst. 4: „Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení **nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení.**“ Byť se na první pohled shora citovaná znění dotčené právní normy insolvenčního zákona nikterak zásadně neliší, je třeba akcentovat, že v některých případech mohlo být (a dosud stále

¹³ SPRINZ, P., CHYTIL, P. § 414 [Osvobození dlužníka od placení pohledávek]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T., ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., ZOUBEK, H. a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 22.

¹⁴ Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Čl. II.

¹¹ Úřad vlády: Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 217/2009 Dz.

¹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 206 odst. 1 písm. b).

ještě může být) v současnosti již neúčinné ustanovení insolvenčního zákona pro zajištěné věřitele problematické, neboť zachování práva domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku bylo v již neúčinném znění insolvenčního zákona podmíněno tím, že zajištěný věřitel nepožádal o zpeněžení majetku zajišťujícího jeho pohledávku (typicky – takový zajištěný věřitel by nesměl dle doslovného gramatického výkladu výše citované právní normy ani udělit pokyn insolvenčnímu správci, který by směřoval ke zpeněžení předmětu zajištění). Insolvenční zákon tak nikterak nepamatoval na situaci, kdy zajištěný věřitel například mohl udělit pokyn ke zpeněžení (tedy požádal o zpeněžení), ale ke zpeněžení předmětu zástavy nakonec nedošlo bez jakéhokoliv objektivního důvodu (ať již proto, že o koupi předmětu zajištění neměla žádná třetí osoba zájem, či z jiného důvodu, který by nebyl na straně dotčeného zajištěného věřitele).

Naštěstí shora uvedená, dle mého názoru „nedokonalost“ dotčené právní normy byla zákonodárcem odstraněna, a stejně tak na ni reagovala i soudní rozhodovací praxe: „i přes výslovnou formulaci uvedenou v § 414 odst. 4 IZ je odvolací soud toho názoru, že **právo domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky z výtěžku majetku sloužícího k jejímu zajištění zůstává zachováno též zajištěnému věřiteli, který sice požádal o zpeněžení tohoto majetku po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, avšak v insolvenčním řízení k takovému zpeněžení z nejrůznějších důvodů nedošlo. Jiný výklad by byl v rozporu se zásadami, na nichž spočívá insolvenční řízení [§ 5 písm. a), b) IZ].**“¹⁵ Jinými slovy, Vrchní soud v Praze i přes výslovné znění insolvenčního zákona fakticky připustil, že i když zajištěný věřitel požádal o uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení, k němuž v průběhu oddlužení z jakýchkoliv příčin nedošlo, má i přesto vůči dlužníku zachováno právo domáhat se uspokojení své pohledávky ze zajištění. Ostatně, i komentářová literatura se k tomuto závěru přiklání, a to s ohledem na teleologické pozadí znění dotčené právní normy¹⁶, která byla předmětem shora uvedené novelizace.

4. Realizace práva zajištěného věřitele

Samotná realizace práva zajištěného věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky z výtěžku majetku sloužícího k jejímu zajištění již není předmětem právní úpravy insolvenčního zákona, což ostatně vyplývá z logiky věci,

neboť primárním cílem jakéhokoliv insolvenčního řízení je uspokojení pohledávek více (tedy alespoň dvou) věřitelů, kdežto zajištěný věřitel při realizaci svého práva ve většině případů sleduje primárně svůj individuální zájem směřující k úhradě zajištěného dluhu.

Obecné hmotněprávní pravidlo týkající se realizace práva věřitele na uspokojení jeho zajištěné pohledávky je zakotveno v ustanovení § 1359 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého platí následující: „*Jakmile je zajištěný dluh splatný, může se zástavní věřitel uspokojit způsobem, o němž se dohodl se zástavcem, popřípadě zástavním dlužníkem, v písemné formě, jinak z výtěžku zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě nebo z prodeje zástavy podle jiného zákona. Je-li zástavou cenný papír přijatý k obchodování na evropském regulovaném trhu, prodá se na tomto trhu nebo i mimo tento trh nejméně za cenu určenou evropským regulovaným trhem.*“

Jak se z výše citovaného ustanovení obecného kodexu občanského práva podává, lze rozlišovat mezi třemi možnými způsoby uspokojení zástavního věřitele, a to: i) způsob, na kterém se dohodl zástavní věřitel a zástavce, případně zástavní dlužník,¹⁷ ii) zpeněžení zástavy prodejem ve veřejné dražbě¹⁸ a zpeněžení zástavy prostřednictvím soudního prodeje.¹⁹ První dvě právě uvedené eventualy nejsou samozřejmě vyloučeny ani po osvobození dlužníka po splnění oddlužení, nicméně pokud dlužník odmítá dohodu se zástavním věřitelem na způsobu zpeněžení a současně zajištěný věřitel nedisponuje vykonatelným exekučním titulem pro zpeněžení zástavy prodejem ve veřejné dražbě, nezbyde zajištěnému věřiteli ničeho jiného, než realizovat své právo na uspokojení zajištěné pohledávky prostřednictvím podání tzv. návrhu na soudní prodej zástavy, a to v intencích zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Soudní řízení, jehož předmětem je soudní prodej zástavy, se řadí mezi tzv. nesporná řízení, nicméně oproti většině nesporných řízení je netypické tím, že lze zahájit pouze na návrh, což ostatně vyplývá ze samotné logiky věci, neboť je v plné dispozici zástavního věřitele, zda se rozhodne tohoto postupu využít či nikoliv; stejně jako je v dikci zajištěného věřitele, zda se rozhodne učinit vše pro zpeněžení zástavy v rámci insolvenčního řízení. Zákonodárce v tomto řízení akcentuje rychlost vydání rozhodnutí ve věci samé, neboť jednak oproti soudnímu procesu ve sporném řízení nikoliv nevýznamně rozšířil

¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 3 VSPH 1873/2014-B-91 (KSPH 36 INS 1410/2008 3 VSPH 1873/2014-B-91).

¹⁶ SPRINZ, P., CHYTIL, P. § 414 [Osvobození dlužníka od placení pohledávek]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T., ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., ZOUBEK, H. a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 22.

¹⁷ Ze strany odborné veřejnosti bývá taktéž označován jako tzv. „privátní způsob“.

¹⁸ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, § 36 a násl.

¹⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, § 353a.

podmínky, za kterých soud může vydat rozhodnutí bez jednání,²⁰ a jednak zakotvil, že z hlediska skutkového stavu se soud musí v tomto speciálním typu řízení zabývat toliko tím, zda zástavní věřitel vlastní pohledávku zajištěnou zástavním právem, dále zda existuje zástavní právo k zástavě, a dále tím, kdo je zástavním dlužníkem.²¹

Posledně zmiňovaný způsob uspokojení zajištěného věřitele je dle mých osobních zkušeností v praxi využíván po účinném osvobození dlužníka nejčastěji, neboť jej lze užít bez ohledu na vůli dlužníka, jakožto v případě absence exekučního titulu.

Závěr

Osvobození dlužníka od úhrady v insolvenčním řízení neuspokojených pohledávek je výsledkem toho, že dlužník v intencích dotčeného řízení řádně a včas plnil své zákonné povinnosti. Děje se tomu tak bez ohledu na vůli dlužníkových věřitelů, ať již se jedná o věřitele zajištěné či nezajištěné. Zákonodárce však zcela racionálně z právě parafrázovaného pravidla učinil řadu výjimek, přičemž jednou z nich je právě možnost zajištěného věřitele domáhat se i po osvobození dlužníka uspokojení zajištěné pohledávky z výtěžku majetku sloužícího k jejímu zajištění.

Předpokladem využití v předchozím odstavci zmiňovaného postupu je skutečnost, že v předmětném insolvenčním řízení nedošlo ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky. Byť insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019 obsahoval poněkud restriktivní pravidlo, podle kterého bylo zajištěným věřitelům

umožněno domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění pouze pokud zajištěný věřitel v insolvenčním řízení o zpeněžení zástavy nepožádal, judikatura dovodila, že toto právo zůstává zajištěnému věřiteli zachováno v případech, kdy ke zpeněžení nedošlo, bez ohledu na procesní aktivitu zajištěného věřitele. Byť i zákonodárce na tuto skutečnost reagoval, je z mého pohledu velice důležité, že judikatura vyložila skutečný úmysl zákonodárce, neboť na základě přechodného ustanovení dotčené novely insolvenčního zákona se řada insolvenčních řízení i dosud řídí předchozí úpravou zmiňovaného zákona.

Využití právní možnosti zajištěného věřitele domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky z předmětu zajištění je v praxi z mých osobních zkušeností spíše ojedinělé, neboť většina držitelů pohledávek akcentuje rychlé a efektivní zpeněžení zástavy za účelem získání likvidity v co nejkratší době. Zřejmě proto není výkladu ustanovení § 414 insolvenčního zákona ze strany odborné veřejnosti věnována přehnaná pozornost. I přesto však nepochybuji o tom, že se jedná o klíčovou právní normu, na základě které může zajištěný věřitel lépe disponovat se svojí pohledávkou [na rozdíl od nezajištěných věřitelů, kteří mají možnost pouze (ne)přihlásit svoji pohledávku do insolvenčního řízení] a reagovat tak případně na možné výkyvy trhu v daném místě a čase tak, aby jeho pohledávka mohla být ve finále uspokojena v maximální možné míře. Takovýto věřitel však musí být současně obezřetný, neboť případné prodlení s uspokojením jeho pohledávky může mít za následek její promlčení. Co se týče samotné otázky běhu času, zbývá dodat, že zástavní právo se nepromlčuje dříve než samotná zajištěná pohledávka.²²

²⁰ LEVÝ, J. § 356 [Průběh řízení]. In: SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 694, marg. č. 2.

²¹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, § 358 odst. 1.

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 888/2007.

DIGITÁLNÍ AKTIVA ... „FANTOMOVÝ DLUŽNÍK“

Prof. dr. J. H. M. Sjef van Erp

emeritní profesor občanského práva a evropského práva soukromého na univerzitě v Maastrichtu (Nizozemsko), bývalý místopředseda European Law Institute, člen výkonného výboru Mezinárodního sdružení právních věd (IALS, AISJ)

Tento článek je překladem článku **Digital Assets ... The „phantom debtor“**, který byl publikován ve sborníku „Cyberjustice, new opportunities for the judicial officer“.¹

Se souhlasem autora přeložil:

Mgr. Ing. Antonín Toman

vedoucí právního oddělení Exekutorské komory České republiky

Klíčová slova (ENG): digital assets, cryptoassets, digital enforcement, Global Code of Digital Enforcement, blockchain, cryptocurrencies, Non Fungible Tokens, phantom debtor, smart contracts

1. Estate, Patrimoine, Vermögen

Kdykoli se (fyzická nebo právnická) osoba stane právně odpovědnou, má povinnost plnit, k čemu se zavázala, zdržet se určitého jednání, pokud to bylo dohodnuto, nebo bude muset finančně odškodnit druhou stranu nahrazením způsobené újmy. Taková právní odpovědnost má za následek, že se věřitelé budou pokoušet o zabavení majetku dlužníka, nebo, zdá-li se splnění povinnosti nepravděpodobným a vícero věřitelů bude mít zájem tento postup využít, může být výsledkem snahy věřitelů zahájení insolvenčního řízení. Některé právní systémy (často spíše teoreticky než prakticky) stále umožňují i jiný přístup: vyvinout nátlak na dlužníka tím, že jej podrobí dočasnému uvěznění, které lze použít ale pouze ve velmi specifických případech a pouze pod dohledem soudu. V některých státech USA k tomu může dojít například tehdy, když je dlužník prohlášen osobou, která pohrdá soudem, když odmítá zaplatit určité typy dluhů, například výživné na děti (tzv. vězení pro dluhy). Ale i jiné právní řády takový postup umožňují.²

¹ WALKER, D. & Union internationale des huissiers de justice. (2021). Cyberjustice, de nouvelles opportunités pour l'huissier de justice XXIVe congrès de l'Union internationale des huissiers de justice, Dubai, 22 au 25 novembre 2021 = Cyberjustice, new opportunities. Bruylant.

² Viz B. I. CAMPBELL. „The Economy of the Debtors' Prison Model: Why Throwing Deadbeats into Debtors' Prison Is a Good Idea“. Ariz J int'l & Comp L 849, vol, 32, 2015. Je zajímavé, že Globální kodex

V každém případě je cílem, aby dlužník buď dobrovolně, nebo za použití legitimní síly zaplatil. Limitem takové platební povinnosti je veškerý majetek, který dlužník vlastní. Majetek, který může vlastnit, je cokoli, co má ekonomickou hodnotu a co lze dostatečně popsat tak, aby bylo možné tento majetek individualizovat pro účely převodu nebo zajištění. Celý majetek osoby se v tradici občanského práva nazývá „patrimoine“ nebo „Vermögen“. V tradici common law tomu nejvíce odpovídá právní termín „estate“.

Součástí majetku osoby jsou také aktiva nehmotné povahy. Příkladem jsou peněžité pohledávky, ale také práva duševního vlastnictví. V dnešní době jsme svědky toho, že stále většího významu nabývá další kategorie nehmotného majetku: digitální majetek. Jedná se o aktiva, která existují v algoritmickeém nebo kódovaném prostředí a lze je (velmi stručně) popsat jako shluky dat (cluster), které mohou tvořit individualizovaný, tj. z hlediska spotřeby konkurenční, objekt práva vyvolávající účinky ve vztahu k třetím osobám. Digitálních aktiv existuje vícero druhů. Ty sahají od herních účtů a účtů na sociálních sítích přes kryptoměny (jako například bitcoiny) až po tokeny představující hlasovací práva v obchodní společnosti.

Některé z těchto digitálních aktiv, a to se týká zejména tokenů, odvozují svou ekonomickou hodnotu od podkladového aktiva, které zastupují, jako jsou například již zmíněná hlasovací práva v obchodní společnosti (tzv. exogenní tokeny nebo digitální dvojčata). Příkladem, který nyní přitahuje poměrně velkou pozornost, jsou takzvané „Non Fungible Tokens“ neboli NFT, které mohou představovat jednak jiné digitální aktivum (například tweet), ale také hmotné, reálné aktivum (například obraz), a to v digitálním formátu, který činí tuto konkrétní kopii jedinečnou a kopírování jinými osobami nebude mít žádný vliv na cenu, protože žádný další duplikát není stejný jako tato jedna jedinečná kopie. Tokeny mohou také odvozovat svou hodnotu od ceny tvořenou na trhu v případech, kdy existují pouze v kódované verzi bez jakékoli vazby reálné, hmotné aktivum – jako například bitcoin (pak hovoříme o tzv. „endogenních“ tokenech).³ Stále více se objevuje otázka, jak může,

digitálního vymáhání (Global Code of Digital Enforcement) UIHJ ve svém článku 49 téměř jako ultimum remedium a za podmínky, že je to v souladu s právní tradicí, připouští odnětí svobody (omezení na svobodě) jako součást postupu v rámci exekuce postižením kryptoaktiv, pokud dlužník neposkytuje potřebnou součinnost. Kodex byl zveřejněn v listopadu 2021 během valného shromáždění UIHJ v Dubaji. Je třeba poznamenat, že pojem digitální vymáhání, jak je použit v kodexu, se vztahuje nejen na procesní aspekty vymáhání („e-exekuce“), ale také na hmotněprávní aspekty (exekuce postihující digitální majetek). Rovněž je možné obojí: e-exekuce na digitální majetek.

³ Viz EU Blockchain observatory and Forum, NFT–Legal Token Classification, k nalezení na adrese: <https://www.eublockchainforum.eu/sites/default/files/research-paper/EUBOF%20-%20NFT%20-%20Token%20Classification%20Latam.pdf>

v případě, když dlužník nesplácí svůj dluh, dojít k exekuci konkrétního digitálního aktiva dlužníka. A další otázkou, která rovněž vyvstává, je, jakým způsobem lze takovou exekuci provést elektronicky. První otázka se týká spíše hmotněprávních (substantivních) aspektů soudního vymáhání, druhá otázka se týká spíše procesních aspektů soudního vymáhání.

2. Podstata

2.1 „Fantomový dluh“ a „fantomový dlužník“

Aby se předešlo nedorozumění, je namístě nejprve vysvětlit rozdíl mezi „fantomovým dluhem“ (phantom debt) a „fantomovým dlužníkem“ (phantom debtor).

Termín „fantomový dluh“ se vyvinul v americkém právu jako označení dluhu, který v přísně formálním smyslu již neexistuje, ale který je ze strany inkasních agentur, které takové pohledávky kupují od obchodních společností nebo dokonce od jiných inkasních agentur, prezentován i přesto jako skutečný dluh. Dluh ale například již není vymahatelný z důvodu plynutí času (promlčení). Nárok z něj plynoucí ale je dlužníkovi představován jako vymahatelný a v důsledku takto poskytnutých nepravdivých informací dlužník neexistující dluh uhradí. „Fantomový“ charakter dluhu tedy znamená, že související nárok již není reálný (existující), ale je prezentován jako reálný (existující).⁴

Nicméně termín „fantomový dlužník“ však není použit ve smyslu dlužníka konfrontovaného s neexistujícím dluhem, ale jako označení dlužníka, který je existující fyzickou nebo právnickou osobou, ale nelze jej nalézt, protože se skrývá za závojem veřejné bločenky (blockchain) nebo pod pláštěm tzv. soukromého klíče. Ve veřejných bločenkách (blockchainech), jako je Bitcoin, probíhají transakce mezi „uzly“ (počítači), které se celé „komunitě“ prezentují ve formě veřejného a soukromého klíče. Ten druhý je algoritmickeou reprezentací osoby, která se schovává za daným uzlem. Skutečná totožnost osoby může vůči ostatním být zastřena. A i když by se tuto osobu podařilo najít, bylo by obtížné získat přístup k jejímu digitálnímu majetku. Dlužník může kupříkladu tvrdit, že soukromý klíč, který je prostředkem kontroly nad digitálním aktivem, je ztracen. Může se také stát, že soukromý klíč je předán třetí osobě (správci), která odmítne poskytnout bližší informace. V takovém případě můžeme také hovořit o fantomovém dlužníkovi, neboť dlužník nemá dostupné jmění a nenabízí z tohoto

⁴ Viz M. DeLIEMA, G. R. MOTTOLA a M. DEEVY, „Findings from a Pilot Study to Measure Financial Fraud in the United States“, 9. února 2017. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2914560 nebo <https://www.finrafoundation.org/sites/finrafoundation/files/pilot-study-measure-financial-fraud.pdf>

důvodu dostatečný majetek k úhradě dluhů. Jmění existuje, ale nelze se k němu dostat. Jinými slovy: fantomový dluh je neexistující dluh, se kterým se stále zachází, jako by existoval, fantomový dlužník je dlužník, který skutečně existuje, ale buď ho nelze nalézt, nebo jeho digitální majetek není dostupný (exekuční postižitelný).

2.2 Rozhodné právo

Vzhledem k tomu, že přirozená podstata dat je fluidní, nehmotná a nekonkurenční (z pohledu spotřeby), nepřekvapí nikoho, že i když jsou data seskupena a vytvářejí tak digitální aktiva, mohou se tato aktiva okamžitě přesouvat z jednoho serveru na druhý nebo z jedné elektronické peněženky do jiné. V případě veřejné bločanky (blockchainu), který neustále synchronizuje všechny připojené uzly tak, že každý uzel má kopii všech aktiv a jejich historie, aktivum ani neexistuje na jednom konkrétním serveru nebo počítači. Může existovat v celé síti. Vznikají proto nesmírně složité problémy týkající se použitelného práva. Jak rozhodnout, kterým právem se řídí právní status digitálního aktiva? Bylo předloženo několik variant řešení, ale jejich přístupy se liší.⁵ Jeden z přístupů by mohl spočívat v tom, že by globální síť získala umělý právní základ, například tím, že se určí a přímo do blockchainu zakóduje použití konkrétního právního řádu (tzv. volba práva). Problémy, které při tomto případě mohou vzniknout, je možné dobře ilustrovat na hledání odpovědi na otázku, jak právně kvalifikovat a charakterizovat digitální aktiva. Účty na sociálních sítích se řídí sice smlouvami, ale účet sám o sobě může představovat značnou ekonomickou hodnotu. Měla by být povaha takového účtu kvalifikována jako smluvní, anebo vlastnická (proprietární)? Nebo záleží na tom, z jakého úhlu pohledu se na účet díváme: jedná se o obou – smlouvu mezi poskytovatelem služby a uživatelem, ale také o hodnotu, kterou uživatel vytváří? V případě posledního přístupu by klasifikace byla dualistická nebo hybridní. I tato zcela základní otázka týkající se kvalifikace vytváří značné problémy a může nakonec vyústit, protože jiné řešení se nezdá být v praktické rovině použitelné, v použití lex fori, práva místa, kde se nachází soud nebo rozhodčí soud. Globální kodex digitálního vymáhání UIHJ ve svém článku 11 odkazuje na lex rei sitae v případě identifikovaného (respektive možná také: identifikovatelného) a dostupného digitálního majetku, čímž se respektují mezinárodní zásady svrchovanosti a uplatňování teritoriality. Na neidentifikovaná nebo nedostupná digitální aktiva by se mělo použít lex fori. S tím úzce souvisí otázka týkající se pravomoci (mezinárodní příslušnosti) exekučních orgánů. Již nyní se zdá být zřejmé, že je třeba rozlišovat mezi hledáním, nalezením a zabavením digitálního majetku a že každá z těchto

fází procesu vedoucího k provedení exekuce se může řídit jiným právem. V Globálním kodexu digitálního vymáhání UIHJ se vychází z přístupu (článek 12), že bydliště (domicil) dlužníka je rozhodné k určení mezinárodní příslušnosti exekučního orgánu, který má zjistit digitální majetek a místo, kde tento majetek je dostupný (respektive je považován za dostupný). Mezinárodní příslušnost k zajištění (zabavení) a zpeněžení digitálního majetku by se pak měla řídit právem místa, kde je digitální majetek identifikován a kde je dostupný. Toto ustanovení by mělo být vykládáno ve světle čl. 8, který stanoví, že státy mají povinnost zajistit mechanismus mezinárodní spolupráce mezi exekučními orgány, a čl. 32, který doporučuje, aby státy spolupracovaly tím, že si budou vyměňovat informace o dlužnících, kterými disponují.

2.3 Digitální aktiva nejsou fantomová aktiva

Ačkoli může být obtížné v rámci exekuce zajistit digitální aktiva, jsou tato aktiva stále velmi reálná a velmi cenná. Rozhodně se tedy nejedná o fantomová aktiva. Na rozdíl od „fantomového dluhu“, který byl zmíněn výše. Skutečnost, že tato aktiva jsou proměnlivá, nehmotná a existují v kódovaném prostředí, neznamená, že jsou ekonomicky méně relevantní. Soudní exekutoři nemohou ignorovat, že takový majetek je součástí dlužníkovy majetkové podstaty – od účtů na sociálních sítích, jako jsou Facebook, LinkedIn, Instagram, Twitter, YouTube (zejména pokud jsou využívány při podnikání nebo takzvanými „influencery“) až po rozsáhlé soubory dat, které používají podnikatelé ke komunikaci se zákazníky nebo které poskytují informace o trhu, na němž daný podnikatel působí.

Dalšími příklady jsou digitální sbírky hudby, videí a fotografií, kryptoměny, jako je Bitcoin a Ethereum, tokeny, které reprezentují reálná aktiva, jako jsou akcie nebo jiný (ne)movitý majetek, přes účty elektronického bankovníctví, elektronické investiční účty, či účty, které drží zákazníci například supermarketů a leteckých společností a které lze využít k nákupu jejich produktů. Zásady UIHJ neposkytují výčet digitálních aktiv a ponechávají definici na konkrétním právním řádu, v němž by v rámci exekuce mohl vzniknout problém. To je vzhledem k nejistotě v této právní oblasti nejspíše lepší přístup.⁶

3. Proces

Vedle exekuce digitálních aktiv se musíme zabývat také digitální exekucí (neboli e-exekucí), tedy exekucí, která se provádí pomocí digitálních technik. Budeme se zabývat třemi příklady: využití dronů pro sběr dat, chytré smlouvy (smart contracts) a využití umělé inteligence (AI). Ve fázi, kdy soudní exekutor potřebuje shromáždit

⁵ Viz například projekt o digitálních aktivech iniciovaný UNIDROIT: <https://www.unidroit.org/work-in-progress/digital-assets-and-private-law/>

⁶ Článek 37 pouze uvádí, že vnitrostátní právo by mělo definovat kategorie a právní povahu digitálních aktiv.

informace o dlužníkovi, může být užitečné provést průzkum s pomocí nových technologií. Příkladem může být použití dronu ke kontrole perimetru nemovité věci patřící dlužníkovi za účelem případného zjištění cenných movitých věcí (například automobil). Takové použití dronu by mělo být provedeno s velkou opatrností, protože dron „vstupuje“ na pozemek dlužníka, a jeho použití proto musí být legitimní.

Druhým příkladem jsou tzv. chytré smlouvy. Jedná se o samočinné počítačové programy, které mohou mít právní důsledky. Chytré smlouvy mohou být použity k provedení již existující právně závazné smlouvy, mohou být ale také použity exekucním orgánem pro zajištění splnění právní povinnosti dlužníka. Chytrá smlouva běží na bločence (blockchainu), což znamená, že její splnění je plně automatizované, tj. řídí se algoritmy, a že výsledkem jejího splnění je nezměnitelná transakce (tzv. „blok“). Je třeba věnovat velkou pozornost tomu, aby algoritmy byly správné a nevedly v konkrétním případě k nepřijatelným důsledkům (založeným třeba na předsudcích). Zásady UIHJ výslovně požadují, aby při výkonu exekuce byla ze strany soudního exekutora věnována zvláštní pozornost základním lidským právům.⁷ A konečně, použití umělé inteligence. Ta může být použita jako součást používání chytrých smluv. Tento typ softwaru by se měl používat s ještě větší opatrností než chytré smlouvy jako takové.⁸ Zásady UIHJ vytvářejí rámec, v němž lze umělou inteligenci (s odkazem na chytré smlouvy) používat za současného zajištění všech standardů – například ochrany dat a osobních údajů.⁹

Bodem ke zvážení je, jak soudní exekutor bude zajištěný digitální majetek spravovat. V případě, že soudní exekutor získá kontrolu nad aktivy (například získáním soukromého klíče) nebo pokud jsou mu kryptoměny převedeny do jeho dispozice, musí být soudní exekutor schopen uložit soukromý klíč a další aktiva do samostatné peněženky, která funguje jako účet třetí osoby a je jako takový je chráněn před případnou další exekucí („svěřenecký účet“).

4. Shrnutí

Bylo stručně nastíněno, že hybridní společnost, v níž nyní žijeme a v níž se náš reálný svět prolíná se světem digitálním, ovlivňuje to, co může být majetkem dlužníka. Vedle tradičních aktiv se součástí majetku dlužníků stávají ve stále větší míře digitální aktiva. Digitální majetek může představovat značnou ekonomickou hodnotu, která má velký význam pro provádění exekucí.

Vzhledem k tomu, že tento vývoj je poměrně nový a stále probíhá neuvěřitelným tempem, právních problémů, které v této oblasti vznikají, je mnoho. Prvním problémem se ukazuje být skutečnost, že neexistuje žádná obecně přijímaná definice toho, co je digitální aktivum. Uvádí se, že bychom neměli hledat uzavřenou definici, protože ta by byla buď příliš široká, nebo naopak příliš omezená, ale měli bychom vystihnout pojmové znaky. Výhodou toho je, že digitální aktivum by pak bylo lze popsat poměrně obecně, přitom dostatečně jasně a pružně. Taková definice by byla v praxi použitelná, ale ne příliš omezeně, čímž se zabrání tomu, aby v praxi vznikaly ještě větší problémy než doposud. Vzhledem k tomu, že digitální aktivum je virtuální, usnadňuje dlužníkům skrývat se ve virtuální realitě obklopující taková aktiva, nebo dokonce skrývat aktiva samotná.

Tyto dlužníky lze kvalifikovat jako „fantomové dlužníky“. Měly by být vyvinuty metody, které by soudním exekutorům, kteří vykonávají svoje kompetence v oblasti soukromého práva (a nikoliv trestního práva), pomohly při vyhledávání, sledování a zajišťování takového majetku. Velkým problémem je určit, které právo se má aplikovat. Vystávají otázky mezinárodního práva soukromého – jak ohledně povahy a existence digitálního aktiva, tak ohledně mezinárodní příslušnosti exekucních orgánů. Tak tomu je zejména vzhledem k proměnlivé, nehmotné a přeshraniční povaze dat v obecné rovině i povaze konkrétních digitálních aktiv. Mezinárodní spolupráce a globální přístup jsou v zájmu věřitelů na celém světě, neboť všichni čelí typově stejným problémům. Možnost, aby dlužníci skrývali sebe nebo ukrývali svůj majetek (jinými slovy akceptovat, že dlužníci se mohou stát „fantomovými dlužníky“), by měla být co nejvíce ztížena – a to v zájmu spravedlivého a legitimního provádění exekucí.

⁷ Článek 1 a násl. Globálního kodexu digitálního vymáhání.

⁸ Viz například návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (Akt o umělé inteligenci) a kterým se mění některé legislativní akty Unie (COM/2021/2016/final, 22. dubna 2021).

⁹ Článek 44 a násl.

NEJVYŠŠÍ SOUD VS. (NE)VYKONATELNÉ NOTÁŘSKÉ ZÁPISY – 2 : 1

JUDr. Ondřej Drachovský

advokátní koncipient

interní doktorand katedry občanského práva PF UK

V posledních měsících vydal Nejvyšší soud řadu rozhodnutí, která se dotýkala (tu více, tu méně) notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Přístup soudů k těmto zápisům je dlouhodobě spíše přísný, ba dogmatický, čehož důvodem je patrně zejména ochrana práva povinné osoby (dlužníka) na řádný proces. V některých případech se nicméně zdá, že tato ochrana je nepřipustnou měrou hypertrofována, což se může jevit jako problematické mj. proto, že povinné osoby se (alespoň do určité míry) této ochrany podpisem vykonatelného notářského zápisu dobrovolně vzdávají.

Tento příspěvek postupně komentuje tři rozhodnutí různých senátů nejvyšší soudní instance, jejichž společným jmenovatelem je vztah k vykonatelným notářským zápisům dle § 71b not. řádu. Hlavním cílem tohoto příspěvku je podrobně analyzovat první z těchto rozhodnutí, jež se zabývá notářským zápisem, v němž povinná osoba svolila k vykonatelnosti své povinnosti spočívající ve vyklizení určitých nemovitých věcí. Závěry tohoto rozhodnutí pokládám za diskutabilní, jejich obecné prosazení dokonce za velmi nebezpečné. Zbylým dvěma rozhodnutím poskytuji podstatně méně prostoru, spíše na ně pouze poukazuji, neb míním, že by ani ona neměla zůstat bez povšimnutí.

I. Vykonatelný notářský zápis znějící na vyklizení – 1 : 0 pro Nejvyšší soud

1. Úvod do problematiky a přehled publikovaných názorů

V odborné literatuře bývala právě v možnosti svolit notářským zápisem dle § 71b not. řádu k vykonatelnosti povinnosti spočívající ve vyklizení, shledávána největší výhoda tohoto typu notářského zápisu.¹ Názory, jež by

¹ HÖNIG, O. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako exekuční titul. *Komorní listy*, 2018, č. 4, s. 22–28; HAFNER, J. Dohoda se svolením k přímé vykonatelnosti – vyklizení nemovité věci. *Právní prostor* [online]. Publikováno dne 15. 12. 2017 [cit. 2020–11–30].

zpochybňovaly možnost sjednat dohody se svolením k vykonatelnosti ohledně povinnosti vyklidit nemovitou věc, bychom v literatuře patrně nenalezli. Ani Nejvyšší soud možnost svolit k vykonatelnosti povinnosti vyklidit určitou nemovitou věc nezpochybnil, ač k tomu měl přinejmenším jednu vhodnou příležitost. Konkrétně se jednalo o případ posuzovaný v jeho usnesení ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 26 Cdo 4997/2014. V této věci spatřoval dovolací soud důvod pro zrušení rozhodnutí nižších instancí v tom, že tyto nezjišťovaly, zda byla splněna podmínka, na niž bylo svolení k vykonatelnosti vázáno (tj. v postupu v rozporu s § 43 odst. 2 exekučního řádu). Dovolatel sice namítal i materiální nevykonatelnost předmětného notářského zápisu, k té se však Nejvyšší soud nevyjádřil ani v rámci *obiter dicti*.

Pak se nicméně objevilo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019, které vyvolalo značné pozdvižení, a to (poměrně logicky) obzvláště mezi notáři.² Nejvyšší soud v něm posuzoval notářský zápis, v němž se dlužník, jenž užíval cizí nemovitou věc bez právního důvodu, zavázal, že tuto nemovitou věc do určité doby vyklidí, a v němž dále svolil k vykonatelnosti pro případ, že uvedenou povinnost poruší. Dovolací soud poměrně překvapivě uzavřel, že tento notářský zápis není vykonatelným exekučním titulem. Vykonatelný notářský zápis podle § 71b not. řádu se totiž může vztahovat toliko k pohledávce vyplývající ze **závazkového právního vztahu**, který dle Nejvyššího soudu mezi účastníky předmětné rozepře nikdy neexistoval.

2. Konkrétní argumentace Nejvyššího soudu

„Z čeho vyplývá nárok na ‚vyklizení nemovitosti užívané bez právního důvodu‘?“ zeptal se Nejvyšší soud.³ „Přeci z ochrany před neoprávněným zásahem do vlastnického práva,“ odpovídá vzápětí, pročez dospívá k následujícím závěrům: „*Má-li povinnost vyklidit nemovitosti zá-*

klad v ochraně vlastnického práva, nikoli v závazkovém právním vztahu (ten již zanikl [sic! pozn. aut.] anebo nikdy neexistoval), nemůže být předmětem dohody notářského zápisu podle § 71b not. ř. Nelze tedy svolit k vykonatelnosti notářského zápisu podle § 71b not. ř. má-li jím být poskytnuta ochrana vlastnického práva. Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle § 71b not. ř. a není proto exekučním titulem.“

„[...] Skutečnost, že mezi vlastníkem a tím, kdo jeho nemovitost užívá, ač k tomu nemá žádný důvod, je nesporná neexistence právního titulu k užívání a že osoba užívající nemovitost uznává, že neoprávněně zasahuje do vlastnického práva jiné osoby (vlastníka) a ‚zavazuje‘ se nemovitost vyklidit, neznamená, že by šlo o závazkový vztah mezi vlastníkem nemovitosti a tím, kdo ji užívá bez právního důvodu.⁴ Užívání nemovitosti bez právního důvodu představuje zásah do vlastnického práva, který je neoprávněný, i když si je této neoprávněnosti osoba užívající nemovitost vědoma. Neoprávněnost užívání nemovitosti může být dána již od počátku (uživací právo osobě nikdy nesvědčilo), nebo až následně (uživací právo osobě svědčilo, ale již zaniklo).“

3. Co Nejvyšší soud skutečně řekl? Nakolik lze jeho závěry zobecňovat?

Názory na možnost zobecňovat závěry citovaného rozhodnutí na veškeré zápisy, v nichž dlužníci svolují k vyklizení (vč. relativně hojně se vyskytujících zápisů týkajících se vyklizení bytů ze strany nájemců), se různí. Na první přčtení by se mohlo zdát, že předmětné rozhodnutí v tomto ohledu vyznívá poměrně jasně. Soud totiž podrobil dovolacímu přezkumu obecně znějící otázku, „*zda exekučním titulem může být notářský zápis podle § 71b not. ř. obsahující svolení povinné osoby s jeho vykonatelností, je-li jeho předmětem povinnost této osoby vyklidit nemovitost*“. Rovněž závěry analyzovaného rozhodnutí se opírají o argumentaci obecného rázu, že žaloba na vyklizení patří mezi žaloby vlastnické a že nárok oprávněné osoby požadovat po povinné osobě vyklizení se odvíjí od jejího vlastnického práva.⁵ Z toho – zdá

Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-dohoda-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-vyklizeni-nemovite-veci>>

² Srov. BERNARD, P. Nad jedním rozhodnutím – usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019. *Ad Notam*, 2020, č. 3, s. 16–17; KLEIN, Š. Jak se pan Novák na mě zlobil. *Ad Notam*, 2020, č. 3, s. 40; NÝVLTOVÁ VOJÁČKOVÁ, T. Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti není exekučním titulem pro vyklizení nemovitosti. *epravo.cz* [online]. Publikováno dne 23. 9. 2019 [cit. 2020–12–03]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/notarsky-zapis-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-neni-exekucnim-titulem-pro-vyklizeni-nemovitosti-111900.html>>

³ Základní problém kritizovaného rozhodnutí spočívá již zde, neboť zvolené znění otázky je účelové až sofistické. Judikatura a odborná literatura, na kterou je v následující části rozhodnutí odkazováno, totiž dopadá na jiné typy případů, a sice na takové případy, v nichž neexistuje (ani nikdy neexistoval) smluvní poměr mezi vlastníkem a rušitelem jeho vlastnického práva.

⁴ Zde lze spatřovat jedno z nejproblematictějších míst zkoumaného rozhodnutí. Nejvyšší soud říká, že předmětné ujednání spočívající v povinnosti vyklidit danou nemovitost, nemá závazkově-právní povahu, ba dokonce jako kdyby svými uvozovkami naznačoval, že takové ujednání ani nikoho k ničemu nezavazuje.

⁵ Viz též tiskovou zprávu soudu – Nejvyšší soud ČR. Tisková zpráva: *Reakce na zavádějící a naprosto tendenční tvrzení publikovaná v článku, který vydal deník Právo ve čtvrtek 10. září pod titulkem „Neplatič ani přes podpis z bytu nemusí“*. [online]. Publikováno dne 10. 9. 2019 [cit. 2020–12–05]. Dostupná z: <<https://1url.cz/wz019>>: „Notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti může být vymáhána jen povinnost ze závazkového právního vztahu. Institut notářského zápisu nelze použít k poskytnutí ochrany vlastnického práva, tedy k tomu, aby jím ten, kdo nemovitost užívá bez právního důvodu,

se – vyplývá, že jakýkoli hmotněprávní nárok znějící na vyklizení musí být nejprve zažalován, třebaže zde před vznikem tohoto nároku existoval závazkový právní poměr, typicky z titulu již zmíněné nájemní smlouvy. Není ovšem takový závěr absurdní? Může si soud postavit hlavu a paralyzovat svým rozhodnutím funkčnost určitého nástroje? Skutečně lze závěry předmětného rozhodnutí generalizovat na všechny notářské zápisy znějící na vyklizení?

Když se (racionální)⁶ zákonodárce rozhodl zakotvit institut vykonatelného notářského zápisu ve smyslu § 71b not. řádu, činil tak proto, aby tento zápis plnil určitou funkci. Tou je zlepšení věřitelovy právní pozice skrze utvrzení povinnosti dlužníka.⁷ Ten k vykonatelnosti svoluje dobrovolně, přičemž garantem této dobrovolnosti je notář, tedy osoba, která má povinnost vykonávat svou činnost nestranně (§ 2 not. řádu *in fine*). Pokud někdo k něčemu svolil (k něčemu se zavázal), aniž by byl naplněn některý z důvodů neplatnosti či zdánlivosti, domnívám se, že by to soudy měly spíše respektovat, a ne se snažit odkudsi „vyčarovat“ zvláštní důvod neplatnosti. Přestože musíme mít na paměti, že pro dohodu dle § 71b (ale i § 71a) not. řádu neplatí bezvýjimečně veškerá pravidla výkladu (hmotně)právních jednání, nelze dle mého soudu vykládat uvedené ustanovení tak, že jeho smyslem je odpírat účinky jednoznačným a svobodným dohodám stran. Nakonec i judikatura uznává, že pravidla pro výklad právních jednání by zde měla být užita alespoň přiměřeně.⁸ Třebaže § 71b not. řádu zakotvuje jistou limitaci, když hovoří o „závazkovém právní vztahu“, nelze jeho výklad podaný Nejvyšším soudem považovat za korektní. Tento výklad totiž zcela opomíjí fakt, že se smluvní strany mohou „zavázat“⁹ i k tomu, co tak či tak platí ze zákona (kogentní úprava či nevyložená úprava dispozitivní) tím, že do smlouvy jednoduše opiší zákonný text.

svolil ke svému vyklizení exekutorem. [...] Z rozhodnutí Nejvyššího soudu vyplývá, že nevyklídí-li ten, kdo byt (dům) užívá bez právního důvodu dobrovolně, musí se vlastník obrátit na exekutora s návrhem na vyklizení na základě soudního rozhodnutí, nikoli však i na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Rozhodnutí se netýká např. peněžitých dluhů.“

⁶ Racionální zákonodárce je fiktivní entitou, kterou využíváme při teleologickém výkladu. Interpretační výsledek takto získaný by měl co nejvíce respektovat společenské podmínky a existující právní řád. – Srov. například MELZER, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 87.

⁷ Srov. též přesvědčivé pragmatické argumenty předložené Kleinem – KLEIN, Š., op. cit., sub 2, s. 40.

⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2086/2017; či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5479/2016: „I v případě notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti je namístě přiměřeně využít pravidla, že na právní úkon (na právní jednání) je třeba spíše hledět jako na platný, než coby neplatný.“

⁹ Úvozovky používám proto, že předmětná zákonná úprava by tvořila obsah závazku tak či tak, tj. ať již by byla či nebyla opsána do textu smlouvy.

V případě řešeném Nejvyšším soudem zvítězila forma nad obsahem – formalistický výklad učinil z posuzovaného notářského zápisu dle § 71b not. řádu papírového draka. Jelikož příklady táhnou, pojďme si problematičnost závěrů Nejvyššího soudu demonstrovat právě za pomoci příkladu. Přestavme si situaci, že naši nemovitou věc užívá squatter. Ani on, ani nikdo další nezpochybňuje, že ji užívá bez právního důvodu. Abychom nezatěžovali soudní soustavu, využijeme smluvní volnosti a uzavřeme s ním smlouvu, v níž se nám zaváže nemovitost vyklidit po uplynutí určité doby, čímž mu dáváme šanci najít si nové bydlení a čímž mu zároveň dočasně poskytujeme právní titul k dočasnému užívání naší nemovitosti.¹⁰ Ovšem abychom z toho také něco měli, podmíníme účinnost takové smlouvy (respektive její části týkající se užívacího oprávnění) uzavřením dohody se svolením k přímé vykonatelnosti dle § 71b not. řádu. Nemusím příliš rozvádět výhody takové smlouvy, mezi něž patří například možnost jednoznačně stanovit onu dobu, odpustit dluh z titulu bezdůvodného obohacení vzniklý squatterovi na náš úkor dosavadním neoprávněným užíváním, a to výměnou za naši jistotu, že v případě problémů se budeme moci rovnou obrátit na soudního exekutora. Naposledy zmíněná jistota ovšem může být pouhou chimérou. Když po uplynutí sjednané doby odmítne squatter naši nemovitost vyklidit, půjdeme za exekutorem s našim domnělým (?) exekučním titulem. Pokud squatter podá návrh na zastavení exekuce a bude-li vycházet ze závěrů Nejvyššího soudu, bude mu vyhověno. Náš notářský zápis se stal pouhou makulaturou.

Ať již do smlouvy napíšeme, že se squatter zavazuje naši nemovitou věc po půl roce vyklidit, nebo že má právo ji užívat po dobu půl roku, je situace shodná. Povinnost spočívající ve vyklizení nemovitosti po uplynutí sjednané doby platí tak či tak a tvoří obsah našeho závazkového právního poměru, tj. působí relativně. To platí, přestože – relativně nezávisle na tomto právním poměru – existuje též náš hmotněprávní nárok na vyklizení působící *erga omnes* (a plynoucí z ochrany absolutního práva vlastnického). Nárok vůči squatterovi má však odchylnou povahu – působí *inter partes*, plyne ze smlouvy (o výpůjčce, potažmo smlouvy inominátní) a je navíc nadán významnou procesní vlastností zvanou vykonatelnost. Tím, že jsme uzavřeli smlouvu a následnou dohodu se svolením k vykonatelnosti, jsme právní poměr vůči squatterovi relativizovali, a tak jsme jej zároveň učinili právním poutem (*iuris vinculum*). Právě existence tohoto pouta nás opravňuje k uzavření dohody se svolením k vykonatelnosti.¹¹

¹⁰ K tomu, že si lze platně sjednat povinnost spočívající ve vyklizení, snad ani nemůže být pochyb. Přesto uznávám, že analyzované rozhodnutí může takovou pochybnost vzbouzet. Důvody, proč je takové ujednání po právu, rozpracovává BERNARD, P., op. cit., sub 2, s. 17.

¹¹ Se třetími osobami (vůči nimž jsme chráněni „toliko“ z titulu našeho vlastnického práva) dohodu se svolením k vykonatelnosti

Čímž se dostáváme k dalšímu problematickému bodu rozebíraného rozhodnutí. Skutečně lze na vyklizení žalovat pouze reivindikační žalobou? Již římskoprávní dogmatika rozlišovala dva druhy žalob, a to žaloby věcné (*actiones in rem*) a žaloby osobní (*actiones in personam*).¹² První z nich chrání absolutní práva a mohou působit *erga omnes*, kdežto ty druhé chrání práva relativní a lze je použít toliko vůči konkrétní osobě. Do posléze uvedené skupiny náležela například *actio locati*, skrze níž se nájemce mohl domáhat mj. vrácení věci po skončení nájmu.¹³ Z tohoto dělení vychází i rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky publikované ve Vážného sbírce pod č. 8601. V něm byla řešena žaloba bývalého vlastníka domu na vyklizení určitých místností v tomto domě, kterou podal proti manželům, s nimiž dříve uzavřel smlouvu, ve které se tito zavázali užívané místnosti po určité době vyklidit.¹⁴ Soud první instance žalobu zamítl, maje za to, že aktivně legitimována byla toliko současná vlastnice, na kterou žalobce dům v mezidobí převedl. Žalobce nebyl v rozhodné době vlastníkem, a nebyl, tudíž oprávněn se domáhat vyklizení předmětných místností. Odvolací i Nejvyšší soud však takovou argumentaci odmítly s tím, že předmětné ujednání povinnosti vyklidit předmětné místnosti, založilo závazek. Převodem domu nepozbyl tento závazek platnosti ani účinnosti, ani nedošlo k jeho přechodu na novou vlastnici. Vyklizení ujednal se žalovanými výhradně žalobce, a šlo tudíž o obligační poměr mezi stranami.

Slovy citovaného rozhodnutí: „*Názor, že jde v tomto případě o výkon práva vyplývajícího výhradně z práva vlastnického, není správným, poněvadž ve skutečnosti v tomto případě jde [...] o splnění závazku, jež žalovaní na sebe [...] proti žalobci.*“ Jeho právní věta, jejíž zejména závěrečná část je přílehlavá i v kontextu tohoto článku, zní: „*Umluvil-li dosavadní majitel domu s nájemníkem, že vyklidí byt do určité doby, jde, stala-li se úmluva vzhledem k zamýšlenému prodeji domu, k němuž pak před onou dobou došlo, o smlouvu ve prospěch třetí osoby, příštího majitele domu. Vymáhati splnění této úmluvy na nájemníku jest*

oprávněn nejen nový majitel domu, nýbrž i jeho dřívější majitel, jenž vyklizení s nájemcem umluvil.“¹⁵

Podíváme-li se do odborné literatury, zjišťujeme, že problematika vztahu mezi věcnými a osobními žalobami není nikterak jednoduchá a existují na ni rozdílné názory.¹⁶ Každopádně Nejvyšší soud zvolil přístup, který by jen stěží hledal oporu v kterémkoli z nich. Též s ohledem na to, co jsem již zmínil shora, se domnívám, že **oba typy žalob, tj. osobní a věcné, mají komplementární (konkurenční) vztah, a legitimace k oběma z nich mohou existovat najednou (vedle sebe).**¹⁷ Je-li osobou oprávněnou ze závazkového právního poměru vlastníkem věci, která je předmětem závazku, může si tento v pozici oprávněné osoby vybírat, zda zvolí reivindikaci, či zda bude požadovat vrácení věci na základě svého obligačního nároku.¹⁸ V pozici žalobce tak může zvolit žalobu na vrácení věci, tedy žalobu obligační (osobní), u níž se předpoklady úspěšnosti liší oproti předpokladům úspěšnosti v případě reivindikace.¹⁹ Hmotněprávní předpoklad (úspěšnosti) žaloby na vrácení (například pronajaté) věci tkví v tom, že tato věc byla pronajata žalovanému nájemci a že doba nájmu již uplynula – předpokladem tedy není vlastnické právo žalobce ani fakt, že (či zda vůbec) má žalovaný věc ve své moci.²⁰ Oproti tomu v případě žaloby vindikační musí žalobce tvrdit a prokázat jiné skutečnosti, a sice že nastaly okolnosti, s nimiž právní řád spojuje nabytí vlastnického práva a že žalovaný věc

¹⁵ Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1230/99: „*Za trvání nájemního poměru je k vyklizení osoby bydlící v bytě jen na základě souhlasu nájemce aktivně věcně legitimován nájemce, nikoliv pronajímatel.*“

¹⁶ Viz například SEDLÁČEK, J. *Vlastnické právo: komentář k § 353–446 všeob. obč. zák. se zřetelem ku právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi platnému*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 153; FIALA, J., ŠVESTKA, J. Úvaha nad ochranou vlastnického práva se zvláštním zřetelem k vlastnickým žalobám. *Socialistická zákonnost*, 1971, č. 2, s. 78; KNAPP, V., LUBY, Š. *Československé občanské právo. Svazek I*. Praha: Orbis, 1974, s. 342–344; či SPÁČIL, J. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 95–97.

¹⁷ Tento závěr potvrzuje například SPÁČIL, J. In: SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 229: „*Pokud osoba, která měla v detenci věc na základě obligačního předání, které již zaniklo, ji vlastníkově, který ji věc předal do detence, nevrátí, může vlastník uplatnit jak reivindikaci, tak i žalobu z obligačního poměru.*“

¹⁸ Shodně SPÁČIL, J., op. cit., sub 16, s. 96–97. Srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 17. 2. 1926, sp. zn. R I 100/26 (Vážný 5770): „*Propachtovatel, jenž jest i propachtovatelem i vlastníkem propachtované věci, jest oprávněn domáhati se na pachtýři vrácení věci jak žalobou z poměru pachtovního, tak žalobou vlastnickou. Je-li jen vlastníkem, nikoli též propachtovatelem, přísluší mu pouze žaloba vlastnická.*“

¹⁹ Ke stejným závěrům dospívá i prvorepubliková civilistika – SEDLÁČEK, J., op. cit., sub 16, s. 153: „*Byla-li věc někomu dána v užívání a skončil-li tento poměr, je vlastníkem, jenž dal věc v užívání, oprávněn žádat věc zpět, buď na základě onoho smluvního závazku věc vrátit, anebo je oprávněn věc požadovat zpět na základě svého práva vlastnického, že mu žalovaný věc bezprávně zadržuje.*“

²⁰ SPÁČIL, J., op. cit., sub 16, s. 97.

uzavřít skutečně nemůžeme a cestu k vyklizení bychom si museli prokést skrze martyrium soudního (eventuálně rozhodčího) řízení. Žaloba, kterou bychom za tímto účelem museli využít, by byla reivindikace. Rozdíl zde tkví v tom, že s těmito osobami jsme ničeho neujednali, takže do rovnice nevstupuje proměnná v podobě dobrovolného uznání našeho nároku ze strany těchto osob, která by zakládala relativní právní poměr.

¹² Později se objevují ještě žaloby smíšené (*actiones mixtae*). Srov. SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 255.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 3. 1. 1929, sp. zn. R I 1028/28, citované In: SEDLÁČEK, J., SPÁČIL, J. [ed.]. *Obligační právo*. sv. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2010 (reprint vydání z roku 1946), s. 125.

zadržuje bez právního důvodu.²¹ I kdybychom dovodili, že mezi osobními a věcnými žalobami existuje vztah speciality, museli bychom za speciální označit zřejmě spíše žaloby osobní, a to proto, že právě v jejich případě existuje ono užší pouto. Takový názor lze (patrně na rozdíl od názoru opačného) v literatuře nalézt, přičemž jeho zastánci jej opírají zejména o specialitu obligačního práva oproti právu věcnému.²²

Zobecnitelnost závěrů Nejvyššího soudu (zejména ve vztahu k nájmu) lze rovněž zpochybnit za pomoci redukce *ad absurdum*. Napříč odbornou veřejností, v doktríně ani v judikatuře, totiž nepanují pochybnosti o tom, že **pronajímatel nemusí být vlastníkem** pronajaté věci.²³ Pronajímateli – nevlastníku (například nájemci, který dává věc do podnájmu) ochrana vlastnického práva nesvědčí.²⁴ Znamená to, že pokud taková osoba pronajme nemovitou věc či uzavře jinou smlouvu, jejímž obsahem bude mj. povinnost dlužníka znějící na vyklizení, může být tato povinnost zajištěna vykonatelným notářským zápisem? Nebo snad máme vykládat závěry Nejvyššího soudu tak, že se tato osoba vůbec nemůže domáhat vyklizení? Tak tomu podle všeho není, nárok na vyklizení může – jak bylo rozvedeno shora – plynout i z jiného právního důvodu, typicky ze smlouvy. Pronajímatel – nevlastník má (stejně jako pronajímatel – vlastník) právo domáhat se vyklizení z titulu ochrany svého obligačního práva. Obě skupiny pronajímatelů pak mají rovněž právo utvrdit své postavení prostřednictvím dohody dle § 71b not. řádu – jakékoli rozlišování mezi oběma skupinami by bylo absurdní (lze rovněž argumentovat *a fortiori*).

Pakliže budeme postupovat důsledně v duchu logiky Nejvyššího soudu, může nastat obdobný problém i v případě, kdy bude vykonatelný zápis utvrzovat kupříkladu povinnost kupujícího odevzdat individuálně určenou věc prodávajícímu.²⁵ Vlastnické právo k takové věci se

při absenci jiného ujednání převádí již samotnou účinností smlouvy (§ 1099 ObčZ). Bude nárok kupujícího vůči prodávajícímu na vydání věci plynout z toho, že se stal vlastníkem, nebo z toho, že povinnost prodávajícího odevzdat věc kupujícímu plyne z jejich závazkového právního poměru?

II. Zastoupení při sepisu vykonatelného notářského zápisu – 2 : 0 pro Nejvyšší soud

Pojednání o zbývajících dvou rozhodnutích bude o poznání stručnější. V prvním z nich potvrdil dovolací soud svůj striktní přístup k otázkám zastoupení účastníků vykonatelných notářských zápisů. Konkrétně připomněl, že takové zastoupení se kvůli procesní povaze dohod dle § 71b not. řádu²⁶ řídí úpravou občanského soudního řádu.²⁷ Na toto rozhodnutí a tyto jeho závěry nepoukazují proto, že bych je hodlal kritizovat, leč proto, že jsou tyto závěry někdy opomíjeny ze strany praxe. Ani někteří zástupci notářského stavu si totiž nejsou vědomi této ustálené judikatury, a občas se proto dopouštějí zbytečných chyb. Abych byl konkrétnější, setkal jsem se například s „vykonatelným“ notářským zápisem, jehož účastníkem byla právnická osoba (městská část), která byla zastoupena další právnickou osobou, a to bez toho, aniž by pro zastoupení právnickou osobou byly splněny podmínky § 26 či 26a o. s. ř.²⁸

Dovolací soud se konkrétně zabýval otázkou, k jakým důsledkům vede, když právnickou osobu coby účastníka vykonatelného notářského zápisu zastupuje osoba, která se nachází ve střetu zájmů. Soud s poukazem na § 21 odst. 4 o. s. ř. uzavřel, že v takovém případě „*jsou procesní úkony (jímž je též svolení účastníka, aby byla podle notářského zápisu vedena exekuce a aby byl notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní), které jednající osoba za právnickou osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet.*“²⁹ [...] Jestliže při podpisu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byly zájmy povinné a jejího jednatele rozporné s ohledem na blízký vztah jednatele a oprávněné, jednání jednatele za povinnou (svolení k vykonatelnosti notářského zápisu) bylo neúčinné a exekuci je třeba zastavit.“

²¹ Tamtéž. Petit vlastnické žaloby by neměl znít na vrácení, leč na vydání věci.

²² Viz FIALA, J., ŠVESTKA, J., op. cit., sub 16, s. 78.

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 26 Cdo 3587/2008: „[P]ronajímatelem může být i osoba, která má právo disponovat předmětem nájmu z jiného důvodu, např. z titulu věcného břemena, inomínátního kontraktu ...“; HULMÁK, M. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 220; či již ARNDTS, C. L. Učební kniha pandekt. Svazek 2. Díl III. Praha, 1886 (reprint: Wolters Kluwer, 2010), s. 227.

²⁴ Svědčí mu však ochrana obligační, tedy žaloba na vrácení věci. Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 17. 2. 1926, sp. zn. R I 100/26 (Vážný 5770): „[P]ouhý propachtovatel, t. j. osoba, která nemůže tvrdit žádného jiného práva k věci, než právě to, které z obligačního smluvního poměru pachtovního vůči pachtýři vyplývá, musí se s touto žalobou také spokojiti.“

²⁵ K tomu, že vydání takové věci může být předmětem dohody se svolením k vykonatelnosti, srov. například KOŽIAK, J. In: KOŽIAK, J., RUBAN, R., VLÁČIL, J. *Notářský řád: Praktický komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, komentář k § 71b, marg. č. 7, s. 284.

²⁶ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3836/2013; či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2015, sp. zn. 26 Cdo 4188/2014.

²⁷ Srov. ŠEBÁNKOVÁ, L. Některé aspekty zastupování. *Ad Notam*, 2019, č. 1, s. 17; či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017: „Zastupuje-li při sepsání exekutorského (notářského) zápisu se svolením k vykonatelnosti oprávněného a povinného též zástupce, jsou jeho zájmy v rozporu se zájmy povinného (§ 32 odst. 2 OSŘ); exekuci nařízenou podle takového zápisu soud podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ jako nepřipustnou zastaví.“

²⁸ Srov. § 24 odst. 2 věta druhá o. s. ř.

²⁹ Obecně viz DOLEŽÍLEK, L. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 121.

III. Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup notáře při sepisování vykonatelného notářského zápisu – notáři symbolicky snižují na 2 : 1

Ačkoli jsou soudy při posuzování notářských zápisů dle § 71b not. řádu přísné, neznamená to, že se „oprávnění“ z „nevykonatelných vykonatelných“ zápisů mohou bez dalšího domoci náhrady své újmy (vůči České republice, která může dle zák. 82/1998 Sb. odpovídat i za nesprávný úřední postup notáře). V konkrétním posuzovaném případě se oprávněný z vykonatelného notářského zápisu domáhal náhrady skutečné škody po státu.³⁰ Ačkoli soudy shledaly nesprávný úřední postup v tom, že notář plně nedostal své poučovací povinnosti,³¹ nebyl žalobce úspěšný, a to především ze dvou důvodů. První důvod jeho neúspěchu spočíval v přetržení kauzálního řetězce, k němuž došlo sérií jednání ze strany účastníků při uzavírání dohody o narovnání (která měla být hmotněprávním titulem utvrzeným vykonatelností), která však byla shledána absolutně neplatnou.

Druhý důvod shledával Nejvyšší soud v nedostatku příčinné souvislosti vůbec, konkrétně uzavřel, že nebyla naplněna ani teorie podmínky, jež je považována za základní východisko při zkoumání kauzality.³² *In concreto* bylo klíčové zodpovědět otázku, zdali by pohledávka, za jejíž ztrátu (či neexistenci) měl stát odpovídat, směřovala vůči solventnímu dlužníkovi. Osoby dle notářského zápisu povinné se však nacházely v konkursu, který byl dokonce ve vztahu ke dvěma z nich zrušen pro nedostatek majetku. V dané věci proto jediná právně významná příčina (která vylučovala kauzální vztah s tvrzeným nesprávným úředním postupem) vzniku tvrzené škody spočívala v nedobytnosti pohledávek pro nemajetnost osob povinných (dlužníků). Dovolací soud proto uzavřel, že ani tehdy, nedošlo-li by k nesprávnému úřednímu postupu notáře, nemohla by oprávněná osoba úspěšně vymoci svou pohledávku, neboť hospodářská situace osob povinných by se ani řádným úředním postupem nikterak nezlepšila. Nejvyšší soud použil přílehlavý obecnější argument, že „[n]áhrada škody obecně neslouží k tomu, aby

se poškozený dostal z hlediska hospodářského do výhodnější pozice, než ve které by se nacházel nebýt škodní události“.

IV. Závěrečná rekapitulace

Hlavní poselství tohoto pojednání by se dalo shrnout za pomoci parafráze Hoetzelovy teze o tom, že právní *theorie* občas musí být praktičtější, a především že praxe by občas měla být *theoretičtější*.³³ Právní teorie by měla hledat inspiraci v soudních rozhodnutích a měla by ukazovat na jejich slabá místa, jakož i na úskalí, která se s nimi mohou pojít. Na druhé straně by právní praxe (zejména soudní) měla poznatky právní teorie reflektovat a pokud hodlá učinit nějaký kontroverzní závěr či odklon od převládajícího literárního postoje, měla by se s takovým postojem argumentačně vypořádat.

Soudy ve svých rozhodnutích čas od času postupují „*tak, že složitými argumentacemi vyvádějí se ze zákonných textů rozhodnutí, jejichž tendencí jest dáti rozhodnutí spravedlivé, ač sluší doznati, že leckteré z takových rozhodnutí stěží se dá srovnati s textem zákonným*“.³⁴ Nejvyšší soud v prvním ze zkoumaných rozhodnutí sofistickým způsobem vyložil, či spíše rozložil, ustanovení § 71b not. řádu. Jeho argumentace není přesvědčivá a zdá se, že opomíjí základní právně teoretické poznatky. Za jejich pomoci jsem se pokusil o kritickou analýzu zmíněného rozhodnutí, přičemž dospívám ke dvěma závěrům, které potvrzují mé hypotézy. Zaprvé, usnesení vydané dne 26. 5. 2020 pod sp. zn. 26 Cdo 2085/2019 nebylo správné ani v poměrech konkrétní věci, natožpak v rovině obecné – tedy neplatí, že notářský zápis dle § 71b not. řádu nemůže zajišťovat povinnost dlužníka znějící na vyklizení.

Zadruhé, i kdyby má první teze neplatila, tedy zmíněné rozhodnutí by bylo shledáno jako *in concreto* správné, neplyne z něj obecný právní závěr, že notářský zápis dle § 71b not. řádu, v němž osoba povinná svoluje k vykonatelnosti své povinnosti vyklidit nemovitou věc, nemůže za žádných okolností sloužit jako exekuční titul. I přes nešikovnou formulaci dovolací otázky i části odůvodnění, lze z předmětného rozhodnutí vyčíst, že jeho hlavní argument plyne z toho, že v posuzovaném případě (alespoň dle názoru dovolacího soudu) mezi účastníky nikdy neexistoval závazkový právní poměr. Pakliže zde ovšem takový poměr existoval, avšak došlo k jeho zániku z důvodu uplynutí doby, jako tomu bývá v případě nájmu, neopírá se nárok věřitele požadovat vyklizení předmětné nemovité věci (pouze) o jeho vlastnické právo, nýbrž

³⁰ Jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2020, sp. zn. 30 Cdo 1976/2020.

³¹ Přestože při sepisu dohody se svolením k vykonatelnosti vychází notář zejména z požadavků a shodných prohlášení účastníků a není autorem hmotněprávního titulu, jedná se stále o notářský zápis o právním jednání, o němž platí notářova povinnost plynoucí především z § 2 a 62 a násl. not. řádu. „Notář jako osoba právně vzdělaná a erudovaná je povinen s očekávatelnou a běžnou obezřetností a profesní zkušeností zhodnotit právní jednání, jehož písemně zachycení je po něm žádáno s ohledem na dostupné informace.“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 30 Cdo 2734/2016).

³² Kauzální vztah mezi příčinou a následkem je dán tehdy, pakliže by následek bez takové příčiny nenastal (viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3471/2009).

³³ Srov. HOETZEL, J. Za prof. Pražákem. K úkolům vědy správního práva. *Právník*, sešit 3, 1909, s. 93.

³⁴ KRČMÁŘ, J. In: KRČMÁŘ, J., ANDRES, B. *Právo občanské, I: Výklady úvodní a část všeobecná*. Praha: Spolek československých právníků Všehrad, 1936, s. 76–77.

(též) o jeho obligační postavení. Soudím tak, že vykonatelné notářské zápisy zajišťující postavení pronajímatelů a znějící na vyklizení jsou nadále exekučními tituly se vším všudy. Použijeme-li k sumarizaci sportovní terminologii, lze konstatovat, že Nejvyšší soud se sice prvním ze zkoumaných rozhodnutí dostal do vedení 1 : 0, učinil tak ovšem za cenu nečisté hry (faulu). Zda mu tento faul prošel, ukáže pouze čas. Úkolem tohoto příspěvku bylo na tento faul poukázat a přispět do diskuse se svými argumenty, které mohou případnému budoucímu arbitrovi usnadnit (či zkomplikovat?) rozhodování. Tímto arbitrem nerozumím toliko Nejvyšší či Ústavní soud, může jím být i notář, jenž stojí před rozhodnutím, zda sepsat daný notářský zápis, či soudce exekučního soudu, který

stojí před rozhodnutím, zda zastaví konkrétní exekuci, popřípadě soudní exekutor, k němuž přijde osoba oprávněná z takového notářského zápisu se žádostí o zahájení exekuce.

Tento článek se vedle toho – spíše jaksi *obiter dictum* – dotýká i dvou dalších rozhodnutí nejvyšší soudní stolice, která pocházejí z nedávné doby a která souvisejí s problematikou vykonatelných notářských zápisů. Se závěry těchto rozhodnutí se naopak ztotožňuji a poukazuji na ně proto, že by dle mého mínění ani ona neměla zůstat v jakémsi polostínu rozhodnutí zmíněného na prvním místě, a tedy bez povšimnutí odborné veřejnosti.

VYJÁDŘENÍ K ČLÁNKU JUDr. MICHAELA ZVÁRY, Ph.D., LL.M.

Komorní listy 1/2022

JUDr. Eva Dlouhá
soudkyně, Krajský soud Praha

Autor článku *Uložení povinnosti povinnému vyklidit vydraženou nemovitou věc dle § 336j odst. 4 o. s. ř. v případě dražby minoritního spoluvlastnického podílu na nemovité věci* dospívá k závěru, že názor, že povinnému nelze uložit vyklidit draženou nemovitost v případě dražby spoluvlastnického podílu, není správný, neboť povinný další užívání nemovitosti nemůže odvozovat od spoluvlastnické dohody nebo rozhodnutí spoluvlastníků o správě společné věci, neboť pozbytím spoluvlastnického práva povinného k nemovité věci přestala být tato dohoda nebo rozhodnutí spoluvlastníků pro povinného závazné. Povinný tak nemá žádný právní titul k dalšímu užívání nemovitosti. Autor se domnívá, že nic nebrání exekutorovi v případě dražby spoluvlastnického podílu na nemovité věci *uložit povinnému povinnost vyklidit vydraženou nemovitost, tj. vydražený spoluvlastnický podíl.*

Podle § 338 odst. 1 občanského soudního řádu na výkon rozhodnutí prodejem spoluvlastnického podílu (exekuce) se užijí ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, nestanoví-li zákon jinak.

Podle § 336j odst. 4 občanského soudního řádu soud v usnesení o příklepu uloží povinnému, *umožňuje-li to povaha vydražené nemovité věci*, aby vydraženou nemovitou věc vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání, nastalo-li později.

Předmětem exekuce prodejem spoluvlastnického podílu podle § 338 odst. 1 občanského soudního řádu je ideální spoluvlastnický podíl povinného na nemovité věci, a pouze o tomto podílu může soud nebo soudní exekutor rozhodovat. Soudní exekutor tedy není oprávněn, rozhoduje-li o prodeji spoluvlastnického podílu, rozhodovat o vyklizení celé nemovité věci, neboť nemovitá věc jako celek není předmětem exekuce a udělení příklepu. Mohl by tedy, jak uvádí autor článku, rozhodnout pouze o povinnosti povinného *vyklidit vydražený spoluvlastnický podíl.*

Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu (například R 19/1967, 22 Cdo 800/2014) je spoluvlastnický podíl měřítkem účasti každého spoluvlastníka na podílovém spoluvlastnictví. Neznamena však, že by se vlastnické právo spoluvlastníka vztahovalo na určitou konkrétní část věci, která je ve spoluvlastnictví, a to ani tehdy, pokud by šlo o věc objektivně dělitelnou, a že by oddělitelná část odpovídala spoluvlastnickému podílu spoluvlastníka. Nelze ztotožnit užívání (tedy realizaci užité hodnoty) spoluvlastnického podílu jako ideálně vymezené míry účasti na právech a povinnostech ke společné věci s užíváním její konkrétně vymezené (reálné) části.

Je-li vydražen ideální spoluvlastnický podíl na nemovité věci, nikoliv nemovitá věc jako celek, pak spoluvlastnický podíl sice vyjadřuje míru účasti spoluvlastníka na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví věci, nejde však o vymezení reálné části věci, ale o ideální podíl na celé věci. Podstatným znakem podílového spoluvlastnictví je právě spoluvlastnický podíl, který je kvantitativním výrazem pro právní postavení každého spoluvlastníka a vyjádřením míry jeho práv a povinností ve vzájemných vztazích spoluvlastníků. Uložení povinnosti povinnému vyklidit spoluvlastnický podíl na nemovité věci, *aniž by byla přesně určena část nemovité věci, kterou povinný užívá a která také odpovídá jeho spoluvlastnickému podílu*, by znamenalo vydání nevykonatelného exekučního titulu. Takové rozhodnutí by nemohlo vést k nucenému vyklizení povinného.

Lze tedy shrnout, že senát 20 Co Krajského soudu v Praze vychází z toho, že, je-li nařízena exekuce prodejem spoluvlastnického podílu, může se rozhodnutí soudního exekutora v exekuci vedené tímto způsobem, včetně rozhodnutí o udělení příklepu, vztahovat pouze k tomuto ideálnímu spoluvlastnickému podílu. Soudní exekutor proto nemůže rozhodovat o vyklizení celé nemovitosti, neboť nemovitost jako celek není předmětem udělení příklepu, ale ani o vyklizení spoluvlastnického podílu, neboť jeho vyklizení *neumožňuje povaha vydražené ne-*

movité věci (viz citované ustanovení § 336j odst. 4 občanského soudního řádu). Jinak řečeno, týká-li se exekuce ve smyslu § 338 odst. 1 občanského soudního řádu pouze ideálního spoluvlastnického podílu, nelze v souvislosti s udělením příklepu (na tento spoluvlastnický podíl) povinnému podle § 336j odst. 4 občanského soudního řádu uložit žádnou povinnost k vyklizení (bez ohledu na to, zda je spoluvlastníkem většinovým nebo menšinovým), neboť to neumožňuje povaha vydraženého ideálního spoluvlastnického podílu na nemovitosti, a je tedy z hlediska procesního jedno, zda povinný příklepem ztrácí právo na užívání nemovité věci jako spoluvlastník.

Pokud jde o citované rozhodnutí Krajského soudu v Praze, pak odvolací soud poukázal na otázku vydražení podílu menšinového vlastníka s ohledem na to, že soudní exekutor rozhodl o vyklizení *celé nemovité věci* v rozporu s ustanovením § 338 odst. 1 občanského soudního řádu. V řízení nebyla zjištěna žádná dohoda spoluvlastníků o rozsahu užívání nemovité věci povinným, zejména, že by povinný užíval konkrétní část nemovité věci v rozsahu svého spoluvlastnického podílu. Zákon nedává soudnímu exekutorovi pravomoc k tomu, aby sám rozhodl, jakou konkrétně určenou část nemovité věci v rozsahu spoluvlastnického podílu povinného má povinný podle § 336j odst. 4 občanského soudního řádu vyklidit. Je-li udělen příklep k ideálnímu spoluvlastnickému podílu povinného, pak jde z hlediska ustanovení § 336j odst. 4 občanského soudního řádu o nemovitou věc, u které *povaha vydražené nemovité věci* neumožňuje rozhodnutí o jejím vyklizení.

Z uvedených důvodů považuji závěr článku, že soudní exekutor může při udělení příklepu na spoluvlastnický podíl rozhodnout, že „*povinný je povinen vyklidit spoluvlastnický podíl do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení*“, za nesprávný, neboť je v rozporu se zákonem a uznávanou judikaturou Nejvyššího soudu, nehledě k tomu, že takový výrok by byl nevykonatelný, a pro vydražitele proto bezcenný.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila:
JUDr. Lenka Pekařová
asistentka soudce Ústavního soudu

Náklady exekuce jako škoda, za niž má odpovídat stát podle zákona č. 82/1998 Sb.

usnesení sp. zn. IV. ÚS 3493/21 ze dne 22. 2. 2022 (soudce zpravodaj Pavel Šámal)

*§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.
§ 13, § 31 zákona č. 82/1998 Sb.*

Společnost PROFI CREDIT Czech, a. s., (stěžovatelka) se proti České republice – Ministerstvu spravedlnosti domáhala náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb., spočívající v nákladech exekucí, které musela uhradit poté, co byly zastaveny pro nezpůsobilost exekučního titulu (rozhodčího nálezu). Nesprávný úřední postup státu spatřovala původní oprávněná ve skutečnosti, že obecné soudy nejprve pověřily k provedení exekucí soudního exekutora JUDr. Zdeňka Zítku, aby je později za skutkově nezměněných okolností zastavily a zavázaly stěžovatelku k náhradě vzniklých nákladů. Ústavní stížnost směřovala proti rozhodnutím, kterými byla uvedena žaloba na náhradu škody zamítnuta, a byla shledána zjevně neopodstatněnou.

Ústavní soud označil argumentaci stěžovatelky za polemiku s odůvodněnými skutkovými i právními závěry obecných soudů, která není relevantní ústavněprávní obranou. Závěry obecných soudů byly souladné s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu; správně se zabývaly otázkou, zda exekuční soudy měly povinnost zkoumat rozpor úvěrových smluv s dobrými mravy již ve fázi pověření soudního exekutora a zda při pověření pochybily, a dospěly k závěru, že nikoli.

Výkon soudního rozhodnutí jiného členského státu EU podle nařízení Brusel I bis; použití zásady acte clair

nález sp. zn. I. ÚS 1613/21 ze dne 22. 3. 2022 (soudce zpravodaj Vladimír Sládeček)

*§ 37 odst. 2 písm. b), § 39 odst. 3 exekučního řádu
čl. 48, čl. 54 nařízení Brusel I
čl. 43 a násl. nařízení Brusel I bis*

Soudní exekutorka Mgr. Pavla Fučíková zamítla návrh oprávněného na nařízení exekuce na základě rozhodnutí

slovenského okresního soudu s odůvodněním, že podle § 37 odst. 2 písm. b) exekučního řádu lze exekuční řízení vést na základě cizího exekučního titulu bez prohlášení vykonatelnosti, případně rozhodnutí o uznání tohoto titulu bez dalšího pouze pro vymožení výživného pro nezletilé dítě; v ostatních případech se lze podle ní domáhat pouze soudního výkonu rozhodnutí. Krajský soud v Ostravě její rozhodnutí potvrdil.

Ústavní soud stížnosti oprávněného vyhověl v návaznosti na své dřívější nálezy vydané v obdobných věcech (sp. zn. IV. ÚS 2042/19 a I. ÚS 1964/19). S odkazem na ně dospěl k závěru, že soudní exekutorka i krajský soud pomínuly právní povahu vnitrostátního práva a nařízení EU a v této souvislosti i možnost (nutnost) eurokonformního výkladu zmíněného ustanovení exekučního řádu. Skutečnost, že vnitrostátní úprava nereaguje na novelizaci evropského práva, je vzhledem k závaznosti přímé použitelnosti nařízení Brusel I bis bez významu.

Zatímco dřívější nařízení Brusel I vyžadovalo pro výkon cizího soudního rozhodnutí prohlášení vykonatelnosti (exequatur), vzhledem k nespokojenosti členských států byla dosavadní úprava nahrazena nařízením Brusel I bis, které zakotvuje přímý výkon rozhodnutí, tj. jeho vykonatelnost v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Vykonatelnost nastává ipso iure a dochází k obrácení pozic, kdy se věřitel již nemusí vykonatelnosti domáhat, ale aktivní musí být naopak dlužník, chce-li vykonatelnost přeshraničního soudního rozhodnutí odvrátit.

Úvěrová smlouva, ručitelství závazek, uznání dluhu, společné jmění manželů

usnesení sp. zn. I. ÚS 578/22 ze dne 15. 3. 2022 (soudce zpravodaj Vladimír Sládeček)

§ 731, § 732 o. z.
§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Ústavní soud odmítl stížnost manželů (povinných) brojících proti rozhodnutím obecných soudů, kterými byl zamítnut jejich návrh na zastavení exekuce vedené na jejich majetek na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, jehož obsahem bylo uznání dluhu z úvěrové smlouvy.

Jak již stěžovatelům srozumitelně vyložil dovolací soud, ustanovení § 731 o. z. v souvislosti s ochranou třetích osob výslovně upravuje možnost věřitele se při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění. Věřiteli projevený nesouhlas se vzniklým dluhem tvrdila stěžovatelka jen velmi vágně, obecné soudy tak neměly za naplněné ani podmínky § 732 o. z.

Zastavení exekuce pro zánik exekučních titulů a následné vypořádání účastníků

usnesení sp. zn. IV. ÚS 499/22 ze dne 29. 3. 2022 (soudce zpravodaj Jan Filip)

§ 135 odst. 2, § 159a odst. 1 a 4, § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.

V nadepsané věci byla exekuce vedená k vymožení nákladů soudního řízení (pracovněprávního sporu) zastavena podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., neboť soudní rozhodnutí, která byla exekučními tituly, byla zrušena nálezem Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2703/15; exekuční tituly tedy zanikly. V následném sporu o vydání bezdůvodného obohacení nebyla stěžovatelka jako někdejší zaměstnankyně protistrany spokojena s výší přiznané částky a vytýkala obecným soudům, že nerespektovaly rozhodnutí soudů z exekučního řízení.

Ústavní soud stížnost odmítl a stěžovatelce jen zopakoval, co se dozvěděla již od obecných soudů – exekuce nebyla zastavena z důvodu započtení pohledávky, nýbrž pro zánik exekučních titulů. Nemohlo tak jít o věc rozhodnutou, která by obecným soudům bránila posoudit si otázku započtení nově; v exekučním řízení nebyla otázka řešena ani jako předběžná. Ústavní soud k tomu doplnil, že i kdyby (hypoteticky) započtení vyřešil již exekuční soud jako otázku předběžnou, neznamenalo by to „automaticky“, že by tím soudy rozhodující v jiném řízení byly právně vázány; jejich povinností by však bylo v odůvodnění napadených rozsudků vysvětlit, proč ji vyřešily jinak.

Úrok z prodlení dlužného výživného na nezletilé dítě

usnesení sp. zn. IV. ÚS 688/22 ze dne 10. 5. 2022 (soudce zpravodaj Jan Filip)

§ 921 odst. 2 o. z.
§ 472a z. ř. s.

Soudní exekutor Mgr. David Koncz zamítl na základě pokynu exekučního soudu exekuční návrh nezletilého dítěte (v zastoupení) ohledně povinnosti dlužníka (otce) zaplatit vedle dlužného a běžného výživného také úrok z prodlení; učinil tak s odkazem na § 921 odst. 2 o. z. ve spojení s § 472a z. ř. s., neboť požadované příslušenství nebylo součástí exekučního titulu (rozsudku opatrovníckého soudu).

Ústavní soud stížnost oprávněného dítěte odmítl jako zjevně neopodstatněnou, neboť na výkladu soudního exekutora a obecných soudů nic ústavně nekonformního neshledal; nejde ani o případ, kdy by existovaly dvě rovnocenné výkladové varianty, které by si mohly vzájemně konkurovat a z nichž by jen jedna mohla být považována za ústavně souladnou.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil:
Mgr. David Hozman
odborný asistent
Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční návrh

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1708/2021 ze dne 19. 1. 2022

k ustanovení § 37 odst. 2 exekučního řádu, ve znění účinném do dne 31. 12. 2021

Možnost oprávněného domáhat se exekuce podle cizozemského exekučního titulu je (respektive s účinností do dne 31. 12. 2021 byla¹) procedurálně spojena toliko s okamžikem podání exekučního návrhu, nikoli s pověřením soudního exekutora či s nařízením exekuce (vydáním exekučního příkazu). Jinými slovy vyjádřeno, oprávněný mohl exekuční návrh podle cizího exekučního titulu podat jedině tehdy, byl-li splněn předpoklad prohlášení vykonatelnosti přeshraničního rozhodnutí.

Postup při vydání a doručování rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti cizího exekučního titulu je třeba důsledně odlišit od úpravy výkonu rozhodnutí, v němž zákonodárce připustil, aby současně s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí byl podán návrh na prohlášení vykonatelnosti cizího rozhodnutí (srov. požadavek plynoucí z ustanovení § 19 odst. 4 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého nemůže nabýt výrok nařizující výkon rozhodnutí právní moci dříve než ve výroku, kterým se rozhodnutí prohlašuje za vykonatelné).

Rozhodčí nálezy vydané v režimu Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů mohou sice sloužit jako titul k soudnímu výkonu rozhodnutí, a to bez zvláštního řízení, nelze je však použít jako způsobilý exekuční titul v exekučním řízení podle exekučního řádu, pokud nebylo rozhodnuto o jejich uznání. V exekučním řízení se o nařízení výkonu rozhodnutí nerozhoduje, neboť pověření soudního exekutora vedením exekuce není rozhodnutím, neobsahuje odůvodnění a nelze proti němu podat opravný prostředek.

¹ K tomu lze srovnat SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSTA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022 (poznámka autora rubriky).

2. Exekuční titul

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 ICdo 80/2020 ze dne 30. 11. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu

Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, respektive konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná.

Exekuční soudy mohou (bez jakýchkoli pochyb u rozhodčích nálezů vydaných v době před dnem 1. 4. 2012) přijmout závěr, že rozhodčí nález jim předkládaný coby exekuční titul nemá žádné právní účinky (jelikož nebyl vydán v mezích pravomoci rozhodce) a není tedy exekučním titulem, bez zřetele k tomu, že formálně nedošlo (ani již nedojde, vzhledem k případně zmeškaným lhůtám) k jeho zrušení (soudem) postupem předjímaným zákonem o rozhodčím řízení.

Není pochyb o tom, že tam, kde rozhodčí nález neprochází testem vykonatelnosti (posouzením, zda jde o způsobitelný exekuční titul) v exekučním nebo vykonávacím řízení proto, že na majetek případného povinného je vedeno insolvenční řízení, lze obdobný závěr přijmout v případném sporu o pravost nebo výši pohledávky, kterou věřitel přihlásí do insolvenčního řízení jako vykonatelnou s poukazem na rozhodčí nález coby exekuční titul.

Dokud insolvenční soud v incidenčním sporu neurčí (ne uvede v důvodech svého rozhodnutí), že rozhodčí nález nemá žádné právní účinky, jelikož byl vydán mimo rámec pravomoci rozhodce, je nutno posuzovat promlčení nároků z něj plynoucích jako u rozhodčího nálezu, jenž takovou vadou netrpí.

Ústavní soud uvedenou argumentaci dovolacího soudu rozvedl tak, že věřitelé, kteří uplatnili rozhodčí doložku (podali rozhodčí žalobu) před dnem 11. 5. 2011, tak činili v období neustálené judikatury obecných soudů k rozhodčím doložkám a aplikuje se tak na ně úvaha o stavení promlčecí lhůty i v případě zahájení rozhodčího řízení na základě neplatné rozhodčí doložky. Neústavní postup (zneužití práva) lze přičítat pouze těm věřitelům, kteří rozhodčí žaloby podali vědomě po uvedeném datu, kdy lze judikaturu považovat za již ustálenou. S takovým zneužívajícím postupem nemůže být spjato stavení promlčecích lhůt nejen v rozhodčím řízení, ale ani v případném navazujícím vykonávacím (exekučním) řízení založeném na (neplatném) rozhodčím nálezu.

Pro zachování účinků vyvolaných zahájením rozhodčích řízení a (na základě v nich vydaných rozhodčích nálezů) zahájených řízení exekučních (stavení běhu promlčecích

dob) tak bylo nutné, aby žalobce v souladu s ustanovením § 16 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení podal u soudu v určené lhůtě (do 30 dnů od právní moci usnesení o zastavení exekucí) žalobu o zaplacení dílčích pohledávek.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3292/2021 ze dne 8. 12. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu

Požadavek na vymezení skutečností, na nichž se pohledávka či právní nárok zakládá, neznamená, že tyto skutečnosti musí být v dohodě vylíčeny do všech podrobností. Postačuje takové vyznačení právního důvodu plnění, z něhož je zřejmé, na čem se plnění zakládá. Z notářského zápisu musí být objektivně, to znamená jednoznačně a určitě (a to i z pohledu třetích – od smluvních stran notářského zápisu odlišných – osob) zřejmý důvod plnění.

Smlouva o postoupení pohledávky sama o sobě není právním důvodem plnění. Specifikaci pohledávky či právního nároku v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti tudíž nelze založit pouze odkazem na smlouvu o postoupení pohledávky či údajem o výši pohledávky.

Z obsahu posuzovaného notářského zápisu je primárně nepochybné, že pohledávka oprávněného nebyla specifikována pouze za pomoci postupní smlouvy či výše závazku. Z textu lze bez dalšího vyložit, že právním důvodem pohledávky se stala (respektive je) smlouva o zápůjčce. Dovolací soud nesdílí závěr odvolacího soudu, že v zápisu dvakrát zmiňovaná smlouva o postoupení pohledávky a rovněž uvedená smlouva o zápůjčce vnašejí pro zaměnitelnost ohledně určitosti právního titulu pochybnost, kterou výkladem nelze odstranit. Nemůže-li totiž právní důvod představovat smlouva o postoupení pohledávky, lze jako interpretačně jedinou relevantní považovat zápisem (rovněž) jmenovanou smlouvu o zápůjčce, která je specifikována dnem, výší závazku a smluvními partnery.

Protože rozhodovací praxe dovolacího soudu nevyžaduje u notářského zápisu podrobné vylíčení skutečností ve vztahu k právnímu důvodu pohledávky, k jejíž vykonatelnosti bylo svoleno, zkoumané určení právního titulu pohledávky oprávněného s použitím specifikačních znaků uvedených výše v tomto případě ob stojí – alespoň na esenciální úrovni – před požadavkem objektivní nezaměnitelnosti právního důvodu pohledávky s důvodem jiným. Smlouva o postoupení pohledávky ve zřejmém kontextu notářského zápisu figuruje jako další identifikační údaj rozhodného právního nároku a zjevně má upozornit především na změnu v osobě věřitele.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3111/2021 ze dne 5. 1. 2022

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu

Dohodu se svolením k vykonatelnosti lze uzavřít nejen o již existující pohledávce nebo jiném nároku účastníka vyplývajícím ze závazkového právního vztahu, ale i o budoucí pohledávce, popřípadě budoucím nároku (jejíž vznik je vázán na splnění odkládací podmínky); pro právní posouzení věci z hlediska ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu není významnou okolností, že předmět půjčky nebyl povinnému poskytnut ke dni sepisu notářského zápisu, nýbrž to, že oprávněný finanční prostředky povinnému skutečně poskytl. Nejvyšší soud v této souvislosti též zdůraznil, že jednostranný právní úkon povinného o uznání budoucího dluhu, obsažený v předmětném notářském zápisu, je úkonem hmotněprávním, který nemá pro exekuční věc význam.

3. Společné jmění manželů

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3035/2021 ze dne 8. 12. 2021

k ustanovení § 262b občanského soudního řádu

Podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. Nejvyšší soud v rámci své rozhodovací činnosti vyložil, že tímto zvláštním právním předpisem je předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, jenž je předmětem exekuce (rozhodující je hmotněprávní stav účinný ke dni vzniku závazkového právního vztahu). V posuzované věci je proto s ohledem na vznik směnečného závazku v roce 2009 třeba postupovat podle ustanovení § 143a a násl. starého občanského zákoníku, ve znění účinném do dne 31. 12. 2013.

V souladu s ustanovením § 143a odst. 1 a odst. 4 starého občanského zákoníku se manželé mohou vůči jiné osobě odvolat na smlouvu uzavřenou formou notářského zápisu, jíž byl zúžen stanovený rozsah společného jmění manželů, jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám. Pro úspěch manžela povinného při uplatňování jeho výlučného vlastnického práva k majetku, jenž byl postižen exekucí pro vymožení závazku vzniklého pouze povinnému a který by – nebyť smlouvy o zúžení společného jmění manželů – patřil do společného jmění manželů povinného a manžela povinného, je podstatné, že závazek vznikl povinnému až po uzavření smlouvy

o zúžení společného jmění manželů a že věřitel byl seznámen s obsahem této smlouvy (a to nejpozději do vzniku závazkového právního vztahu).

Při posuzování znalosti obsahu smlouvy o zúžení společného jmění manželů věřitelem (oprávněným) je nutné zohlednit nejen to, zda sám povinný nejpozději v době vzniku pohledávky věřitele s obsahem smlouvy o zúžení společného jmění manželů seznámil, ale v případech, kdy je třeba mít za nesporné, že tak neučinil, také to, zda manžel povinného věděl o budoucím závazku svého manžela (povinného) za trvání manželství a zda tedy měl možnost nejpozději do vzniku závazku povinného věřiteli obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů sám oznámit.

Jinak řečeno, jestliže manžel povinného o budoucím závazku svého manžela (povinného) vůči věřiteli (oprávněnému) věděl, a přesto věřiteli do jeho vzniku existenci smlouvy o zúžení společného jmění manželů neoznámil, respektive jej neseznámil s obsahem smlouvy o zúžení společného jmění manželů, nemůže být se svou obranou ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu úspěšný; jestliže o vzniku závazku povinného manžel povinného nevěděl (a nemohl z uvedeného důvodu věřiteli obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů sdělit), nemůže se věřitel úspěšně domoci uspokojení pohledávky v exekuci (výkonu rozhodnutí) z jeho výlučného majetku nabytého po zúžení a vypořádání společného jmění manželů.

Povinný ani manžel povinného budoucího věřitele neupozornili, že mají zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů, ačkoli k oznámení takové informace měli příležitost. Manželka povinného neprokázala, že by věřitel v okamžiku uzavírání smlouvy o půjčce s povinným věděl o existenci dohody o zúžení společného jmění manželů a znal její obsah. Z provedených důkazů naopak vyplynulo, že povinný a manžel povinného se při setkání s věřiteli projevovali tak, jako by dohoda o zúžení společného jmění manželů neexistovala, přičemž manžel povinného byl v téže době obeznámen s tím, že povinnému (manželovi) budou poskytnuty finanční prostředky zajištěné směnkou, znal osobu věřitele povinného a věděl, že se povinný hodlá zavázat k „plnění značného rozsahu“.

Namítal-li manžel povinného, že důkazní břemeno k prokázání vědomosti manžela povinného o poskytnutí půjčky povinnému tíží věřitele (oprávněného), neboť manžel povinného nemůže prokazovat negativní skutečnost, a vyjadřoval-li se k jednotlivým důkazům s vlastním názorem na jejich hodnocení, nelze tímto způsobem – prostřednictvím skutkových námitek a kritiky hodnocení důkazů – přípustnost dovolání založit a nelze v daném ohledu úspěšně disponovat ani důvodem dovolání.

rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 25/2022-77 ze dne 10. 3. 2022

k ustanovení § 262b a 267 občanského soudního řádu

Žalobce se exekuce vedené proti povinnému od počátku účastní jako manžel povinného, přičemž je nerozhodné, zda v uvedené době jeho manželství s povinným již bylo rozvedeno, neboť jde o jeho procesní postavení v exekuci, pro něž je podstatné, že byl postižen majetek patřící do dosud nevypořádaného společného jmění manželů (ustanovení § 36 odst. 2 exekučního řádu). Pro nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí, respektive exekuce vedené tímto způsobem, je přitom rozhodující stav v době zahájení řízení (ustanovení § 335a odst. 1 občanského soudního řádu), který je rozhodný po celou dobu vedení exekuce. To znamená, že vypořádáním společného jmění manželů (v průběhu exekučního řízení), na jehož podkladě žalobce získal do výlučného vlastnictví předmětné nemovité věci, se nic nemění.

Podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 139/2015 Sb. účinného ode dne 1. 7. 2015, právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona. Podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí.

Do novely občanského soudního řádu a exekučního řádu zákonem č. 139/2015 Sb. měl i manžel povinného možnost obrany proti postižení majetku v exekuci jedině podáním návrhu (žaloby) na vyloučení tohoto majetku z výkonu rozhodnutí nebo z exekuce podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu. Uspěl-li s tímto návrhem v nalézacím řízení, exekuční soud přistoupil – ohledně majetku, který byl z výkonu rozhodnutí (z exekuce) pravomocně vyloučen –, k částečnému zastavení soudního výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu.

Podle čl. II bodu 3 zákona č. 139/2015 Sb., po účinnosti uvedeného zákona, bylo možno rozhodnout podle dosavadních právních předpisů jen o návrzích na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 267 odst. 2 občanského soudního řádu, pokud byly podány přede dnem nabytí účinnosti zákona. Smyslem této přechodné úpravy bylo zajistit, aby věcným rozhodnutím bylo možno ukončit probíhající řízení o návrhu na vyloučení věci z výkonu (z exekuce) podanému podle dosavadní právní úpravy a manžel povinného nemusel na základě stejných skutečností podávat návrh na částečné

zastavení exekuce podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu.

K podání vylučovací (excindační) žaloby podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 139/2015 Sb., je s účinností od 1. 7. 2015 aktivně legitimována jen třetí osoba odlišná od povinného a manžela povinného, jejíž věc (majetkové právo nebo jiná majetková hodnota) byla postižena výkonem rozhodnutí (exekucí), ačkoliv k ní má hmotněprávní vztah, který výkon rozhodnutí nepřipouští. Třetí osobou z hlediska ustanovení § 267 občanského soudního řádu je i rozvedený manžel povinného, jehož majetek byl výkonem rozhodnutí (exekucí) neoprávněně postižen, avšak jen pokud není účastníkem vykonávacího (exekučního) řízení v procesním postavení manžela povinného a nemůže se bránit návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) dle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu.

Pokud by zákon připouštěl možnost věcného posuzování obrany manžela povinného proti nepřípustnému postižení majetku v exekuci jak excindační žalobou podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu, tak i návrhem na částečné zastavení exekuce podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu, pravomocné rozhodnutí ve věci dříve rozhodnuté by nutně tvořilo překážku věci rozsouzené a novému věcnému projednání by bránil nedostatek podmínky řízení bez ohledu na to, že jde o řízení jiného charakteru (exekuční a nalézací).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1764/2021 ze dne 5. 1. 2022

k ustanovení § 42 exekučního řádu

K vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění manželů, které v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo vypořádáno. Ustanovení § 262a odst. 1 občanského soudního řádu se použije i při nařízení výkonu rozhodnutí postihujícího majetek ze zaniklého společného jmění manželů, avšak pouze tehdy, jestliže po zániku společného jmění manželů nedošlo k jeho vypořádání, ať již dohodou, rozhodnutím soudu nebo na základě domněnky.

Protože podstata excindační žaloby spočívá v nároku na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí (z exekuce), je pro posouzení zaniklého společného jmění manželů (právě o takovou situaci se v posuzovaném případě jedná) rozhodný stav společného jmění manželů v době zahájení vykonávacího (exekučního) řízení. Nerozporuje-li bývalý manžel povinného, že k okamžiku zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebyl výkonem dotčený majetek z rozvodem zaniklého společného jmění manželů vypořádán

(jakýmkoli právně konformním způsobem), přičemž vymáhaný závazek povinného (bývalého) manžela žalobkyně vznikl za trvání manželství povinného a bývalému manželovi povinného, nesvědčí bývalému manželovi povinného ve smyslu ustanovení § 267 odst. 1 občanského soudního řádu takové právo k předmětným nemovitým věcem, které by výkon rozhodnutí nepřipouštělo.

Z toho současně plyne, že je zcela nerozhodné, zda o vymáhaném závazku bývalý manžel povinného věděl, zda s ním souhlasil či nikoli, nebo zda závazek „přesahoval míru přiměřenou majetkovým poměrům bývalých manželů“. Rovněž je nedůležité, že společné jmění manželů bylo vypořádáno (v tomto případě zákonnou domněnkou) po zahájení řízení o výkon rozhodnutí, případně že manželství povinného a žalobkyně bylo pravomocně rozvedeno před podáním návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí.

4. Vedení exekuce

rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 24 Co 5/2022-163 ze dne 24. 2. 2022

k ustanovení § 103 občanského soudního řádu

Probíhá-li dosud exekuční řízení, v němž je po žalobcích vymáhána povinnost, o níž tvrdí, že již byla (částečně) v rámci exekuce splněna, pak není možné, aby soud ve sporném řízení zasahoval do tohoto probíhajícího exekučního řízení. Vymáhání splnění povinnosti z exekučního titulu výslovně nařizuje a provádí jen soud v rámci výkonu rozhodnutí (respektive soudní exekutor v rámci exekuční činnosti). To, zda již byla vymezena povinnost, ohledně níž je exekuce vedena, může tedy posoudit jen soud (soudní exekutor) v rámci soudního výkonu rozhodnutí, respektive v rámci exekučního řízení.

Za této situace tak nemůže být důvodné, aby soud ukládal soudnímu exekutorovi ve sporném civilním řízení, aby žalobcům započel strženou částku v rámci exekučního řízení jako plnění na vymáhanou povinnost, běží-li dosud exekuce. Není-li žalobci tvrzená skutečnost v exekuci dosud vyřešena, pak není také důvodné zabývat se tím, zda by soudní exekutor měl žalobcům případně strženou částku vracet. Posouzení těchto skutečností totiž přísluší jen soudu provádějícímu výkon rozhodnutí, respektive soudnímu exekutorovi pověřenému exekuční činností.

Žalobce se mýlí, dovozuje-li, že v rámci exekučního řízení nemají k dispozici žádné prostředky ke své ochraně (neboť na jím nastolenou situaci nedopadá žádné z ustanovení upravujících zastavení exekuce). Obdobnou situací se soudní praxe již opakovaně zabývala (srovnej usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1914/2016

a usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 255/2019) a dospěla k závěru, že pro případ, že exekuce již nemá plynout, protože plnění z exekučního titulu bylo vymezeno, není v zásadě namístě exekuci zastavit, protože úsek exekučního řízení, který je exekucí, již neběží. Nemožnost zastavit exekuci však neznamená, že by se exekuční soud (soudní exekutor) neměl meritorně vyrovnat se situací, kdy soudní exekutor podle konkrétních argumentů povinného již nemá exekuci dále vést (proto, že plnění již bylo vymezeno). Za takových okolností přichází v úvahu nikoliv zastavení exekuce, ale zastavení exekučního řízení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3688/2021 ze dne 25. 1. 2022

k ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném do dne 31. 10. 2009)

Podle ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu, ve znění účinném do dne 31. 10. 2009, po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitých věcí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.

Z exekučního spisu se podává, že exekuční řízení bylo zahájeno dne 24. 5. 2004, přičemž k povinným tvrzenému převodu členských práv a povinností v bytovém družstvu došlo na základě smlouvy ze dne 15. 1. 2007. Z výše uvedeného vyplývá, že odvolací soud vyřešil danou otázku plně v souladu s ustanovením § 44 odst. 7 exekučního řádu, ve znění účinném do dne 31. 10. 2009, v němž je vymezen zákaz směřující vůči povinnému, kterým je mu pod sankcí absolutní neplatnosti právních úkonů zapovězeno nakládat – až na stanovené výjimky – veškerým majetkem. Počátek tohoto tzv. generálního inhibitoria je vázán na okamžik doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému, nikoli na okamžik vydání exekučního příkazu, jak se mylně domnívá dovolatel.

Navrhuje-li povinný přerušit řízení v souladu s ustanovením § 140a odst. 1 insolvenčního zákona, dovolací soud konstatuje, že exekuční řízení zahájené před rozhodnutím o úpadku se podle ustanovení § 140a odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona nepřerušuje.

5. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2222/2021 ze dne 5. 1. 2022

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu

Exekuční soud je povinen – jako nutný předpoklad pro jeho rozhodování – též samostatně zkoumat a posuzovat, zda exekuční titul byl adresátovi doručen řádně (v souladu se zákonem) a účinně (zda tu není omluvitelný důvod, pro který se účastník nebo jeho zástupce nemohl s řádně doručeným rozhodnutím seznámit) a zda a kdy se stal vykonatelným. Dospěje-li soud v řízení o výkon rozhodnutí nebo v jiném řízení k závěru, že exekuční titul není z formálního hlediska vykonatelný, neboť nebyl řádně či účinně doručen, dotčené rozhodnutí musí být adresátu znovu (a řádně) doručeno, má-li tato skutečnost pro další průběh řízení význam.

Omezil-li se odvolací soud v projednávané věci ve vztahu k námitce absence řádného a účinného doručení exekučních titulů pouze na zjištění, že byly splněny formální náležitosti doručení platebních výměrů zdravotní pojišťovny veřejnou vyhláškou, aniž by důsledně přezkoumal, zda byly dány i předpoklady, za nichž bylo možno k takovému způsobu doručování přistoupit (odvolací soud toliko konstatoval, že zdravotní pojišťovně jako orgánu státní správy rozhodujícímu o veřejném zdravotním pojištění příslušelo právo doručovat písemnosti tímto způsobem, takový postup nebyl vyloučen a případné nesplnění nezbytných předpokladů není přenositelné do exekučního řízení), je jeho posouzení neúplné a tedy i nesprávné.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2239/2021 ze dne 8. 12. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Nejvyšší soud ve své ustálené rozhodovací praxi k otázce tzv. šikanózního exekučního návrhu vysvětlil, že podání takového návrhu je důvodem k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Zároveň šikanózní návrh definoval tak, že jeho uplatnění není primárně motivováno snahou domoci se plnění (tj. není respektován esenciální smysl a účel exekuce), ale snahou zatížit povinného náhradou nákladů exekuce.

Skutkový základ vychází z objektivní připravenosti povinného dobrovolně plnit exekučním titulem uloženou povinnost, čemuž oprávněný bránil buď neposkytnutím smluvní či zákonné součinnosti, ke které jej povinný

vyzval, nebo neposkytnutím povinným žádané – hlediskem již nastalého prodlení vysvětlitelné a akceptovatelné – lhůty k plnění, u níž se předpokládá jakási „organizačně-technická“ povaha a s ní korespondující krátká (v principu několikadenní) délka.

Ačkoli povinný předestřel k řešení dvě otázky, z jejich obsahu je zřejmé, že použití ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu ve spojení s námitkou šikanózního návrhu a s jednáním oprávněného, který nevydal povinným žádanou směnku a v širším slova smyslu tak zůstal pasivní k oznamované platební aktivitě povinných před podáním exekučního návrhu, nelze právně, skutkově a důkazně oddělit. V dané souvislosti proto nemůže být předestřená problematika zúžena pouze na posuzování toho, zda je exekuční titul podmíněn vzájemnou povinností k vydání směnky (což ve zkoumané věci není) a zda takovou povinnost ukládá zákon (což explicitně nečiní).

Právě tímto zjednodušeným způsobem k otázce tzv. šikanózního návrhu přistoupil odvolací soud, který proto přehlédl tvrzení dovolatele, že před podáním exekučního návrhu hodlal oprávněnému demonstrovat svou připravenost exekvovaný závazek splnit, byť současně s požadavkem na vydání směnky, z níž závazek vycházel. Samotné vydání směnky oproti splnění závazku z exekučního titulu nelze chápat (přepjatě) formalisticky, neboť vydání (a likvidace) proplácené směnky je ve směnečném platebním styku obvyklou praxí, kterou je třeba tolerovat i po vydání směnečného exekučního titulu (jenž směnku zužitkoval), zvláště pokud směnečný dlužník oznamuje, že závazek ze směnky hodlá splnit.

Požadavek povinného na vydání směnky v této souvislosti nelze bez dalšího klást a priori v neprospěch dlužníka, jedná-li se o požadavek za jistých okolností zásadně pochopitelný a jeho význam je možno posuzovat až na základě detailně zjištěné komunikace mezi oprávněným a povinným v době před zahájením exekučního řízení.

Nejvyšší soud k tomu poznamenává, že v obecné rovině by se jevil jako neopodstatněný požadavek na vydání směnky před jejím zaplacením (před plněním ze směnečného exekučního titulu), neboť tím by se směnečný věřitel vystavil riziku důkazní nouze. Na straně druhé by směnečný věřitel neměl mít problém po či oproti (úplněmu) zaplacení směnku dlužníku vydat, neboť v důsledku splnění směnečného závazku nelze spatřovat žádný relevantní důvod, aby si směnku ponechal (nevyřadil ji z oběhu).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2179/2021 ze dne 7. 12. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Rozhodovací praxe dovolacího soudu je ustálena v tom směru, že důvod pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu je dán i v případě specifického jednání oprávněného, které je zneužitím práva a může spočívat v podání tzv. šikanózního exekučního návrhu.

Povinný v průběhu řízení o zastavení exekuce namítal, že insolvenční správce vydal oprávněnému výtěžek až dne 13. 9. 2019, přičemž jej podle názoru povinného bylo možné vydat již o 3 roky dříve. Kvůli údajné nečinnosti insolvenčního správce došlo k úročení směnečné pohledávky, navíc oprávněný měl být kompenzován úrokem podle ustanovení § 171 insolvenčního zákona. Dále tvrdil, že se jedná o zjevně nepřiměřené úroky z prodlení, že je třeba zohlednit, že povinný byl pouze aval a že s ohledem na majetkové poměry povinného, který je důchodcem, nebylo v jeho možnostech splnit závazek z exekučního titulu a zabránit růstu směnečného úroku.

Odvolač soud neshledal, že by v důsledku jednání či nekonání oprávněného před podáním exekučního návrhu vedla exekuce ke zjevné nespravedlnosti nebo byla v rozporu s principy právního státu, a tedy že by byl dán důvod pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Nejvyšší soud se s tímto závěrem zcela ztotožňuje.

Ze soudem zjištěného skutkového stavu vyplývá, že oprávněný disponoval vykonatelným soudním rozhodnutím vůči povinnému jako směnečnému rukojmímu již ode dne 23. 9. 2017, ale s ohledem na probíhající insolvenční řízení vedené na majetek výstavce směnky, v němž očekával uspokojení své směnečné pohledávky, vyčkával a pohledávku vůči povinnému exekučně neuplatnil, přestože pokud by tak učinil, byl by jeho postup zcela po právu. Následně po vyplacení pohledávky v insolvenčním řízení oprávněný v exekuci vůči povinnému požadoval pouze směnečné úroky za období od rozhodnutí o úpadku do vyplacení výtěžku zpeněžení a náklady nalézacího řízení, které v souladu se zákonem nebylo možné uspokojit v insolvenčním řízení. Oprávněný svým jednáním v insolvenčním řízení nijak neovlivnil dobu, kdy byla jeho směnečná pohledávka uhrazena (vydán výtěžek zpeněžení), a naopak to byl povinný, který byl ke dni vyplacení výtěžku zpeněžení již téměř dva roky povinen podle exekučního titulu plnit, přičemž pokud by plnil, pak by k nárůstu úroků vůbec nedošlo. V chování a jednání oprávněného tedy lze spatřovat zcela zřejmou motivaci toliko svou pohledávku vymoci, nikoli poškodit povinného.

6. Příkazání jiné peněžité pohledávky

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3744/2021 ze dne 25. 1. 2022

k ustanovení § 312 občanského soudního řádu

Pohledávka, kterou má povinný vůči soudnímu exekutorovi, jenž exekuci vede, z titulu nároku povinného na vrácení vymoženého, avšak nevyplaceného, plnění soudním exekutorem v jiné exekuci, je tzv. jinou peněžitou pohledávkou ve smyslu ustanovení § 312 občanského soudního řádu.

Jinými peněžitými pohledávkami ve smyslu ustanovení § 312 občanského soudního řádu zákon rozumí jiné pohledávky, které nejsou výslovně postihovány jinými způsoby výkonu rozhodnutí (exekuce), jimiž jsou příkazání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, postižení jiných majetkových práv a způsoby podle ustanovení § 334 a § 334a občanského soudního řádu.

Výkonem rozhodnutí (exekucí) příkazáním jiné peněžité pohledávky lze postihnout pohledávku, kterou má povinný vůči svému dlužníkovi, jejímž předmětem je peněžité plnění, přičemž tato jiná pohledávka se může opírat o soukromoprávní nebo veřejnoprávní vztahy a může mít svůj původ v hmotném nebo jen procesním právu. Vždy však musí jít o pohledávku existentní, tj. takovou, která existuje ke dni nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce); její splatnost ovšem může nastat i později. Z výkonu rozhodnutí jsou výslovně vyloučeny pohledávky uvedené v ustanoveních § 317 až 319 občanského soudního řádu.

Ustanovení § 312 občanského soudního řádu umožňuje výkonem rozhodnutí (exekucí) postihnout veškeré pohledávky povinného, které mohou prostřednictvím plnění dlužníka povinného přímo oprávněnému sloužit k majetkovému uspokojení vymáhané pohledávky. Pohledávka, která je předmětem návrhu povinného na částečné zastavení exekuce, přitom mezi tyto vyloučené pohledávky nepatří; její postižení proto vyloučeno není.

Okolnost, že soudní exekutor postupoval tak, že vlastní dluh spočívající v povinnosti k navrácení jiné peněžité pohledávky povinnému postihl exekučním příkazem ve prospěch jiné exekuce, kterou on sám vede, na výše uvedeném závěru ničeho nemění. Až ve chvíli, kdy předmětný exekuční příkaz nabyl právní moci, lze uvažovat o tom, že soudní exekutor by mohl být vyloučen z další exekuce, v níž byl exekuční příkaz vydán, ve smyslu ustanovení § 29 exekučního řádu, neboť se ocitl jak v postavení exekutora, tak v pozici dlužníka povinného (ustanovení § 313 občanského soudního řádu). Do té doby však postupu soudního exekutora nelze ničeho vytknout,

protože i pohledávka povinného za soudním exekutorem spočívající v povinnosti vrátit plnění vymožené v jiné exekuci zcela jistě a přímo z textu zákona je tzv. jinou peněžitou pohledávkou, kterou má povinný za soudním exekutorem.

7. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2018/2021 ze dne 25. 1. 2022

k ustanovení § 336 občanského soudního řádu

Zákonná úprava exekuce vedené prodejem nemovité věci je rozdělena do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. K těmto fázím náleží a) nařízení exekuce (vydání exekučního příkazu prodejem nemovité věci), b) určení výsledné ceny nemovité věci a jejího příslušenství (včetně ocenění závad a práv s věcí spojených), c) vydání usnesení o dražební vyhlášce, d) vlastní dražební jednání a e) rozvrhové řízení. Úkony soudu (soudního exekutora), účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o nichž již bylo (pravomocně) rozhodnuto; tak je tomu i u určení (výsledné) ceny nemovité věci (ustanovení § 336 a § 336a odst. 1 občanského soudního řádu), které je závazné pro další exekuční fáze, primárně pro obsah dražební vyhlášky (usnesení § 336b odst. 2 občanského soudního řádu).

Pravomocné usnesení o určení ceny (nemovité věci) lze změnit zcela výjimečně, jestliže by došlo k natolik významné modifikaci poměrů, z nichž vycházel znalecký posudek věc oceňující, že by určená výsledná cena nemohla pro účely další fáze exekučního řízení (dražby) nadále obstát, například z důvodu výrazného (podstatného) znehodnocení stavby živelní pohromou. Stále je třeba mít na paměti, že smyslem této relativně samostatné fáze exekučního řízení je stanovení podkladu pro nejnižší podání v dražbě, nikoli určení ceny, za kterou bude věc skutečně prodána, jak se dovolatelé nejspíš domnívají; případná vyšší tržní cena nemovité věci se v závislosti na zájmu dražitelů projeví až při dražbě samotné, což na straně druhé neznamená, že určená cena ve smyslu ustanovení § 336a odst. 1 občanského soudního řádu nemusí mít reálný (především skutkový) základ.

Znalecký posudek obsahuje mimo jiné (vedle nižší ceny určené podle vyhlášky č. 188/2019 Sb.) ocenění porovnávací metodou (porovnávanými objekty byly tři obdobné rodinné domy, zároveň se podkladem pro vyhodnocení realitního trhu staly informace z minimálně pěti realitních serverů), včetně kvantitativní porovnávací analýzy, která podle závěru posudku nejlépe vystihuje situaci na trhu s nemovitými věcmi při posouzení rozhodujících

faktorů ve vztahu k oceňovaným věcem (současného stavu nabídky a poptávky trhu s nemovitými věcmi s předpokládaným výhledem na několik let, jakož i vnějších a vnitřních vlivů, tj. technického stavu, fyzického opotřebení, morálního opotřebení, lokality, občanské vybavenosti, demografických podmínek, stability území ve vztahu k územnímu plánu či životnímu prostředí). Posuzované nemovité věci posudek označil za průměrně obchodovatelné vzhledem k četnosti realizovaných obchodů, ke srovnatelné – poměrně široké – nabídce v komparaci s poptávkou a k průměrně „lukrativní“ poloze.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 29/2022 ze dne 26. 1. 2022

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Podle ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu odvolací soud usnesení o příklepu změnil tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ze stejných důvodů změnil odvolací soud i usnesení o předražku.

K porušení zákona při nařízení dražebního jednání dochází například tehdy, jestliže dražební vyhláška byla vydána, ačkoliv usnesení o ceně dosud nenabývalo právní moci, jestliže dražební vyhláška neobsahovala všechny stanovené výroky, popřípadě některý z výroků byl v ní uveden v rozporu se zákonem, což vedlo (mohlo vést) k tomu, že účastník neuplatnil do zahájení dražebního jednání svá práva. Při provedení dražby je zákon porušen například tím, že soud neumožnil dražit všem oprávněným dražitelům, jestliže neudělil příklep dražiteli, jehož předkupní právo bylo prokázáno a který učinil stejné nejvyšší podání jako vydražitel, jestliže soud neumožnil přítomným při dražbě podat námitky proti příklepu, jestliže soud neodročil jednání, ačkoliv tak učinit měl, neboť nebyly splněny podmínky k provedení dražby. Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby musí být navíc v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli – k příklepu by nedošlo, pokud by se soud takových porušení v dané věci vyvaroval.

Namítal-li povinný, že mu nebylo umožněno dobrovolně splnit rozhodnutí soudu, a že povinnost vyklidit společnou nemovitou věc byla uložena toliko povinnému, odvolací soud postupoval zcela v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, dospěl-li k závěru, že uvedeným jednáním nemohlo dojít k porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2420/2021 ze dne 7. 12. 2021

k ustanovení § 66 odst. 10 exekučního řádu

Exekuce prodejem nemovité věci končí rozvrhem rozdělovaných podstaty, kdy soudní exekutor rozhoduje, v jakém pořadí a výši budou uspokojeny jednotlivé pohledávky, a to včetně pohledávky soudního exekutora na nákladech exekuce a pohledávky oprávněného na nákladech řízení, jež se uspokojují ve skupině podle § 337c odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (srov. § 66 odst. 7 exekučního řádu, ve znění účinném do dne 31. 12. 2021).

O nákladech exekuce a nákladech účastníků rozhoduje soudní exekutor zvláště v příkazu k úhradě nákladů exekuce, na jehož základě je následně vymáhá (usnesení § 87 a násl. exekučního řádu). Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce může účastník řízení podat ve lhůtě 8 dnů od doručení námítky; jestliže soudní exekutor námítkám v plném rozsahu nevyhoví, rozhodne o nich exekuční soud, proti jehož rozhodnutí již není přípustný opravný prostředek. Nejvyšší soud v řadě svých rozhodnutí uzavřel, že podkladem pro zahrnutí nákladů soudního exekutora do rozvrhového usnesení může být pouze pravomocný příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Při rozhodování o rozvrhu tedy soudní exekutor ohledně výše nákladů a oprávněného a povinného subjektu pohledávky na nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení vychází z pravomocného příkazu k úhradě nákladů exekuce. Pokud účastníci řízení nesouhlasí s určením nákladů, mají možnost vznést proti příkazu k úhradě nákladů exekuce v zákonné lhůtě námítky, které následně přezkoumá soud. V rámci rozvrhového řízení proto soudnímu exekutorovi (respektive soudu při odvolacím přezkumu) již nepřísluší přezkoumávat výši nákladů či otázku, kdo je povinen je hradit.

V projednávané věci vydal soudní exekutor po provedení dražbě a po právní moci usnesení o příklepu částečný příkaz k úhradě nákladů exekuce, jímž určil výši nákladů oprávněného a nákladů exekuce, které je povinen uhradit povinný. Povinný proti příkazu podal včasné námítky, o kterých následně rozhodl exekuční soud tak, že je zamítl.

Závěr odvolacího soudu, že pokud bylo pravomocně rozhodnuto o povinnosti povinného hradit náklady exekutora a náklady oprávněného a povinný v příslušné fázi exekuce proti stanovené povinnosti námítky neuplatnil, nemůže k nim odvolací soud v rámci přezkumu rozvrhového usnesení přihlídnout, je tedy správný.

8. Nepeněžitě plnění

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3361/2021 ze dne 7. 12. 2021

k ustanovení § 348 občanského soudního řádu

Návrh, na jehož základě má soudní exekutor podle jednoho ze spoluvlastníků věci, jejichž spoluvlastnictví k věci bylo exekučním titulem ve formě rozsudku zrušeno s tím, že věc se má prodat ve veřejné dražbě, je návrhem, jenž směřuje k zahájení exekučního řízení ve smyslu ustanovení § 37 exekučního řádu.

Podle ustanovení § 348 občanského soudního řádu ukládá-li vykonávané rozhodnutí, aby byla společná movitá věc nebo nemovitá věc prodána a její výtěžek rozdělen mezi spoluvlastníky, provede se výkon rozhodnutí přiměřeně podle ustanovení o prodeji movitých věcí nebo nemovitých věcí. Spoluvlastníci mají pro účely rozvrhu výtěžku prodeje postavení oprávněných; výše pohledávek se stanoví podle výše jejich podílů na společné věci. Nepodaří-li se společnou movitou věc nebo nemovitou věc prodat, zastaví soud výkon rozhodnutí.

Podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu soudní exekutor může též provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. Přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení tohoto zákona.

Dovolací soud již dříve dovodil, že rozsudek o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví formou prodeje nemovité věci a rozdělení výtěžku není rozsudkem, jímž by byla stanovena nějaká povinnost, a proto se stává vykonatelným, jakmile nabude právní moci (neobsahuje tedy žádnou lhůtu ke splnění povinnosti). Záleží proto na postoji spoluvlastníků, zda na základě takového rozhodnutí zajistí realizaci prodeje nemovitých věcí a rozdělení výtěžku sami, nebo zda k tomu dojde v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Protože ustanovení § 348 občanského soudního řádu se přiměřeně použije i v exekučním řízení prováděném podle exekučního řádu, lze na základě rozsudku o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nařídit exekuci prodejem nemovitých věcí a rozdělením výtěžku mezi spoluvlastníky.

Dojde-li k nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce), vystupuje jako oprávněná osoba ten ze spoluvlastníků, který návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) podal, přičemž je nerozhodné, jaké postavení s ohledem na povahu sporu o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví (iudicium duplex) v nalézacím řízení zastával. Protože účastníky o výkon rozhodnutí (exekuci) musí být všichni spoluvlastníci, což vyplývá z hmotněprávní úpravy spoluvlastnictví, je třeba ostatní spoluvlastníky považovat z procesního hlediska za osoby povinné, protože proti nim návrh na výkon rozhodnutí (exekuci) směřuje.

Postavení oprávněných mají spoluvlastníci, jak vyplývá z ustanovení § 348 odst. 2 občanského soudního řádu pro účely rozvrhu výtěžku prodeje.

Nejvyšší soud se rovněž již dříve zabýval otázkou výkladu pojmu veřejná dražba uvedeného v ustanovení § 1147 občanského zákoníku ve vztahu k provedení této dražby podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, a též možnosti provedení veřejné dražby podle ustanovení § 348 odst. 1 občanského soudního řádu. Dospěl přitom k závěru, že vzhledem k tomu, že občanský zákoník v ustanovení § 1359 odst. 1 a § 1113 rozlišuje veřejnou dražbu podle zákona č. 26/2000 Sb. přímo ve svém textu od dražeb prováděných podle jiných právních předpisů, při doslovném výkladu ustanovení § 1147 občanského zákoníku by bylo možné vyložit, že občanský zákoník při prodeji ve veřejné dražbě při prodeji nemovité věci po zrušení spoluvlastnictví měl na mysli jen dražbu podle zákona č. 26/2000 Sb. Protože však zákonodárce ponechal v účinnosti ustanovení § 348 občanského soudního řádu je zřejmé, že i podle tohoto ustanovení lze dospět k závěru, že i po účinnosti občanského zákoníku lze provést uvedenou dražbu i soudem či soudním exekutorem.

V projednávané věci je exekucním titulem rozsudek o zrušení podílového spoluvlastnictví a jeho vypořádání prodejem nemovité věci ve veřejné dražbě. Prodej nemovité věci navrhla soudnímu exekutorovi pouze oprávněná, když podala exekuční návrh na výkon exekučního titulu. Pro posouzení věci je předně nezbytné rozlišit, zda jde v projednávané věci o dražbu nemovité věci prováděnou exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu, nebo o dražbu ve smyslu ustanovení § 348 občanského soudního řádu.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci navrhla realizaci exekučního titulu prodejem ve veřejné dražbě oprávněná (jeden ze spoluvlastníků), jde o návrh na provedení dražby předmětných nemovitých věcí v rámci exekučního řízení ve smyslu ustanovení § 348 občanského soudního řádu. Je faktem, že účastníci se mohli dohodnout na společnému prodeji předmětných nemovitých věcí. Za takových okolností mohli společně iniciovat prodej předmětných nemovitých věcí soudním exekutorem při využití ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu. Taková dražba by se uskutečnila mimo rámec jakéhokoliv soudního řízení. Jestliže však k takovému společnému postupu účastníků nedošlo a naopak jeden z nich podal exekuční návrh podle ustanovení § 37 exekučního řádu směřující k exekuci rozdělení společné věci skrze její prodej, koná se dražba předmětných nemovitých věcí v rámci exekuce a nejedná se tedy o situaci, kdy soudní exekutor uskutečňuje dražbu jako tzv. jinou činnost exekutora podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu.

Uvedené mj. plyne i z ustanovení § 22 odst. 1 písm. f) zákona č. 26/2000 Sb., jenž výslovně předpokládá, že

exekuční realizace rozsudku o rozdělení věci skrze její prodej má za následek upuštění od dobrovolné dražby takové věci, když toto pravidlo lze vztáhnout i na případ, kdy se v pozici dražební ocitá soudní exekutor v rámci své tzv. jiné činnosti podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu. Výše uvedené lze zaštitit rovněž argumentem, že oprávněný jako spoluvlastník věci, jejíž spoluvlastnictví bylo exekucním titulem ve formě rozsudku zrušeno, není na základě tohoto rozsudku výlučným vlastníkem věci ani osobou, jež je samostatně oprávněna disponovat s věcí, jak předpokládá ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu. Na základě předmětného rozsudku (exekučního titulu) jí vzniklo pouze oprávnění navrhnout exekuční prodej věci ve veřejné dražbě; z výroku rozsudku rozhodně nelze dovodit, že by oprávněnému mělo vzniknout materiální právo (například výlučné vlastnictví k věci), které by zakládalo její samostatné a obecné oprávnění s věcí disponovat.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1275/2021 ze dne 5. 1. 2022

k ustanovení § 72 exekučního řádu

Jednou ze základních náležitostí materiální vykonatelnosti rozhodnutí je, aby v něm byl vymezen rozsah a obsah povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí nařízen. Je tomu tak proto, aby vykonávací orgán (v daném případě soud) věděl, co vlastně má být vynuceno, a aby nemusel teprve v průběhu vykonávacího řízení zjišťovat, co je obsahem uložené povinnosti.

V souzené věci, kde exekucním titulem je rozsudek pro uznání, bylo povinnému uloženo zdržet se po 22:00 hodině obtěžování hlukem, pronikajícím z nemovité věci povinného do domu ve vlastnictví oprávněného.

Obsahuje-li rozsudek pro uznání jen důvody, pro které byl vydán, musí nalézací soud zvláště pečlivě zkoumat, zda lze žalobní návrh převzít do výroku rozsudku z hlediska jeho vykonatelnosti. Aby totiž exekuční soud mohl posoudit, zda došlo k porušení povinnosti stanovené v rozsudku v případě imisí, musí být v rozsudku uvedeno, co lze ještě považovat za míru přiměřenou místním poměrům a co nikoliv. Jestliže v dané věci rozsudek pro uznání nevymezuje míru přiměřenou místním poměrům, a ta není vymezena ani v žalobě, nelze rozsudek vykonat.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1600/2021 ze dne 26. 1. 2022

k ustanovení § 72 exekučního řádu

Exekucním titulem byla povinnému uložena povinnost zdržet se imisí ve formě hluku (akustického tlaku) pocházejících

z kulturních, sportovních, politických a jiných akcí pořádaných na konkrétní parcele tak, aby hodnota ekvivalentní hladiny akustického tlaku pro chráněné vnitřní prostory konkrétní stavby, která je součástí pozemku, nepřesáhla pro chráněné venkovní prostory stavby hodnoty 50 dB v době od 6 do 22 hodin a 40 dB v době od 22 do 6 hodin a pro chráněné vnitřní prostory stavby nepřesáhla 40 dB v době od 6 do 22 hodin a 30 dB v době od 22 do 6 hodin.

Oprávněně podali dne 17. 7. 2018 návrh na nařízení exekuce k vymození nepeněžitě povinnosti stanovené exekučním titulem. Návrh odůvodnili tím, že povinný povinnost zdržet se imisí ve formě hluku nesplnil, neboť ve dnech 16. 12. 2017 a 20. 12. 2017 během konání koncertů docházelo k trvalému překročení limitů akustického tlaku (hluku) stanovených v exekučním titulu i o více jak 20 dB.

Jednou ze základních náležitostí materiální vykonatelnosti rozhodnutí je, aby v něm byl vymezen rozsah a obsah povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí (exekuce) nařízen. Je tomu tak proto, aby vykonávací orgán (v daném případě soud) věděl, co vlastně má být vynuceno, a aby nemusel teprve v průběhu vykonávacího řízení zjišťovat, co je obsahem uložené povinnosti. Exekučnímu soudu tedy přísluší posoudit, zda rozhodnutí k výkonu navržené ukládá povinnému povinnosti, jež lze vskutku vykonat, tedy například zda uložená povinnost odpovídá možným způsobům exekuce, zda tato povinnost je konkretizována dostatečně určitě apod., a ačkoli musel mít nalézací soud na zřeteli totéž, nelze vyloučit, že exekuční soud dospěje k jinému závěru a pro nedostatek (materiální) vykonatelnosti předloženého titulu exekuční návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne.

Při zkoumání materiální vykonatelnosti rozhodnutí vychází exekuční soud z obsahu rozhodnutí, především z jeho výroku, případně i z odůvodnění, avšak pouze za účelem výkladu výroku, tedy k odstranění případných pochybností o obsahu a rozsahu výrokem uložené povinnosti; výrok titulu nelze jakkoli doplňovat či opravovat.

Odvolací soud materiální nevykonatelnost exekučního titulu spatřuje v tom, že povinnost je vymezena jednak natolik široce, plošně a vágně, že povinnému znemožňuje adekvátním způsobem přizpůsobit jeho chování (nejsou zohledněna místní specifika, výjimky pro pracovní dny, svátky, adventní období apod.), dále jsou hlukové limity stanoveny natolik přísně, že absolutně vylučují konání jakýchkoliv akcí na náměstí, a povinný tak nemá objektivní možnost je splnit, a v neposlední řadě z exekučního titulu není zřejmé, kým vůbec mají být akce pořádané (například v příkladném výčtu jsou uvedeny též akce politické, které však povinný nemůže regulovat vzhledem k tomu, že se jedná o výkon shromažďovacího práva).

Jestliže tedy odvolací soud vyhodnotil, že v důsledku neurčitě stanovené povinnosti, kterou nadto není ze strany povinného možné objektivně splnit, je exekuční titul nevykonatelný, postupoval zcela v souladu s judikaturou dovolacího soudu a dovolací soud k jeho úvahám v tomto směru nemá výtek.

Odvolací soud exekuci zastavil z důvodu nevykonatelnosti exekučního titulu a zmíněnou otázkou výkonu shromažďovacího práva se zabýval právě v souvislosti s neurčitě formulovaným výrokem soudního rozhodnutí. S odkazem na rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 63 A 2/2017-27 ze dne 15. 6. 2017 uvedl, že povinný nemůže na veřejném prostranství omezit výkon shromažďovacího práva tím, že by svolavatel stanovil hlukové limity akce, jež byly určeny předmětným exekučním titulem, jsou totiž nastaveny tak přísně, že by výkon ústavně garantovaného shromažďovacího práva byl znemožněn. Odvolací soud zdůraznil, že exekuční titul nijak neupřesňuje, co se míní politickými a jinými akcemi a nejen povinný je tak maten v tom, jaké akce má či nemá hlukově omezovat.

9. Vyloučení majetku z exekuce

rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 303/2021 ze dne 2. 2. 2022

k ustanovení § 267 občanského soudního řádu

Exekucí je možné postihnout pouze věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty náležející povinnému, v zákoně uvedených případech manželu povinného, případně věci, práva a majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů. Byla-li exekucí postižena nemovitá věc, která nepatří do majetku povinného nebo do společného jmění manželů povinného a jeho manžela, pak se může třetí osoba bránit excindační žalobou. Aktivně legitimovanou k jejímu uplatnění je třetí osoba, již bylo výkonem rozhodnutí (exekucí) zasaženo do jejích majetkových práv.

V projednávané věci bylo prokázáno, že žalobkyně není vlastníkem nemovitých věcí, jejichž vyloučení z exekuce se domáhá, vlastníky jsou povinný a manžel povinného, kteří byli vlastníky nemovitých věcí i v době zahájení exekuce, a po celou dobu trvání exekuce vlastníky nepřestali být. Žalobkyně od počátku řízení jako vlastníka nemovitých věcí nevystupuje, pouze tvrdí, že je poctivým držitelem, a jako poctivý držitel podává vylučovací žalobu.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu držbu lze nabýt i bez platného právního důvodu, nemůže však jít o řádnou držbu, držitel přesto může být v dobré víře, že mu právo, jež vykonává, skutečně náleží. Potom je držitelem poctivým. Ke kvalifikaci držby jako poctivé přitom nestačí subjektivní přesvědčení osoby, že nabyla určitého

práva, ale je zapotřebí, aby se její dobrá víra opírala o omluvitelný skutkový nebo právní omyl. Poctivá a pravá držba totiž zpravidla spočívá na skutkovém omylu, kdy se držitel domnívá, že bylo uskutečněno nějaké právní jednání, ač tomu tak ve skutečnosti nebylo, nebo naopak držitel neví o určité okolnosti, jež způsobila neplatnost právního jednání.

Žalobkyně tvrdí, že má právo nemovitou věc držet, a že její držba je poctivá, a to i když není vlastníkem nemovité věci. Právo držby žalobkyně udělením příklepu ztratí, jestliže nový vlastník nemovitých věcí – vydražitel, nebude souhlasit s držbou žalobkyně, neboť její právo držby bylo odvozeno od souhlasu jejích rodičů, kteří jí nemovité věci darovali, ale právně na ni nemovité věci nepřevodili, neboť ani oni ani žalobkyně nepodali návrh na vklad do katastru nemovitostí.

Poctivá držba může být právem, které nepřipouští dražbu pouze v případě, že je spojena s vlastnickým právem poctivého držitele. Poctivá držba by proto mohla být právem, které nepřipouští dražbu pouze v případě, že by uběhla vydržecí doba a žalobkyně by tvrdila, že je vlastníkem nemovitých věcí z titulu vydržení vlastnického práva, tedy, že je rozpor mezi zapsaným stavem v katastru nemovitostí a skutečným stavem vlastnictví, a pouze v takovém případě by dražbou a udělením příklepu soudní exekutor zasáhl do jejího práva ve smyslu ustanovení § 267 občanského soudního řádu.

10. Střet exekucí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3695/2021 ze dne 18. 1. 2022

k ustanovení § 14 odst. 4 zákona o střetu exekucí

Proti usnesení, jímž soud rozhodl, která z exekucí se provede, je sice odvolání přípustné, avšak mohou je podat pouze oprávnění z těch exekucí, v nichž bylo v důsledku rozhodnutí soudu řízení přerušeno (oprávněný z exekuce prodejem nemovité věci, která se provede a nebude přerušena, není k odvolání subjektivně legitimován, protože jeho procesní práva a povinnosti nejsou rozhodnutím nijak dotčena), a rovněž povinný.

Podle ustanovení § 14 odst. 4 zákona č. 119/2001 Sb. jestliže ohledně týchž nemovitých věcí bylo více exekucí nařízeno tentýž den, rozhodne obecný soud povinného, která z těchto exekucí se provede. Exekuční soud z moci úřední a případně i z podnětu soudního exekutora vedoucího některou ze sbíhajících se exekucí prodejem nemovité věci rozhodne, ve které z exekucí se nemovitá věc prodá. Soudní exekutor však v takovém případě není účastníkem řízení (ani jeho dílčí fáze směřující ke stanovení, ve které z exekucí se nemovitá věc prodá), protože

ustanovení § 14 odst. 4 zákona č. 119/2001 Sb. jej výslovně za navrhovatele neoznačuje. Soudní exekutor přítomností účastníkem exekuce ani ze zákona (má postavení subjektu, ale nikoliv účastníka řízení, protože je v pozici soudu, viz ustanovení § 28 a § 36 exekučního řádu).

Soudní exekutor získává zvláštní postavení srovnatelné s pozicí účastníka pouze v dílčích fázích exekuce a jen výjimečně, vystupuje-li i v postavení osoby, o jejíž subjektivních právech a povinnostech se rozhoduje. Typicky je tomu tak v případě, že exekuční, odvolací nebo dovolací soud rozhodl o odměně a výdajích soudního exekutora.

11. Střet exekučního a insolvenčního řízení

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 ICdo 19/2020 ze dne 28. 2. 2022

k ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu a § 109 odst. 1 písm. c) a § 140e insolvenčního zákona

Otázku vzájemného vztahu exekučního řádu a insolvenčního zákona řeší ustanovení § 7 insolvenčního zákona, podle kterého lze ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce použít pro insolvenční řízení jen tehdy, jestliže na ně insolvenční zákon odkazuje. Formuluje-li insolvenční zákon (vlastní) pravidla týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce, má potud (jako lex specialis) přednost před úpravou exekučního řádu. Odtud plyne, že obsahuje-li insolvenční zákon v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c), odst. 2, odst. 6 a v § 140e (vlastní) pravidla týkající se výkonu rozhodnutí a exekuce, jde o zvláštní (a potud přednostní) úpravu insolvenčního zákona.

Ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu definuje tzv. generální inhibitorium. Tento procesní institut je založen na zákazu směřujícím vůči povinnému, kterému je pod sankcí relativní neplatnosti jím učiněných právních jednání zakázáno nakládat s veškerým svým majetkem. Jeho smyslem je ze zákona povinnému znemožnit snižovat hodnotu svého majetku, vyvádět z něj věci a práva v průběhu exekuce a mařit tím její účel. Námitku relativní neplatnosti podle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu soudní exekutor může uplatnit v exekučním příkazu, jímž postihuje majetek vyvedený z exekučního řízení jednáním povinného stíženým námitkou relativní neplatnosti.

Jedním z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka je nemožnost provedení výkonu rozhodnutí či exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty [ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona]. Na úpravu obsaženou v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

pak navazuje ustanovení § 140e odst. 1 insolvenčního zákona, které pro dobu účinků rozhodnutí o úpadku dlužníka (již) zakazuje nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty.

V pozitivním slova smyslu lze označit jako úkon, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce, každý úkon, jímž má být výkon rozhodnutí nebo exekuce bezprostředně realizován. V negativním slova smyslu pak lze obecně říci, že úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný (jen) k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Při interpretaci ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) a § 140e odst. 1 insolvenčního zákona jde v dané věci o konkurenci exekučního a insolvenčního práva, která není dána osobami účastníků obou řízení (v nyní projednávané věci je povinný osobou odlišnou od insolvenčních dlužníků), ale tento „střet“ exekučního a insolvenčního řízení se váže k nemovitému majetku. K tomu srov. text zmíněných ustanovení (...výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést; ...nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty).

Smyslem ustanovení § 109 a § 140e insolvenčního zákona je ochrana majetku, jenž patří do majetkové podstaty dlužníka. Ze skutkových zjištění přitom plyne, že nemovitě věci, které jsou předmětem této excindační žaloby, žalovaný sepsal do soupisu majetkové podstaty dlužníků, o čemž byl žalobce vyrozuměn. Dále je zřejmé, že uvedená ustanovení mají primárně zabránit tomu, aby nebyl zmařen výsledek insolvenčního řízení a aby majetek dlužníka sloužil předně k uspokojení pohledávek přihlášených v insolvenčním řízení.

Pro závěr o (ne)platnosti převodu nemovitých věcí z žalobce (povinného) na dlužníky je dále nezbytné pojmenovat

následek námitky neplatnosti převodu nemovitých věcí dle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu, kterou uplatnil soudní exekutor. Odvolací soud na dané téma uzavřel, že k námitce relativní neplatnosti převodu sporných nemovitých věcí vznesené soudním exekutorem v exekučním příkazu, který postihuje nemovitou věc náležející do majetkové podstaty dlužníků a který byl vydán po zahájení insolvenčního řízení dlužníků a v době, kdy trvají účinky rozhodnutí o úpadku dlužníků, se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

Potud se nevypořádal s tím, zda v situaci, kdy se nepřihlíží k exekučnímu příkazu pro rozpor s omezením podle § 109 odst. 1 písm. c) v insolvenčním řízení (§ 109 odst. 6 insolvenčního zákona), může (samostatně) obstát námitka neplatnosti. Přitom současně přitakal insolvenčnímu soudu v tom, že soudní exekutor může námitku relativní neplatnosti uplatnit nejen v exekučním příkazu, ale rovněž jiným písemným projevem vůle, kterým vyjádří, že vznáší námitku relativní neplatnosti konkrétního jednání povinného ohledně jeho majetku.

Odvolací soud tak nehodnotil, zda námitka neplatnosti převodu nemovité věci dle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu vznesená soudním exekutorem je sama o sobě (bez zřetele na vydaný exekuční příkaz) způsobilá zpochybnit převod vlastnického práva k nemovitým věcem. Přitom Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že samotná námitka neplatnosti právního jednání, jímž povinný za trvání generálního inhibitoria převedl svůj majetek na jinou osobu, je (může být) v poměrech jejího uplatnění soudním exekutorem jen úkonem směřujícím k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení výkonem rozhodnutí nebo exekucí (je předpokladem takového postižení dotčeného majetku).

Právní posouzení věci odvolacím soudem (jenž se z pohledu výše uvedených závěrů věcí nezabýval) tudíž není správné (je potud neúplné) a dovolání je již na tomto základě opodstatněné.

STALO SE ...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni
člen redakční rady Komorních listů

Patron soudních exekutorů

Patronem soudních exekutorů je římský křesťanský mučedník sv. Apronian (Apronianus), který byl pro svoji víru sťat v roce 304. Apronianus byl žalářníkem za vlády císaře Diokleciána. Slova modlitby „*Můj Bože, mým záměrem není smluvit se protistranou, nikdy nenavrhuji zabavit koně nebo to, co by sloužilo k obživě dlužníků...*“ se stala heslem francouzských soudních exekutorů: „*Mon Dieu, mon dessein est de n'avoir nulle collusion avec la partie adverse de la mienne, je me propose de ne jamais saisir chevaux ou ce qui servirait au gain de la vie des débiteurs.*“ Svátek sv. Aproniana připadá na 2. února.

Exekuce na spoluvlastnický podíl

Rozhodnutím ze dne 9. června 1925, č. j. R v I 1027/25, řešil právní otázku, zda a za jakých okolností je možno vést exekuci na „*dlužníkův podíl spoluvlastnický na hmotné věd movité*“. Podle zprávy v časopisu Právník: „*Proti R. V-ovi vydobyl si V. Š. exekuční titul na zaplacení své peněžité pohledávky a vedl pak na R. V-u exekuci na movitost, zabaviv více věcí movitých. Později obmezil exekuci na ideální polovici věcí těch, uznav spoluvlastnictví manželky R. V-y k věcem těmto. Tato podala pak na V. Š-a žalobu excisní podle § 37 ex. ř. tvrdíc, že jest výhradnou vlastnící svršků těch.*“ Soud I. stupně žalobu zamítl, odvolací soud však jeho rozhodnutí změnil „*a žalobě na nepřípustnost exekuce vyhověl, vycházeje z právního názoru, že na movité věci náležející spoluvlastnický více osobám, nelze vůbec vésti exekuci podle §§ 249 a násl. ex. ř. a pokládal otázku výhradního vlastnictví pro řešení sporu za nerozhodnou*“. Nejvyšší soud pak rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení s pokynem, aby doplnil dokazování ohledně zjištění, v čí moci se předmětná věc nachází. Vyslovil právní názor, že „*na dlužníkův podíl spoluvlastnický na hmotné věd movité jest vésti exekuci, je-li věc ve výlučné moci dlužníkově*“.

JUDr. František Plhal

Jedním z nadějných českých procesualistů, kteří se věnovali exekučnímu právu, byl počátkem 20. století soudce František Plhal (1873–1911), mimo jiné autor spisu

Soustavný přehled exekučního práva rakouského, německého a uherského (Praha, 1907, 1911). Kromě toho měl František Plhal v rukopise připravenou habilitační práci Řízení kontumační a právní pomůcky ve případech zmeškání. Podle nekrologu v časopise Právník „na právnické fakultě české university věnoval ve své přednášce dne 11. května t. r. ve 4tém ročníku zesnulému Dru Frant. Plhalovi vřelou pohrobni vzpomínku p. dv. rada prof. Dr. Emil Ott, vytýkaje chvalně vytrvalost jeho píce a ušlechtilost jeho snah. Totéž učinil soukr. docent Dr. Václav Hora v přednášce dne 13. května t. r. a tak vzpomenu bylo zesnulého i s místa, s něhož vykládati mu krutým osudem dopřáno nebylo.“

Nezdařená exekuce

Pod titulkem Proč pan exekutor na hřišti nepochodil referovaly Národní listy ze dne 28. listopadu 1935 o tom, jak se k fotbalovému utkání moravskoslezské divize mezi Slovanem Moravská Ostrava a Hanáckou Slávií Kroměříž dne 17. listopadu 1935 dostavil i exekutor, aby zabavil příjem ze vstupného na úhradu vymáhané pohledávky. „Právní zástupce věřitele, který s ním přišel, nepředložene dal exekuční výměr do rukou zástupce Han. Slavie a poodešel, aby se o něčem informoval. Když se vrátil, nebylo zástupce Han. Slavie nalézt, takže exekutor, nemaje soudního příkazu, nemohl zabaviti peníze.“ V mezidobí, než se zástupce Hanáků vrátil s exekučním příkazem, bylo z pokladny vydáno jinému zástupci toho mužstva 1.600 Kč. „Zbývalo v ní jen 64 Kč, takže p. exekutor vyšel naprázdno,“ uzavřel posměšně autor zprávy. Slovan Moravská Ostrava porazil Hanáckou Slavii 6 :1.

Sfendovaný senátor

Rudé právo ze dne 2. 10. 1932 přineslo zprávu o tom, že v Užhorodě „není žádnou zvláštností, že jsou pasanti zastaveni exekutorem s asistencí i bez asistence, který u nich provede kapesní prohlídku a zabaví u nich vše, co u nich najde. Noviny zaznamenávají jako zvláštní doklad exekutorské ‚nestrannosti‘, že se to v posledních dnech stalo také senátoru dru Korlathovi, státotvornému poslanci maďarskému. Byly mu při takové kapesní konfiskaci sebrány zlaté hodinky.“ Endre Korláth (1881–1946) byl užhorodským advokátem maďarské národnosti. Jako poslanec a senátor Národního shromáždění byl značně kontroverzním politikem, opakovaně vydávaným ke stíhání pro přečin utrhaní na cti či pro přestupky ve věcech daní. Po anexi Užhorodu Maďarskem v roce 1938 se stal poslancem maďarského parlamentu, po válce zemřel v sovětském vězení. Není ani divu, že autor zprávy měl ze senátorových potíží radost, i když si neodpustil poznámku, že „nemusíte ovšem ani na okamžik pochybovati, že pan senátor Korlath dostane své hodinky nazpátek“.

ČESTNÉ PREZIDENTSTVÍ IN MEMORIAM PRO dr. PLÁŠILA

V rámci oslav 20. výročí založení Exekutorské komory ČR byl JUDr. Vladimíru Plášilovi, LL.M., udělen in memoriam titul čestného prezidenta Exekutorské komory ČR. Z rodinných důvodů se slavnostního večera nemohla zúčastnit Mgr. Hana Plášilová Kaufmanová, dekret čestného prezidenta jí předal současný šéf Komory Jan Mlynářčík dodatečně.

EVA RAJLICHOVÁ

tisková mluvčí Exekutorské komory ČR

Eva Rajlichová

tisková mluvčí Exekutorské komory ČR

Od ledna má Exekutorská komora novou mluvčí – Evu Rajlichovou. Původní profesí novinářka, pracovala mimo jiné v Českém rozhlase i televizi. „*Média člověka naučí pracovat pod tlakem, někdy jsem měla na živý vstup nebo reportáž pár minut, a za tu chvíli musíte vymyslet srozumitelné sdělení. To se mi teď dost hodí.*“ V minulosti působila také i ve státní správě, konkrétně na tiskovém oddělení Státního zemědělského intervenčního fondu. „*Ve srovnání s Komorou to bylo klidné působiště. Ale i tam byla po právní stránce náročná krizová komunikace, šlo o možný střet zájmů bývalého premiéra. Práce u EK ČR je ale pestřejší,*“ vysvětluje Eva Rajlichová.

Do výběrového řízení na pozici tiskové mluvčí se přihlásila i proto, že exekutoři jsou nejmladší právnická profese v Česku, a tak předpokládala, že nebudou mít nějak složitou organizační strukturu. Jako PR manažerka a konzultantka působila v minulosti také pro portál Atlas.cz nebo IT společnosti. „*To byly zajímavé zkušenosti, mým úkolem bylo především to, aby sdělení směrem ven bylo pro běžného člověka pochopitelné a co nejvíc srozumitelné. Podobné je to vlastně i u exekutorů.*“

Exekutory zatím nevnímá česká společnost příliš pozitivně. „*Myslím, že exekutoři si zaslouží, aby ve veřejném prostoru více znělo, že jsou profesionálové s právnickým vzděláním, lidé, kteří mají velkou zodpovědnost.*“ Důležitá pro novou mluvčí je také aktivita na sociálních sítích. „*Na Komoře je to úplně opačně než jinde. V soukromých společnostech byl problém s obsahem, ale formu měli většinou vyladěnou. My máme informačně hodnotný obsah, odbornou kvalitu, ale trochu pokulhává forma,*“ dodává Eva Rajlichová s tím, že to je jedna z věcí, které by ráda zlepšila. Také plánuje spustit profil EK ČR na další sociální síti LinkedIn, kde se prezentují i ostatní profesní komory v ČR. „*Ani tam nesmí exekutoři chybět. Naopak musí dávat veřejnosti i firmám vědět o tom, co všechno dělají,*“ vysvětluje Eva Rajlichová. Další pozitivní činností směrem k veřejnosti by měly být přednášky pro školy a seniory, které budou mít osvětový charakter.

Z JEDNÁNÍ PREZIDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

Od minulého vydání Komorních listů se prezidium sešlo na dvou zasedáních, v pořadí sedmém a osmém. Sedmé zasedání prezidia se konalo dne 3. března 2022 a osmé zasedání pak 26. dubna 2022. Obě zasedání proběhla v Praze a zaměřila se mj. na přípravu a následně i vyhodnocení 42. sněmu soudních exekutorů. V rámci legislativní přípravy členové prezidia ladili oponenturu proti připravovanému Milostivému létu II, jakož i výklad k zastavování bagatelních exekucí. V návaznosti na ukončení činnosti Sberbank se připravovalo jednání s Garančním fondem ČR a metodika postupu. V neposlední řadě pak členové prezidia rozhodli o směřování finanční pomoci soudních exekutorů, jejíž výtěžek bude využit pro oběti a postižené vpádem vojsk Ruské federace na Ukrajinu.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

6. 3. 2022 – PR/16/2022

Prezidium EKČR **s o u h l a s í** se zprostředkováním finanční pomoci soudních exekutorů a Komory, jejíž výtěžek bude využit pro oběti a postižené vpádem vojsk Ruské federace na Ukrajinu.

17. 3. 2022 – 1/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

17. 3. 2022 – 2/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov, po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020.

17. 3. 2022 – 3/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary, po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Křivánkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019.

17. 3. 2022 – 4/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha-západ, po soudním exekutorovi JUDr. Milanu Makáriovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 30. 9. 2021.

17. 3. 2022 – 5/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha 8, po soudní exekutorce JUDr. Kataríně Maisnerové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 30. 11. 2021.

17. 3. 2022 – 6/22/P07

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Mladá Boleslav, po soudním exekutorovi Mgr. Martinu Slavatovi, kterému zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 31. 8. 2022.

26. 4. 2022 – 1/22/P08

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Náchod, po soudním exekutorovi JUDr. Kamilu Součkovi, kterému zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 30. 9. 2022.

Z JEDNÁNÍ 42. SNĚMU SOUDNÍCH EXEKUTORŮ

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

Dne 12. dubna 2022 proběhl v Praze, v hotelu DUO, 42. sněm soudních exekutorů. Sněmu se zúčastnilo celkem 79 soudních exekutorů (tedy cca 51 % z celkového počtu). Sněm byl bohužel poznamenán velice nízkou účastí, která hraničila s neusnášeníschopností sněmu.

Lze se pouze zamýšlet, co vedlo k tak nízké účasti. Když hovořím s exekutory, stále častěji se setkávám s pojmem „sněmovní únavy“. Sněmy Komory se pořádají jedenkrát až dvakrát ročně. Srovnajme tuto frekvenci s tříletým sněmovním obdobím České advokátní komory nebo Notářské komory ČR. Pokud nad těmito komorami vítězíme v tříletém sněmovním horizontu 5 : 1, je otázkou, zda je to opravdu vítězství. Časté sněmování má svůj původ v roce 2009, kdy došlo k oddělení funkčních období prezidia a volených komisí. Když k této historické události přidáme potřebu schválit každoročně hospodaření Komory, máme před sebou nekonečný koloběh sněmů. Jak z toho ven? Nabízí se postupný posun termínu voleb komisí tak, aby se přiblížil k volbám prezidia a volební období se nám opět protнула. Nakolik je pak nezbytné schvalovat hospodaření Komory každým rokem, když samotný rozpočet je přijímán na tříleté období, ponechám k úvaze raději odborníkům. Určitě se ale shodneme, že dvakrát do roka se exekutoři raději potkají na vzdělávacích a společenských akcích nežli na sněmu.

Na program jednání 42. sněmu soudních exekutorů byly zařazeny mj. doplňovací volby do revizní komise a kárné komise Exekutorské komory České republiky, schválení rozpočtu pro nejbližší rozpočtové období, schválení hospodaření za uplynulé období a v neposlední řadě i návrhy nových stavovských předpisů.

Při doplňovacích volbách se novým členem revizní komise Exekutorské komory České republiky stal Mgr. David Chaloupka, soudní exekutor Exekutorského úřadu Kroměříž, s celkovým počtem 77 platných hlasů. Novými členy kárné komise Exekutorské komory České republiky se stali JUDr. Jana Tvrdková, soudní exekutorka Exekutorského úřadu Praha 4, se 77 platnými hlasy, a Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M., soudní exekutor Exekutorského úřadu Frýdek-Místek, se stejným počtem odevzdaných platných hlasů.

V dalším jednání schválil sněm rozpočet pro rozpočtové období 2022–2024, schválil účetní závěrku Komory a výběr nového auditora pro další roky. V části věnované stavovské legislativě schválil sněm stavovský předpis o podrobnostech k plnění povinnosti pořizovat a uchovávat telefonní volání.

Prezidium Exekutorské komory České republiky touto cestou ještě jednou děkuje všem soudním exekutorům, kteří obětovali svůj čas ve prospěch správy stavovských věcí.

43. sněm soudních exekutorů je předběžně plánován na podzim tohoto roku. Na program jednání sněmu budou zařazeny především volby do zákonných orgánů Komory, tedy do kontrolní komise, revizní komise a kárné komise, kterým ke konci roku končí jejich funkční období. Jako vždy na podzim projedná sněm rovněž hospodaření Komory za skončené účetní období.

ABSTRACTS

JUDr. Roman Chaloupka

Satisfaction of secured creditor's claim after
the discharge of debts decision

The purpose of this article is to analyze the problematics of the satisfaction of secured creditor's claim after the discharge of debts decision in the insolvency proceedings. It is rather sporadic that the secured creditor uses his legal option to demand satisfaction of his secured claim from the object of collateral because most of the claim holders accent quick and effective realization of collateral to achieve as fast liquidity as possible. The article also deals with other options for addressing this problematics.

Prof. dr. J. H. M. Sjef van Erp

Digital assets... „The phantom debtor“

The author is a Professor Emeritus of the civil law and European private law at Maastricht University (Netherlands), former vice-chairman of the European Law Institute and a member of the Executive committee of the International association of Legal Science (IALS-IALS).

This article is a translation of the paper **Digital assets ... “The phantom debtor”** which was published in the anthologies “Cyberjustice, new opportunities for the judicial officer”.

Keywords: digital assets, cryptoassets, digital enforcement, Global Code of Digital Enforcement, blockchain, cryptocurrencies, Non Fungible Tokens, phantom debtor, smart contracts

Translated with the author's consent by Antonín Toman, Head of the Legal Department of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic

JUDr. Ondřej Drachovský

Supreme Court vs. (un)enforceable notarial
deeds – 2 : 1

Recently the Supreme Court published a series of decisions about notarial deeds with an agreement of the direct enforceability. The main goal of this article is primarily to analyze in detail one of these decisions that deals particularly with a notarial deed in which the debtor consented to the enforceability of her duty obligation to clear some property. The article also points out two other decisions regarding this topic which are briefly evaluated.

EDITORIAL	3	Mgr. Jan Mlynarčík
	7	Judicial Officers as an independent and responsible enforcement authority in modern society Mgr. Jan Mlynarčík
INTERVIEW	11	Interview with JUDr. Vladimír Jirousek, Chairman Emeritus of the Czech Bar Association, and with JUDr. Robert Němec, LL.M., current Chairman of the Czech Bar Association
INTERVIEW	15	Interview with Mathieu Chardon, huissier de justice in France Institutes like the Gracious Summer are unknown in France
ARTICLES	17	Satisfaction of secured creditor's claim after the discharge of debts decision JUDr. Roman Chaloupka
	22	Digital assets... "The phantom debtor" Prof. dr. J. H. M. Sjeff van Erp Translated by Mgr. Antonín Toman
ARTICLE / DISCUSSION	23	Supreme Court vs. (un)enforceable notarial deeds – 2 : 1 JUDr. Ondřej Drachovský

Komorní listy

Padesáté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
Mgr. Jan Mlynarčík
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Pavel Tintěra
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

CONTENTS

ARTICLE / DISCUSSION	28	Comment on the article from JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M. JUDr. Eva Dlouhá
JURISPRUDENCE	35	From the Constitutional Court decisions Section prepared by JUDr. Lenka Pekařová
	37	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
FROM HISTORY	50	It happened... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
NEWS FROM CHAMBER	52	Honorary membership in memoriam for Dr. Plášil
	53	Eva Rajlichová – Spokesperson of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic
	54	From the presidium meetings of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic
	56	From the 42. Assembly of Judicial Officers Mgr. Petr Prokop Ustohal

Zdarma
Náklad 800 ks
Vychází čtvrtletně
Datum vydání 30. 6. 2022

MK ČR E 19153
Registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

 Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz
Odpovědná redaktorka: PhDr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)
Časopis je dostupný také v ASPI.

